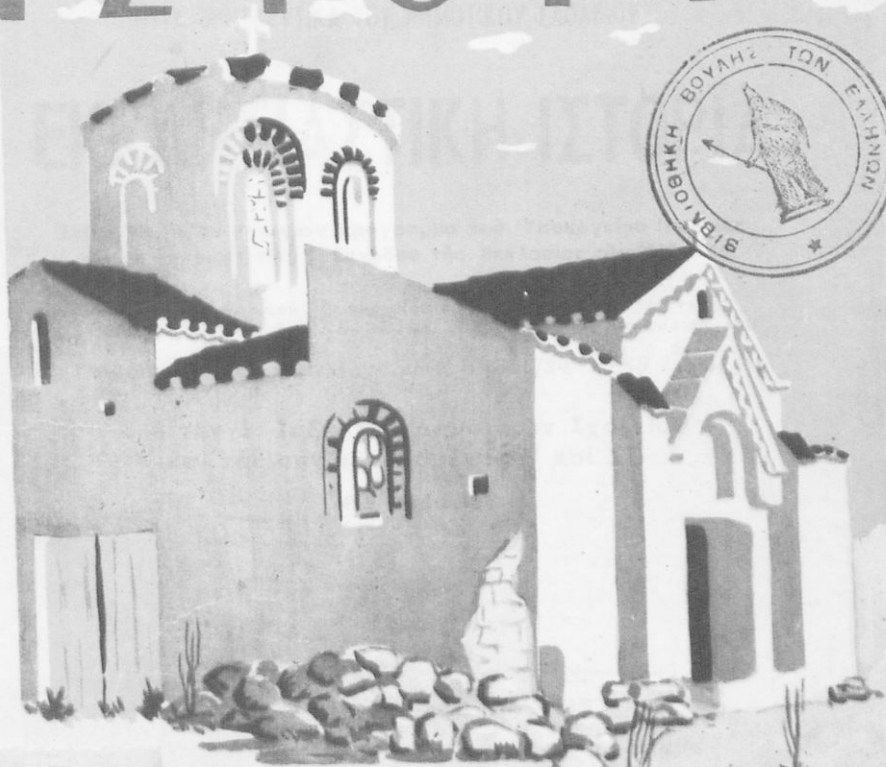

9 69 ΠΔΒ Συμφωνησεντων (X)

Χ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
996

ΔΟΥΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ν. ΑΛΙΚΙΩΤΗΣ & ΥΙΟΙ
ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑΙ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

9 69 ΠΛΒ
Χ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

τ. Δ)νοῦ τοῦ Β' Πολυταξίου Προτύπου τῆς Μαρασλείου Παιδ. Ἀκαδημίας

Διευθυντισμὸς (Σ)

ΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

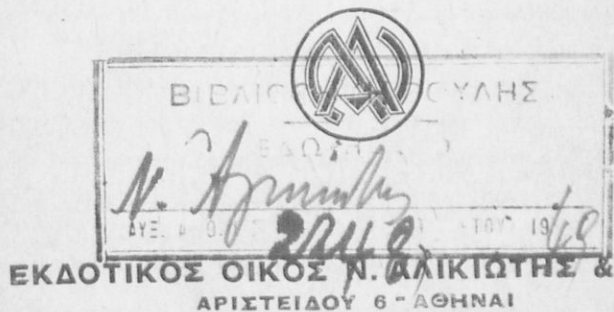
Σύμφωνα με τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας
καὶ με ἔγκρισιν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐγκριμένη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Θερακευμάτων καὶ Ἐθνικῆς
Παιδείας διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 51231-51232]20-8-34 ἀποφάσεώς του

Καὶ συσταθεῖσα αὐτῆς διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 16565]24-2-49 ὁμοίας του

Διὰ τὴν Ε' Τάξιν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων
καὶ τὰς συνδιδασκομένας Ε' καὶ ΣΤ'

ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΙΣ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
996

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἄριθ. } Πρωτ. 2118
 } Διεκπ. 1245 Ἀθῆναι, 7 Αὐγούστου 1934

Π ρ ό ς

Τὸν κ. Χαρίλαον Ἀθ. Δημητρακόπουλον

Ἐνταῦθα

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ 24 Ἰουλίου ἐ. ἔ. αἰτήσεως ὑμῶν δι' ἧς ὑποβάλλετε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ, διὰ τὴν κατὰ Νόμον ἐγκρίσιν, τὸ ὑφ' ὑμῶν πονηθὲν σύγγραμμα «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ» διὰ τὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα, γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι μελετήσαντες ἐπισταμένως τὸ σύγγραμμα τοῦτο καὶ διορθώσαντες ἔν τισι σημείοις, ἐπιστρέφομεν ὑμῖν τοῦτο συνημμένως, μετὰ τῆς δηλώσεως, ὅτι οὐδὲν ἤδη περιέχει τὸ ἀπᾶνδον πρὸς τε τὰ δόγματα καὶ τὰ παραδόσεις καὶ τὴν ἐν γένει διδασκαλίαν τῆς καθ' ἡμᾶς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐγκρίνομεν τὴν ἐκδοσιν αὐτοῦ κλπ.

(Τ. Σ.) † Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Πρόεδρος

Ἀντιγραφή
κ. Δημητρακόπουλος

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα ἔχουν τὴν ὑπογραφήν τοῦ κ. Χ. Δημητρακούλου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Εισαγωγή.—Ἐπειτα ἀπὸ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ, ἐγεννήθησαν πολλὰ ζητήματα διὰ τὴν τύχην τῆς νέας θρησκείας.

Οἱ Χριστιανοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μετὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ, ἦσαν ὀλίγοι καὶ φοβισμένοι ἀκόμη. Οἱ ὀλίγοι αὐτοὶ ἔπρεπε νὰ ἀποκτήσουν θάρρος διὰ νὰ ἠμπορέσουν νὰ προσελκύσουν καὶ ἄλλους μετὰ τὸ μέρος τῆς νέας θρησκείας.

Δι' αὐτὸ συνεκεντρώοντο οἱ πρώτοι Χριστιανοὶ εἰς ὠρισμένα μέρη καὶ προσηύχοντο ὅλοι μαζὶ καὶ συνεζήτουν. Σιγά-σιγά οἱ Χριστιανοὶ ἔγιναν πολλοί· ἐσύστησαν Χριστιανικοὺς συλλόγους, τοὺς ὁποίους ὠνόμασαν Ἐκκλησίας, καὶ ἠγωνίσθησαν νὰ ἐξαπλώσουν τὴν νέαν θρησκείαν εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Διὰ τὴν σταδιοδρομίαν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ὀμιλεῖ ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία».

Αὕτῃ περιγράφει :

Πῶς ἰδρύθη ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Πῶς διεδόθη εἰς ὅλον τὸν πολιτισμένον κόσμον. Πῶς ἔζησε γενικά. Ποίαν μορφήν ἔχει σήμερον.

1. Ποία ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ κόσμου κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Χριστοῦ

α'. Πολιτικὴ κατάστασις : Ὁ περισσότερος γνωστὸς κόσμος ἀποτελοῦσε μέρος τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ρωμαῖοι ἦσαν οἱ πλέον πολιτισμένοι λαοί.

β'. Ἐπικρατεστέρα γλῶσσα : Ἀληθινὸν δείγμα εὐγενείας ἦτο τότε νὰ γνωρίζῃ κανεὶς νὰ ἐρμηνεύῃ τοὺς Ἀρχαίους Ἕλληνας συγγραφεῖς καὶ νὰ γράφῃ εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

γ'. Θρησκευτικὴ πεποιθσις : Αἱ ἀρχαιότεραι ἔθνη καὶ θρησκεῖαι εἶχαν χάσει πολὺ εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἀνθρώπων.

δ'. Ἠθικὴ κατάστασις : Ἀθλία ἦτο ἡ ἠθικὴ κατάστασις τοῦ κόσμου ἐκείνην τὴν ἐποχὴν. Ἡ ζωὴ, ἡ περιουσία καὶ ἡ τιμὴ εἶχαν ἐκπέσει. Οἱ σοφοὶ Σωκράτης, Πλάτων, Ἀριστοτέλης

καὶ ἄλλοι, πὸν ἐσήκωσαν φωνήν, μολονότι ἐπλησίασαν πολὺ εἰς τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἔφεραν ἀποτέλεσμα.

Ἐξαίρεσιν σπουδαίαν ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον ἀποτελοῦσαν οἱ Ἰουδαῖοι. Αὐτοὶ ἐπίστευαν εἰς τὸν «Ἐνα καὶ Μόνον Ἀληθινὸν Θεόν». Ἀκολουθοῦσαν τὸν θεῖον Νόμον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν παραμορφωμένον, καὶ ἐπερίμεναν τὸν Χριστὸν—Μεσίαν, καθὼς τοὺς εἶχαν προφητεύσει οἱ Προφῆται.

Αὐτὴ ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ κόσμου.

Ὁ Χριστός,

Μὲ τὴν θεϊκὴν Του ἐνσάρκωσιν, μὲ τὰ μεγάλα Του θαύματα, μὲ τὴν οὐρανίαν διδασκαλίαν Του, μὲ τὸ σταυρικὸν Του μαρτύριον, καὶ μὲ τὴν Ἀνάστασίν Του, ἐθεμελίωσε τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν.

Ι. ΠΩΣ ΙΔΡΥΘΗ Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

2. Ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς καὶ ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος

Δέκα ἡμέρας ἔπειτα ἀπὸ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, δηλ. εἰς τὰς 50 ἡμέρας ἀπὸ τὴν Ἀνάστασιν (ἔτος 33 μ. Χ.) οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἦσαν συγκεντρωμένοι εἰς μίαν οἰκίαν τῆς Ἱερουσαλήμ. Εἶχαν ἐντελῶς κλειστάς θύρας καὶ παράθυρα διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων,

Ἦσαν καὶ ἀσφαλισμένοι ἐκεῖ μέσα οἱ μαθηταί, συνεζήτουν ἡρεμα καὶ ἐσχεδίαζαν πῶς θα ἐκτελέσουν τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου: «Πηγαίνετε νὰ διδάξετε ὅλον τὸν κόσμον καὶ νὰ τοὺς βαπτίσετε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Καὶ δὲν κατέληγαν εἰς ἀπόφασιν, διότι ἤρχοντο εἰς τὸν νοῦν των τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ Χριστοῦ: «Νὰ μὴ ἀπομακρυνθῆτε ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ, ἕως ὅτου νὰ σᾶς ἔλθῃ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον θὰ σᾶς δώσῃ δύναμιν καὶ φώτισιν εἰς τὸ ἔργον σας!»

Ἐπάνω εἰς τὴν συζήτησιν αὐτήν, ἔγινε μία βοή μεγάλη καὶ ἤκουσαν κάποιον ἤχον παράξενον καὶ δυνατὸν, ὡσὰν ἤχον σφοδροῦ ἀνέμου, ποὺ ἐγέμισε τὴν κατοικίαν, ὅπου ἦσαν συγκεντρωμένοι. Καὶ ἀκόμη, ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ καθενός, ἐφαίνετο κάτι παρόμοιον μὲ πυρίνην γλῶσσαν! Ὁ νοῦς των ἐφωτίσθη. Ἡ καρδιά των ἐγέμισε θάρρος! Ἡ γλῶσσα των ἐλύθη! «Ἐπληρώθησαν (*) ἀπὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ ἤρχισαν νὰ ὁμιλοῦν εἰς διαφόρους γλώσσας!»

Ἄπειρος κόσμος ἐσυγκεντρώθη γύρω ἀπὸ τὴν κατοικίαν τῶν μαθητῶν καὶ ὅλοι ἐβεβαίωσαν, πῶς: «ἐδῶ-ἐδῶ ἔγινεν ἡ βοή!» Οἱ μαθηταὶ ἤνοιξαν θύρας καὶ παράθυρα

(*) Ἐγέμισαν.

καὶ ἤρχισαν νὰ ὀμιλοῦν εἰς διαφόρους ξένας γλώσσας, διὰ τὴν Ζαήν, διὰ τὴν Διδασκαλίαν, διὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου!

Ὁ νοῦς των ἐφωτίσθη

Οἱ ἀκροαταὶ ἐθαύμαζαν καὶ ἔλεγον ἀναμεταξύ των :

«Δὲν βλέπετε, ὅτι ὅλοι αὐτοί, ποὺ ὀμιλοῦν, εἶναι Γαλιλαῖοι; Καὶ πῶς γίνεται νὰ ἀκούωμεν καθένας μας, εἰς τὴν γλῶσσαν, ποὺ ἐγεννήθη, τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ; Ὅλοι ἡμεῖς, ποὺ εἴμεθα Μῆδοι καὶ Μεσοποταμίται, Ἰουδαῖοι καὶ Καππαδοκῖται, Ἀσιᾶται καὶ Αἰγύπτιοι, Ρωμαῖοι καὶ Κοῦτες καὶ Ἀραβες;»

Ὅλοι ἀποροῦσαν! Μερικοὶ μάλιστα καὶ ἐχλεύαζαν ἀκόμη τοὺς μαθητὰς καὶ ἔλεγον, ὅτι εἶναι μεθυσμένοι!

Τότε ὁ Πέτρος ἐπρόβαλεν εἰς τὸν ἐξώστην τῆς κατοικίας, περι-

στοιχισμένους ἀπὸ τοὺς ἄλλους μαθητὰς, καὶ μὲ φωνὴν δυνατὴν καὶ σταθερὰν εἶπεν εἰς τὸ πλῆθος :

«Ἄνδρες Ἰουδαῖοι, καὶ ὅλοι ὅσοι κατοικεῖτε εἰς τὴν

Ἱερουσαλήμ, μὴ παραξενεύεσθε δι' ὅσα βλέπετε καὶ ἀκούετε! Σεῖς, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἄνθρωπον σταλμένον ἀπὸ τὸν Θεόν, ἄνθρωπον, ποῦ ἔκαμε τόσα θαύματα ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια σας, τὸν ἐσυλλάβατε μὲ ἄνομα χέρια καὶ παρανόμως τὸν ἐσταυρώσατε! Αὐτὸν τὸν ἀνέστησεν ὁ Θεὸς ἐκ νεκρῶν! Ὅλοι ἡμεῖς εἴμεθα μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου!

Ὁ Κύριος ἀνέβη εἰς τὸν Οὐρανὸν καὶ μᾶς ἔστειλε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ποῦ βλέπετε, νὰ μᾶς φωτίζη! Ἀδελφοὶ Ἰσραηλίται, ὅλοι πρέπει νὰ γνωρίζετε, ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει τώρα εἰς τὰ δεξιὰ του Αὐτόν, τὸν Ἰησοῦν, ποῦ ἐσταυρώσατε σεῖς!»

Τὰ λόγια αὐτὰ ἔκαμαν μεγάλην κατάπληξιν εἰς τὸν συγκεντρωμένον κόσμον. Πολλοὶ ἠρώτησαν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς ἄλλους ἀποστόλους: «Τί νὰ κάμωμεν;» Ὁ Πέτρος τοὺς εἶπε: «Νὰ μετανοήσετε καὶ νὰ βαπτισθῆτε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Πολλοὶ παρεδέχθησαν μὲ χαρὰν μεγάλην τὴν συμβουλήν τοῦ Πέτρου. Καὶ ἐβαπτίσθησαν ἐκείνην τὴν ἡμέραν «ἕως τρεῖς χιλιάδες ἄνθρωποι».

Ἡ Ἐκκλησία μας ἐφορτάζει τὴν πεντηκοστὴν ἡμέραν ἀπὸ τὴν Ἀνάστασιν εἶναι πάντοτε ἡμέρα Κυριακὴ καὶ λέγεται Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς.

Τότε ψάλλεται καὶ τὸ ἀπολυτίκιον:

«Εὐλογητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἀλειεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ δι' αὐτῶν τὴν Οἴκουμένην σαγηνεύσας, Φιλάνθρωπε, Δόξα Σοι».

Καὶ τὴν ἐπομένην ἡμέραν τὴν ἐφορτάζομεν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Δηλ.: «Ἄς εἶσαι εὐλογημένος, Χριστὲ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, Σὺ, ποῦ ἀνείδειες πανσόφους τοὺς ψαράδες, ἀπὸ τοὺς ἔστειλες τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ μὲ αὐτοὺς ὠδήγησες εἰς τὸν ἀληθινὸν δρόμον ὅλον τὸν Κόσμον... Ἄς εἶναι Δόξα εἰς Σέ, Φιλάνθρωπε».

3. Ἡ πρώτη χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων χριστιανῶν

Ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία

Οἱ τοεῖς χιλιάδες Χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι ἐβαπτίσθησαν τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ἀπετέλεσαν τὴν **Πρώτην Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν**. Ἡ Ἐκκλησία αὐτὴ εἶχεν ἀμέριστον τὴν βοήθειαν καὶ τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπλήθαιεν ἡμέραν μετὰ τὴν ἡμέραν.

Οἱ Ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ Γραμματεῖς ἐξασκοῦσαν κάθε βίαν κατὰ τῶν νέων Χριστιανῶν. Καὶ ὅμως ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων εἶχε 5.000 μέλη.

Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν

Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ εἶχαν ἄπειρον σεβασμὸν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἦκουαν μὲ μεγάλην προσοχὴν «τὸ θεῖον κήρυγμα» μαζί μὲ τοὺς Ἀποστόλους ἔκαμναν τὴν προσευχὴν των, μαζί των ἐκοινωνοῦσαν ποτὲ δὲν ἐφάνη, οὔτε θὰ φανῆ, τόσον μεγάλη ἀγάπη εἰς τὸν κόσμον, ὡσὰν τὴν ἀγάπην τῶν πρώτων Χριστιανῶν! Ὅσοι εἶχαν κτήματα τὰ ἐπωλοῦσαν καὶ κατέθεταν τὰ χρήματα εἰς τὸ κοινὸν ταμεῖον.

Οἱ Ἀπόστολοι ἐφρόντιζαν διὰ τὴν διατροφήν των ἀδυνάτων, τῶν ἀρρώστων, τῶν ὀρφανῶν!

Ἐκλογή διακόνων

Οἱ Ἀπόστολοι, ἀπησχολημένοι καὶ μὲ τὸ κήρυγμα, δὲν ἐπαροῦσαν εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς ὑποχρεώσεις. Ἐσύστησαν λοιπὸν εἰς τοὺς Χριστιανούς νὰ ἐκλέξουν ἑπτὰ ἄνδρας ἰκανοὺς διὰ βοηθοῦς των καὶ νὰ τοὺς ἀναθέσουν ὅλας ἐκεῖνας τὰς ἐργασίας.

Αὐτὸ καὶ ἔγινε. Ἡῦραν ἑπτὰ ἄνδρας, οἱ ὁποῖοι διεκρί-

νοντο μεταξύ των εἰς μόρφωσιν καὶ εἰς ἰκανότητα, καὶ τοὺς ἀνέθεσαν ἐκείνας τὰς ἐργασίας. Οἱ βοηθοὶ αὐτοὶ τῶν Ἀποστόλων ὠνομάσθησαν «**διάκονοι**».

Ὁ Πρωτομάρτυς Στέφανος

Ἐνας ἀπὸ τοὺς διακόνους ἦτο καὶ ὁ **Στέφανος**, ἄνθρωπος μὲ δυνατὴν πίστιν καὶ μὲ μεγάλον ζῆλον διὰ τὴν νέαν θρησκείαν. Παντοῦ καὶ πάντοτε ἦτο πρῶτος. Πάντοτε πρόθυμος νὰ τρέξῃ, νὰ βοηθήσῃ, νὰ συμβουλεύσῃ, νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν νέαν θρησκείαν.

Τὸν ἐχαίροντο οἱ πρῶτοι Χριστιανοί, τὸν εὐλογοῦσαν οἱ Ἀπόστολοι· ἀλλὰ τὸν ἐμισοῦσαν πολὺ οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι καὶ «ἐσκέφθησαν νὰ τὸν ἀφανίσουν».

Τὸν κατηγόρησαν λοιπόν, ὅτι δὲν σέβεται τὸν Νόμον τοῦ Μωϋσέως! Καὶ τὸν ὠδήγησαν εἰς τὸ Συνέδριον. Ἦσαν ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν ὄχλον, πού ἐμαρτύρησαν, ὅτι ἤκουσαν τὸν Στέφανον νὰ λέγῃ: «Ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος θὰ καταστρέψῃ αὐτὸν τὸν τόπον καὶ θ' ἀλλάξῃ τοὺς νόμους, πού μᾶς παρέδωκεν ὁ Μωϋσῆς».

Ὅλοι, ὅσοι ἦσαν μέσα εἰς τὸ Συνέδριον, ἅμα ἤκουσαν αὐτὰ τὰ λόγια, ἔστρεψαν τὰ μάτια των εἰς τὸν Στέφανον καὶ εἶδαν τὸ πρόσωπόν του νὰ λάμπῃ, ὡσὰν πρόσωπον ἀγγέλου!

Ὁ Ἀρχιερεὺς ἐκάλεσε τὸν Στέφανον ν' ἀπολογηθῇ. Ὁ Στέφανος, ἀντὶ ν' ἀπολογηθῇ, ἔκαμε μεγάλην διδασκαλίαν. Ἦρχισε νὰ ὁμιλῇ διὰ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀβραάμ ἕως τὴν Σταύρωσιν, τὴν Ταφὴν καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἐτελείωσε μὲ τὰ λόγια αὐτά:

«Σκληροὶ καὶ ἀναίσθητοι, πάντοτε πηγαίνετε ἐναντίον τῶν θελήσεων τοῦ Θεοῦ! Ἐφονεύσατε τοὺς Προφήτας, πού σᾶς ὠμιλοῦσαν διὰ τὸν ἐρχομὸν τοῦ Κυρίου καὶ ὅταν ἦλθε καὶ ὁ Ἰδιος, τὸν ἐφονεύσατε!»

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Συνεδρίου ἔγιναν, ὡσάν μανιακοὶ ἀπὸ τὸν θυμὸν των.

Ὁ Στέφανος ὕψωσε τὰ μάτια του εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ εἶπεν:

«Ἴδού, βλέπω τοὺς Οὐρανοὺς ἀνοικτοὺς καὶ τὸν Ἰησοῦν νὰ κάθεται εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ!»

Οἱ παράνομοι δικασταὶ ἔφραξαν τ' αὐτιά των διὰ νὰ μὴ ἀκούουν καὶ ὄρησαν κατεπάνω του, ὅλοι μαζί, μὲ μεγάλην φωνήν. Τὸν ἔδεσαν καὶ τὸν ὠδήγησαν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ τὸν ἐλιθοβολοῦσαν. Ὅσοι ἐλιθοβολοῦσαν, ἀφήσαν τὰ ἐπανωφόριά των νὰ τὰ κρατῇ ἕνας νέος, **Σαῦλος** ὀνομαζόμενος, ὁ ὁποῖος καὶ δὲν ἐστενοχωρεῖτο διὰ τὴν θανάτωσιν τοῦ Στεφάνου. Ὁ Στέφανος ἐγονάτισε καὶ ἔκραξε μὲ φωνὴν μεγάλην:

«Κύριε, Ἰησοῦ Χριστέ, δέξου τὸ Πνεῦμα μου! Καὶ μὴ ὑπολόγισης, Κύριε, τὴν ἁμαρτίαν των αὐτῆν!».

Ἀπέθανεν ὁ Στέφανος! Τὸ Σῶμα του τὸ ἔθαψαν ἄνθρωποι εὐσεβεῖς καὶ ἔκλαυσαν πολὺ.

Ὁ Στέφανος εἶναι ὁ πρῶτος Χριστιανός, πὺν ἐθανατώθη μὲ μαρτυρικὸν θάνατον (36 μ. Χ.). Ἡ Ἐκκλησία μας τὸν ὠνόμασε **Πρωτομάρτυρα** καὶ ἐορτάζει τὴν μνήμην του τὴν 27 Δεκεμβρίου, ἀμέσως ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁλοίαν ἐμαρτύρησεν ὁ Στέφανος, ἔγινε μεγάλος **διωγμὸς** τῶν πιστῶν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ.

Ὁ Σαῦλος ἔκαμε τρομερὰν καταστροφὴν ἐκαίνην τὴν ἡμέραν τοῦ διωγμοῦ· ἤρπαζεν ἀπὸ τὰς κατοικίας τῶν Χριστιανῶν ἄνδρας καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς παρέδιδεν εἰς τὴν φυλακὴν! *.

* Βλ. «Πράξεις Ἀποστόλων» Κεφ. ΣΤ' 8—Η 4.

Οἱ ὄπαδοι τῶν Ἀποστόλων ἠναγκάσθησαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐσκορπίσθησαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ εἰς τὴν Σαμάρειαν. Οἱ Ἀπόστολοι ἔμειναν ἐκεῖ.

Ὁ Φίλιππος

Μαζὶ μὲ αὐτούς, οἱ ὁποῖοι ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ, ἦτο καὶ ὁ διάκονος Φίλιππος*. Αὐτὸς κατέφυγεν εἰς τὴν Σαμάρειαν καὶ ἤρχισε νὸ διδάσκη τὸ Εὐαγγέλιον καὶ νὰ κάμνη πολλὰ θαύματα· δαιμονισμένους ἐθεράπευσε· πολλοὺς παραλύτους καὶ χωλοὺς ἔκαμε καλὰ**. Πολλοὶ Σαμαρεῖται ἐπίστευσαν καὶ ἐβαπτίσθησαν! Καὶ ἓνα ὑπασπιστὴν τῆς βασιλείας τῆς Αἰθιοπίας τὸν ἔκαμε Χριστιανὸν καὶ τὸν ἐβάπτισεν ὁ Φίλιππος.

Ἡ Ἐκκλησία ἐορτάζει τὴν μνήμην του τὴν 14 Νοεμβρίου.

* Ὁχι ὁ Ἀπόστολος Φίλιππος.

** Εἰς τὴν Σαμάρειαν ἐπῆγαν τότε καὶ οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ ἠλόγησαν τοὺς Σαμαρεῖτας.

II. ΠΩΣ ΔΙΕΔΟΘΗ Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

4. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος

Ἡ καταγωγή καὶ ἡ ἀξία τοῦ Παύλου

Ἐνας ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι ἐλιθοβολοῦσαν τὸν Στέφανον, ἦτο καὶ ὁ **Σαῦλος**, καθὼς εἶδαμεν. Ὁ Σαῦλος αὐτός, ἢ **Σαοῦλ**, ἦτο ἀπὸ τὴν πόλιν **Ταρσὸν** τῆς Κιλικίας. Εἶχεν ἐκπαιδευθῆ ἀπὸ ἓνα σοφὸν Ἰουδαῖον νομοδιδάσκαλον, τὸν **Γαμαλιήλ**.

Ἀπὸ αὐτὸν ἔμαθε πολὺ καλὰ, καὶ μὲ κάθε λεπτομέρειαν, τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν. Εἶχε δυνατὴν πίστιν καὶ ὑπεστήριξε μὲ φανατισμὸν τὴν θρησκείαν του. Τὸ ἐπάγγελμά του ἦτο **σκηνοποιός**.

Οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς ἤξευραν τὴν ἀξίαν, τὴν δύναμιν καὶ τὸν φανατισμὸν τοῦ Σαοῦλ καὶ εἰς κάθε περιστάσιν τὸν ὑπεστήριζαν καὶ τὸν εἶχαν εἰς τὴν διάθεσίν των διὰ τὴν καταδίωξιν τῶν Χριστιανῶν. Ἀμα εἶδαν τὸν φανατισμὸν του, κατὰ τὸν λιθοβολισμὸν τοῦ Στεφάνου, ἦσαν βέβαιοι, ὅτι ἤθραν τὸν τρομερὸν διώκτην τῶν Χριστιανῶν!

Ὁ Σαοῦλ κατεδίωκε μὲ μανίαν τοὺς ὁπαδοὺς τῆς νέας θρησκείας. Καὶ ἀπειλοῦσε καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἀποστόλους μὲ θάνατον! Ὁ ἴδιος εἰς μίαν ἐπιστολήν του πρὸς τοὺς Γαλάτας*, ὁμολογεῖ, ὅτι: κατεδίωκεν ὑπερβολικὰ καὶ κατέστρεψε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅτι ἐξεχώριζεν ἀπὸ ὅλους τοὺς συνομηλίχους του, ἀνάμεσα εἰς τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν, διὰ τὴν μεγάλην του ἀφοσίωσιν εἰς τὸν θεῖον Νόμον καὶ διὰ τὴν καταδίωξιν, πού ἔκαμνε κατὰ τῶν Χριστιανῶν.

* § 13—15.

Ὁ Σαούλ γίνεται δερμότατος κῆρυξ
τῆς νέας θρησκείας

Κάποτε ὁ Σαούλ παρουσιάζεται εἰς τὸν Ἀρχιερέα τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ λαμβάνει τὴν ἄδειαν καὶ συστατικὰ γράμματα πρὸς ὅλας τὰς συναγωγὰς τῆς **Δαμασκοῦ**, διὰ νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ συλλάβῃ ὅλους τοὺς Χριστιανούς, ἄνδρας καὶ γυναῖκας, καὶ νὰ τοὺς φέρῃ δεμένους εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ.

Ἐπροχωροῦσε μὲ τοὺς ὄπαδούς του καὶ ἐπλησίαζεν εἰς τὴν Δαμασκόν. Ἐκεῖ ἔξαφνα, «ἤστραψε γύρω τοῦ φῶς» ἀπὸ τὸν Οὐρανόν, τόσον ζωηρόν, πὺ ἐθαμβώθη καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς! Ἐκεῖ, κάτω καθὼς ἦτο, ἤκουσε φωνήν, πὺ τοῦ ἔλεγε: «Σαούλ, Σαούλ, διατὶ μὲ καταδιώκεις;» Ὁ Σαούλ εἶπε: «Ποῖος εἶσαι, Κύριε;»—Ἡ φωνὴ ἀπήντησεν: «Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἰησοῦς, πὺ σὺ τὸν καταδιώκεις! Εἶναι σκληρόν διὰ σὲ νὰ λακτίξῃς ἐπάνω εἰς κέντρα!» Ὁ Σαούλ, θαμβωμένος ἀκόμη καὶ τρέμων, ἠρώτησε: «Κύριε, τί θέλεις νὰ κάμω;» Καὶ ὁ Κύριος τοῦ εἶπε: «Σήζω! καὶ πήγαινε εἰς τὴν πόλιν· ἐκεῖ θὰ μάθῃς τί πρέπει νὰ κάμῃς!»

Οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι τὸν συνώδευαν, κατετρόμαξαν· ἤκουαν τὴν φωνήν καὶ κανένα δὲν ἔβλεπαν! Ἐσηκώθη καὶ ὁ Σαούλ καί, ἐνῶ τὰ μάτια του ἦσαν ἀνοικτά, δὲν ἔβλεπε κανένα!

Οἱ ὄπαδοί του, κρατοῦντες αὐτὸν ἀπὸ τὰς χεῖρας, τὸν ὠδήγησαν εἰς τὴν Δαμασκόν, ὅπου ἐπὶ τρεῖς ὀλοκλήρους ἡμέρας οὔτε ἔβλεπεν, οὔτε ἔτρωγεν, οὔτε ἔπινε τίποτε.

Εἰς τὴν Δαμασκόν ἦτο κάποιος Ἄνανίας, χριστιανός· αὐτὸς κατὰ διαταγὴν τοῦ Κυρίου, ἤρθε τὸν Σαούλ· τὸν ἠλόγησε καὶ τοῦ εἶπε: «Σαούλ, ἀδελφέ! μὲ ἔστειλεν ὁ Κύριος, πὺ σοῦ παρουσιάσθη εἰς τὸν δρόμον προχθές! ἀνάβλεψε καὶ λάβε Πνεῦμα Ἅγιον!

Καὶ ἀμέσως ἔπεσαν ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Σαούλ κάτι, ὡσάν

λέπια· καὶ τὸ φῶς του ἦλθε πάλιν αὐτοστιγμεί! Ἐσηκώθη ὁ Σαοὺλ καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸ ὄνομα τῆς Θρησκείας τοῦ Χριστοῦ! *.

Ἐμεινε προσωρινῶς μαζί με τοὺς ἄλλους Χριστιανούς τῆς Δαμασκοῦ καί, ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας, παρουσιάσθη εἰς τὰς συναγωγὰς καί, ἀντὶ νὰ δώσῃ τὰ γράμματα εἰς τοὺς ἀρχισυναγωγούς καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν των διὰ τὴν σύλληψιν τῶν Χριστιανῶν, ἐδίδασκεν, ὅτι « ὁ Χριστὸς εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ! »

Ἄπ' ἐδῶ καὶ ἔμπρὸς ὁ Παῦλος γίνεται ὁ θερμότερος ὀπαδὸς τῆς νέας θρησκείας! Γίνεται ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν.

Ὁ Παῦλος κηρύττει τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Δαμασκὸν

Ἐκαμε κατάπληξιν εἰς τοὺς Ἰουδαίους τῆς Δαμασκοῦ ἡ διαγωγή αὐτῆ τοῦ Παύλου! Ἐπερίμεναν τὸν Σαῦλον νὰ δώσῃ τὸ σύνθημα διὰ νὰ συλλάβουν τοὺς χριστιανούς καὶ νὰ τοῦ τοὺς παραδώσουν! Καὶ τώρα, τί βλέπουν; τί ἀκούουν; Παραξενεύονται καὶ ἐρωτοῦν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον: « Αὐτὸς δὲν εἶναι ὁ Σαῦλος, ποῦ ἐξωλόθρευσεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅσους ἐπίστευαν εἰς τὸν Χριστόν; Καὶ ἐδῶ δὲν ἦλθε με ἐντολήν καὶ με ἀπόφασιν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς δεμένους ὅλους τοὺς Χριστιανούς; »

Ἡ δύναμις τοῦ Παύλου διαρκῶς ἐγίνετο μεγαλυτέρα. Καὶ ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους τῆς Δαμασκοῦ ἐπήγαιναν με τὸ μέρος του.

Ὁ Παῦλος ἐνώνεται με τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου

Οἱ ἀρχισυναγωγοί, βλέποντες τὰ ἀποτελέσματα τῆς δι-

* Ὁ Σαοὺλ ἢ Σαῦλος ὀνομαζέτο καὶ Παῦλος (βλ. Πράξεις Ἀποστόλων γ' 9). Εἰς τὸ ἐξῆς ἀναφέρεται με τὸ ὄνομα Παῦλος.

δασκαλίας τοῦ Παύλου, ἀπεφάσισαν νὰ τὸν φονεύσουν. Ἐκαιοφυλακτοῦσαν μάλιστα δι' αὐτὸ εἰς τὰς πύλας τῆς πόλεως ἡμέραν καὶ νύκτα. Οἱ Χριστιανοὶ τῆς Δαμασκοῦ ἔμαθαν τὰς κακὰς αὐτὰς σκέψεις τῶν ἀνθρώπων τῆς Συναγωγῆς καὶ ἔσωσαν τὸν Παῦλον· τὸν κατέβασαν μίαν σκοτεινὴν νύκτα ἀπὸ τὰ φρούρια τῆς πόλεως μέσα εἰς ἓνα σάκκον καὶ τὸν ἐφυγάδευσαν!

Ἐφθασε ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ· Καὶ ἐδῶ ἦρε πολλὰς δυσκολίας. Ἀκόμη καὶ οἱ ἴδιοι οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, ἐπειδὴ ἐγνώριζαν τὴν πρώτην διαγωγὴν τοῦ Παύλου, δὲν τοῦ εἶχαν ἐμπιστοσύνην. Ὁ Παῦλος τοὺς διηγῆθη, ὅσα εἶδε καὶ ἔπαθε. Τοὺς ὠμίλησε διὰ τὰ ἀποτελέσματα, ποὺ ἔφερον εἰς τὴν Δαμασκὸν μὲ τὴν διδασκαλίαν του, καὶ ἐδίδαξε καὶ ὠμίλησε παρησιᾶ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ! Τώρα, ὄχι μόνον τὸν ἐπίστευσαν οἱ μαθηταί, ἀλλὰ καὶ ἀνεγνώρισαν τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ Παύλου.

Ἀλλὰ καὶ οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς ἐφρόντιζαν νὰ δημιουργήσουν εὐλογον ἀφορμὴν καὶ νὰ τὸν φονεύσουν!

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔκαμε τέσσαρας ἀποστολικὰς πορείας.

α) Πρώτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου.

Ὁ Παῦλος κηρύττει εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας καὶ εἰς τὴν Κύπρον.

Οἱ μαθηταὶ ἐπληροφόρηθησαν τὰς κακὰς σκέψεις τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐφυγάδευσαν τὸν Παῦλον εἰς τὴν Καισάρειαν καὶ ἀπ' ἐκεῖ, εἰς τὴν πατρίδα του τὴν Ταρσόν.

Ἀπὸ τὴν Ταρσὸν ἀρχίζει ἡ πρώτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου (κατὰ τὸ 45 μ. Χ.). Ἀπὸ τὴν Ταρσὸν ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν μαζὶ μὲ τὸν Βαρνάβαν, ὁ ὁποῖος ἦτο προφήτης καὶ διδάσκαλος τῆς νέας θρησκείας. Ἐδίδαξαν πολὺν καιρὸν

καὶ ἔκαμαν πολλοὺς ὁπαδοὺς. Ἐκεῖ, διὰ πρώτην φοράν, οἱ ὁπαδοὶ τῆς νέας θρησκείας ὀνομάσθησαν **Χριστιανοί**. Τὴν Ἐπιόχειαν τὴν εἶχε κέντρον δι' ὅλας τοῦ τὰς ἐνεργείας ὁ Παῦλος.

Ἐπειτα ἐπέρασαν καὶ οἱ δύο εἰς τὴν Κύπρον. Ἐδίδαξαν εἰς ὅλην τὴν νῆσον καὶ ἔκαμαν πολλὰ θαύματα. Πολλοὶ κάτοικοι τῆς Κύπρου ἐπίστευσαν. Καὶ αὐτὸς μάλιστα ὁ διοικητὴς τῆς νήσου, ὁ ἀνθύπατος Σέργιος Παῦλος, ἔγινε Χριστιανὸς καὶ ἐβαπτίσθη.

**Ὁ Παῦλος κηρύττει εἰς τὴν Συρίαν καὶ συσταίνει
Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας.**

Ἀπὸ τὴν Κύπρον ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας ἐπέρασαν εἰς τὰς ἀντικρυνὰς χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (Ἐπιόχειαν, Πισιδίαν, Ἰκόνιον καὶ ἄλλας) καὶ ἐδίδαξαν εἰς διαφόρους πόλεις.

Μὲ τὴν θεῖαν δύναμιν, ποὺ εἶχαν, ἔθραυαν κάθε ἀντίδρασιν καὶ ὁ κόσμος ἀκράτητος ἔτρεχεν εἰς τὰς συναγωγὰς διὰ νὰ τοὺς ἀκούῃ.

Ὅλοι ἐπίστευαν καὶ ἐβαπτίζοντο καὶ κατήριζαν Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας. Ὁ Παῦλος παντοῦ ἐκήρυττεν, ὅτι ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος δὲν εἶναι πλέον ἀναγκαῖος: «Εἶναι ἀρκετὴ ἡ πίστις εἰς τὸν Χριστόν, διὰ νὰ σωθῇ ὁ ἄνθρωπος», ἔλεγε.*

6) Δευτέρα ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου

Ὁ Παῦλος περνᾷ εἰς τὴν Μακεδονίαν.

Ἡ δευτέρα ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου ἔγινε κατὰ τὸ

* Πρώτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου: Ταρσὸς — Ἐπιόχεια — Κύπρος — Πισιδία — Ἰκόνιον καὶ ἐπιστροφή εἰς τὴν Ἐπιόχειαν.

52 μ. Χ. Ὁ Παῦλος ἐξεκίνησε πάλιν ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν, ἐπέρασεν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ ἐσύστησεν ἀρκετὰς Ἐκκλησίας.

Ἐφθασεν εἰς τὴν Τρωάδα. Ἐκεῖ εἶδεν εἰς τὸν ὕπνον του, ὅτι ἓνας ἄνθρωπος Μακεδὼν ἐστάθη πλησίον του καὶ τὸν παρεκάλεσε λέγων: « Πέρασε εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ βοήθησέ μας ». Ὁ Παῦλος μαζὶ μὲ ἓνα νέον ὄπαδόν του, τὸν Σίλαν, κατευθύνθη ἀπὸ τὴν Τρωάδα εἰς τὴν νῆσον Σαμοθράκην,

Ἀπὸ ἐκεῖ ἐπέρασαν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ ἐσταμάτησαν εἰς τὴν πόλιν « Φίλιπποι ».

Ὁ Παῦλος εἰς τοὺς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας.

Εἰς τοὺς Φιλίππους παρέμειναν ὀλίγας ἡμέρας. Ἐνα Σάββατον, ὁ Παῦλος μὲ τὸν Σίλαν καὶ μὲ ἄλλους ὄπαδούς του ἐπροχώρησαν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, πλησίον ἐνὸς ποταμοῦ, ὅπου συνήθιζαν νὰ προσεύχονται οἱ κάτοικοι. Ἐκεῖ τοὺς ἐπλησίασαν μερικαὶ γυναῖκες ἀπὸ περιέργειαν. Ὁ Παῦλος ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ εἰς αὐτὰς διὰ τὴν νέαν θρησκείαν καὶ νὰ τὰς συμβουλεύη. Μιὰ γυναῖκα, ποὺ ὠνομάζετο **Λυδία**, πρώτη ἐπίστευσε καὶ ἐβαπτίσθη, αὐτὴ καὶ ὀλόκληρος ἡ οἰκογένειά της. Ἡ **Λυδία** εἶναι « ἡ πρώτη Εὐρωπαϊά γυναῖκα », ποὺ ἔγινε Χριστιανή. Τὸ παράδειγμα τῆς Λυδίας τὸ ἠκολούθησαν καὶ ἄλλοι πολλοί.

Ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σίλας κάθε ἡμέραν τώρα ἐδίδασκαν καὶ ἐσυμβούλευαν τοὺς νέους Χριστιανούς. Κάποιαν ἡμέραν συνήντησαν μίαν κόρην, ποὺ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ κάμνη διαφόρους μαντείας· τὴν εἶχαν παραλάβει κάποιοι Ρωμαῖοι καὶ ἐκέρδιζαν ἀρκετὰ χρήματα ἀπὸ τὸν λαόν, ποὺ ἔτρεχε διὰ νὰ μάθῃ μαντεύματα ἀπὸ ἐκείνην. Ἡ κόρη, ἃμα εἶδε τοὺς Ἀποστόλους, τοὺς ἠκολούθησε καὶ ἔλεγε: « Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι δούλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου καὶ μᾶς Χ. Δημητρακοπούλου, « Ἐκκλησ. Ἱστορία », ἐκδ. Νέα 2

φανερώνουν την ὁδὸν τῆς σωτηρίας! » Καὶ ἐθορυβοῦσε καὶ δὲν εὗρισκεν ἡσυχίαν ἢ κόρη. Τότε ὁ Παῦλος προσηυχήθη εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἶπε: « Πνεῦμα, ποῦ τὴν βασανίζεις, σοῦ παραγγέλλω, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ν' ἀφήσης ἐλευθέραν τὴν κόρην! » Καὶ ἀμέσως ἡ κόρη ἡσύχασε.

Οἱ Ρωμαῖοι, ποῦ τὴν εἶχαν, συνέλαβαν ἀμέσως τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν καὶ τοὺς ὠδήγησαν εἰς τοὺς ἄρχοντας, λέγοντες: « Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι Ἰουδαῖοι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας τώρα ταράσσουν τὴν πόλιν μας μὲ τὰς διδασκαλίαις των. Ἡμεῖς εἴμεθα Ρωμαῖοι καὶ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ κάμωμεν ἐκεῖνα, ὅπου συμβουλευοῦν αὐτοί ». Ἐφθάσε γύρω καὶ ὄχλος πολὺς καὶ ἐφώναζεν ἐναντίον των. Οἱ ἄρχοντες ἔδωσαν διαταγὴν νὰ ραβδίσουν σκληρὰ καὶ νὰ φυλακίσουν τοὺς Ἀποστόλους, παρήγγειλαν δὲ καὶ εἰς τὸν δεσμοφύλακα « νὰ προσέχη πολὺ αὐστηρά ». Ἐκεῖνος τοὺς ἔλκεισεν εἰς τὸ ἀσφαλέστερον διαμέρισμα τῆς φυλακῆς καὶ τοὺς ἔδεσε τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια « μὲ βαρεῖας ἀλυσίδας! ».

Ἦτο μεσονύκτιον· ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σίλας ἄγρυπνοι ἐδοξολογοῦσαν τὸν Θεόν· πολλοὶ κρατούμενοι τοὺς ἐπρόσεχαν. Ἐκείνην ἡν ὥραν ἔγινε μεγάλος σεισμός! Ἐσαλεύθησαν τὰ θεμέλια τῆς φυλακῆς, ἤνοιξαν αἱ θύραι καὶ ἐλύθησαν τὰ δεσμὰ ὅλων τῶν κρατουμένων. Ὁ δεσμοφύλαξ ἐπήδησεν ἀπὸ τὴν κλίνην του τρομαγμένος καὶ ἔτρεξεν εἰς τὸ προαύλιον. Βλέπει τὰς θύρας ἀνοικτὰς καί, ἀπὸ τὸν φόβον του, μήπως διέφυγαν οἱ φυλακισμένοι, ἔσυρε τὸ ξίφος του νὰ αὐτοκτονήσῃ! Ὁ Παῦλος ὁμως τοῦ ἐφώναξε δυνατά· « Μὴ κάμης κανὲν κακὸν εἰς τὸν ἑαυτὸν σου· ὅλοι εἴμεθα παρόντες! » Ὁ δεσμοφύλαξ ἐπῆρε ἕνα φῶς καὶ παρετήρησε καλὰ· ἐπέισθη, ὅτι δὲν εἶχε φύγει κανεὶς. Ἐπεσεν ἔπειτα εἰς τὰ πόδια τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Σίλα καὶ τοὺς ἔλεγε: « Κύριοι, τί πρέπει νὰ κάμω διὰ νὰ σωθῶ; »

Οἱ Ἀπόστολοι τοῦ εἶπαν: « Πίστευσε εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ θὰ σωθῆς καὶ σὺ καὶ ἡ οἰκογένειά σου! » Ἐκεῖνος ἐπίστευσε καὶ τοὺς ἐπέρασε τὴν ἰδίαν ὥραν (νύκτα, καθὼς ἦτο) εἰς τὴν κατοικίαν του. Τοὺς ἔπλυνε τὰς πληγὰς καὶ ἐβαπτίσθη ἀμέσως, μὲ ὅλην του τὴν οἰκογένειαν. Τοὺς ἐκάθισεν ἔπειτα εἰς τὸ τραπέζι του καὶ ἔφαγαν ὅλοι μαζί, δοξάζοντες τὸν Θεόν.

Τὸ πρῶτ' οἱ Ἄρχοντες ἐπῆγαν οἱ ἴδιοι εἰς τὰς φυλακὰς καὶ ἔδωσαν διαταγὴν νὰ μείνουν ἐλευθέροι οἱ Ἀπόστολοι καὶ ν' ἀναχωρήσουν δι' ὅπου θέλουν.

Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Θεσσαλονίκην.

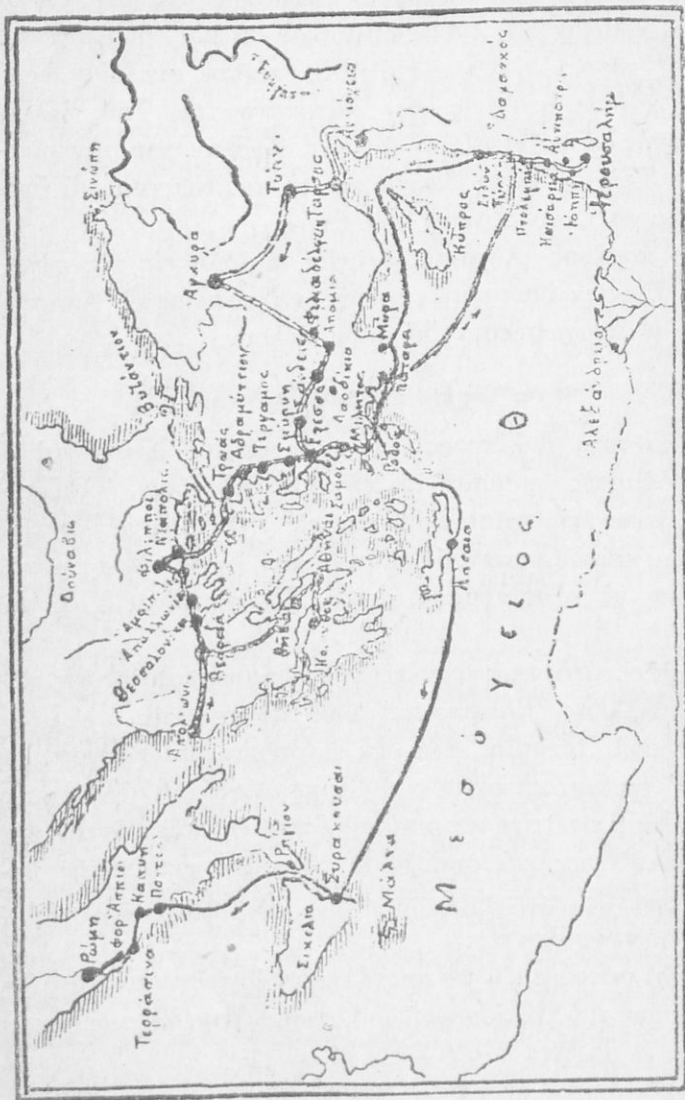
Ἀπὸ τοὺς Φιλίππους ὁ Παῦλος μὲ τὸν Σίλαν καὶ μὲ ἄλλους ὁπαδοὺς ἔφθασαν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Ὁ Παῦλος ἐπῆγαινε ἐπὶ τρία Σάββατα εἰς τὴν Συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐδίδασκεν. Ἐρμήνευε τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ ἐφανέρωνε μὲ κάθε τρόπον, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ!

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀκροατὰς Ἰουδαίους ἐπίστευσαν, καθὼς καὶ πλῆθος Ἑλλήνες καὶ ἀρκεταὶ γυναῖκες.

Μερικοὶ Ἰουδαῖοι, πού δὲν ἐπίστευαν, παρώξυναν τὸν ὄχλον μ' ἐρεθιστικὰ λόγια καὶ ὥρμησαν νὰ συλλάβουν τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὴν κατοικίαν, ὅπου ἐφιλοξενοῦντο. Δὲν τοὺς ἤθραν ὁμως καὶ συνέλαβαν τοὺς ἀνθρώπους τῆς κατοικίας ἐκείνης· τοὺς ὠδήγησαν εἰς τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς κατηγοροῦσαν λέγοντες:

« Καὶ αὐτοί, μαζί μὲ τοὺς ἄλλους, ἐργάζονται ἐναντίον τῶν Νόμων τοῦ Καίσαρος· διδάσκουν, ὅτι ἄλλος εἶναι ὁ βασιλεὺς, ὁ Ἰησοῦς ».

Οἱ ἄρχοντες δὲν ἤθραν τίποτε τὸ ἀξιοκατάκριτον καὶ ἔτσι τοὺς ἀφῆκαν ἐλευθέρους.

2. Αιτωλική πορεία του Παύλου

==== α' πορεία

———— β' πορεία

Ἄ Ο Παῦλος εἰς τὴν Βέρροιαν.

Ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σίλας ἐκινδύνευσαν νὰ συλληφθοῦν. Ἐφυγαν λοιπὸν νύκτα διὰ τὴν Βέρροϊαν. Ἐκεῖ οἱ κάτοικοι ἦσαν θεοσεβέστεροι. Οἱ Βερροεῖς μὲ πολλὴν προθυμίαν ἐδέχθησαν τὸ κήρυγμα· καὶ κάθε ἡμέραν, μὲ τὴν βοήθειαν τῶν Ἀποστόλων, ἐμελετοῦσαν καὶ «ἐρευνοῦσαν τὰς Γραφάς». Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς κατοίκους, Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες, ἐπίστευσαν καὶ ἐβαπτίσθησαν.

Οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Θεσσαλονίκης, εἰς τὸ ἄκουσμα, ὅτι ὁ Παῦλος ἐκήρυξεν εἰς τὴν Βέρροϊαν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἔτρεξαν ἐκεῖ καὶ ἐπροσπαθοῦσαν νὰ φανατίσουν τὸν ὄχλον καὶ νὰ συλλάβουν τοὺς Ἀποστόλους. Ὁ Παῦλος ἔφυγε καὶ ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰς τὸν Σίλαν, τὸν Τιμόθεον καὶ ἄλλους ὁπαδούς του παρήγγειλε νὰ ἔλθουν ἀργότερα νὰ τὸν συναντήσουν.

Ἄ Ο Παῦλος κηρύττει εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ τοῦ
«Ἄγνωστου Θεοῦ».

Ὁ Παῦλος ἔμεινεν ἀρκετὰς ἡμέρας εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπεσκέφθη ὅλα τὰ ἀξιοθέατα μέρη.

Ἐθλίβετο, πού ἐβλεπε τὴν ὠραίαν πόλιν γεμάτην ἀπὸ βωμοὺς καὶ εἰδῶλα. Ἐλυπεῖτο δυνατὰ ἡ ψυχὴ του, διότι οἱ τόσοι σοφοὶ τῶν Ἀθηνῶν ἐπίστευαν ἀκόμη εἰς τὰ εἰδῶλα!

Ἐπήγαινε εἰς τὴν Συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ συνωμιλοῦσε μὲ τοὺς εὐσεβεστέρους. Καὶ μὲ τοὺς φιλοσόφους καὶ μὲ τοὺς σπουδαίους συνωμιλοῦσε εἰς κάθε εὐκαιρίαν. Ἄλλοι τὸν ἐπρόσεχαν πολὺ, ἄλλοι τὸν ἔλεγαν σπερμολόγον· καὶ ἄλλοι ἔλεγον, ὅτι διδάσκει Νέαν Θρησκείαν.

Ἦτο τότε ἡ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τίποτε ἄλλο δὲν εὐκαιροῦσαν, παρὰ μόνον «διὰ νὰ λέγουν καὶ ν' ἀκούουν κάτι νεώτερον». Ἡ περιέργεια λοιπὸν τοὺς παρεκίνησε καὶ προσεκάλεσαν τὸν Παῦλον ν' ἀ-

ναπτύξη τὰς ιδέας του εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον. Ὁ Παῦλος ἐδέχθη μὲ πολλὴν προθυμίαν.

Ὅλοι οἱ Ἀρεοπαγῖται καὶ ὅλοι οἱ σοφοὶ τῆς ἐποχῆς ἦσαν ἐκεῖ συγκεντρωμένοι· πλῆθος κόσμου παρακολουθοῦ-

Αὐτὸν τὸν ἄγνωστον Θεόν...

σε τὴν ἱστορικὴν συνεδρίασιν. Ὁ Παῦλος ἐστάθη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν:

« Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σὰς βλέπω νὰ εἴσθε καθ' ὅλα εὐσεβέστεροι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Περιφερόμενος εἰς τὴν πόλιν σας, τὴν εἶδα γεμάτην ἀπὸ εἰδωλα. Ὅμως, ἤρξα καὶ ἓνα βωμὸν μὲ τὴν ἐπιγραφήν: « **Εἰς τὸν Ἄγνωστον Θεόν** ». Αὐτὸν τὸν Ἄγνωστον Θεόν, διὰ τὸν ὁποῖον σεῖς ἐκάμετε βωμὸν, δίχως νὰ τὸν γνωρίζετε, αὐτὸν θὰ σὰς τὸν φανερώσω ἐγώ! Αὐτὸς εἶναι ὁ Θεός, πὺν ἐδημιούργησε τὸν κόσμον. Αὐτὸς δὲν κατοικεῖ εἰς χειροποίητους ναοὺς· οὔτε ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ περιποίησιν τῶν χειρῶν μας. Αὐτὸς εἶναι κύριος τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς. Μὲ τὴν δύναμιν

Ἐκείνου εἶμεθα εἰς τὴν ζωὴν καὶ κινούμεθα καὶ ὑπάρχομεν. Δὲν πρέπει νὰ νομίζωμεν, ὅτι ὁ Θεὸς ὁμοιάζει μὲ χρυσὸν ἢ μὲ ἄργυρον ἢ μὲ ὠραῖα ἀγάλματα. Ὁ Θεὸς παραβλέπει τὰ χρόνια, πού δὲν τὸν ἐλάτρευεν ὁ κόσμος ἀπὸ ἀγνοίαν· τώρα παραγγέλλει πανταχοῦ καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους νὰ μετανοήσουν, διότι ὤρισεν ἡμέραν, πού θὰ κρινῇ ὅλον τὸν κόσμον μὲ δικαιοσύνην διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον ἀνέστησεν ἐκ νεκρῶν!»

Διονύσιος ὁ Ἄρεοπαγίτης

Ἄμα ἤκουσαν οἱ ἀκροαταὶ Ἀνάστασιν νεκρῶν ἀπόρησαν! Καὶ ἄλλοι ἐγλεύαζαν τὸν Παῦλον καὶ ἄλλοι ἔλεγαν: «Θὰ σὲ ἀκούσωμεν καὶ ἄλλοτε». Μερικοὶ ἐνθουσιάσθησαν ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Παύλου καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὴν νέαν θρησκείαν. Μαζὶ μὲ αὐτοὺς ἦτο ὁ Διονύσιος ὁ Ἄρεοπαγίτης καὶ μιὰ γυναίκα, ἡ Δάμαρις. Ὁ Διονύσιος ἔγινεν ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀπέθανε μαρτυρικῶς (ἐκάη ζωντανός) κατὰ τὸ 95 μ. Χ.

Ἡ Ἐκκλησία ἐφορτᾷ τὴν μνήμην του εἰς τὰς 3 Ὀκτωβρίου· ἡ δὲ πόλις τῶν Ἀθηνῶν τὸν τιμᾷ καὶ τὸν σέβεται ὡς Πολιοῦχον τῆς Ἁγίου.

Ὁ Παῦλος συσταίνει Ἐκκλησίαν εἰς τὴν Κόρινθον.

Ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ὁ Παῦλος ἐπῆγεν εἰς τὴν Κόρινθον. Εἰς τὴν Κόρινθον ἐγνωρίσθη μὲ κάποιον Ἰουδαῖον Ἀκύλαν, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἔλθει ἐκεῖ ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν μὲ τὴν γυναῖκα του Πρίσκιλλαν.

Οἱ δύο αὐτοὶ ἦσαν σκηνοποιοί· καὶ ὁ Παῦλος ἐγνώριζε τὴν τέχνην νὰ κάμνη σκηνάς· ἔμεινε μαζὶ τῶν λοιπῶν καὶ εἰργάζετο. Κάθε Σάββατον ἐπήγαιεν εἰς τὴν Συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐδίδασκεν. Ἐφθασαν εἰς τὸ μεταξὺ ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν ὁ Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος καὶ τὸν ἐβοηθοῦσαν εἰς τὸ κήρυγμα. Πολλοὶ Ἰουδαῖοι δὲν ἐ-

πίστευσαν εἰς τοὺς λόγους του καὶ τὸν ὕβριζαν καὶ τὸν ἐγλεῦαζαν. Ὁ Παῦλος ὁμως ἐσυνέχιζε μὲ ὑπομονὴν τὸ θεῖον του ἔργον ἐπὶ ἓν ἔτος καὶ ἕξ μῆνας.

Τότε καὶ ὁ Ἀρχισυνάγωγος τῆς Κορίνθου Κρίσπος ἐβαπτίσθη μὲ ὄλην του τὴν οἰκογένειαν. Καὶ ἀρκετοὶ ἄλλοι Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες ἐπίστευσαν εἰς τὴν νέαν θρησκείαν.

Οἱ Ἰουδαῖοι ὁμως συνέλαβαν τὸν Παῦλον καὶ τὸν παρέδωκαν εἰς τὸν Ρωμαῖον Ἀνθύπατον τῆς Ἀχαΐας Γαλλίωνα, μὲ τὴν κατηγορίαν, ὅτι: « αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τὸν λαὸν νὰ μὴ σέβεται τὸν Θεόν! » Ἀλλὰ ὁ Γαλλίων ἐζήτησε νὰ τοῦ εἰποῦν, ἂν ἔχουν ὀρισμένην κατηγορίαν κατὰ τοῦ Παύλου « ἄλλως, τοὺς λέγει, διὰ λόγια καὶ διδασκαλίας δὲν χάνω τὸν καιρὸν μου ». Καὶ ἀφῆκεν ἐλεύθερον τὸν Παῦλον.

Ὁ Παῦλος ἔμεινεν ἀκόμη ὀλίγον καιρὸν εἰς τὴν Κόρινθον. Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἔγραψε τὰς δύο πρώτας του ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς. Ἐπειτα, ἀφοῦ ἔδωκεν ἀρκετὰς ὁδηγίας εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Κορίνθου, ἀνεχώρησε μαζὶ μὲ τὸν Ἀκύλαν καὶ τὴν Πρίσκιλλαν καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν Ἐφεσον μὲ πλοῖον, κατὰ τὸ 55 μ. Χ. Ἐκεῖ ἔμεινε περίπου δύο ἔτη (*).

γ) Τρίτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου

Ὁ Παῦλος δίδει θάρρος καὶ ζωὴν εἰς τὰς νεοσυστάτους Ἐκκλησίας

Ἡ τρίτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου ἔγινεν εἰς τὸ τέλος τοῦ 56 μ. Χ. Ἐπεσκέφθη καὶ πάλιν τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀσίας, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος. Ἐδωκε διαφόρους συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας εἰς τὰς νεοσυστάτους Ἐκκλησίας· ἐσυμβίβασε διαφορὰς, ἐστερέωσε τὴν πίστιν εἰς

(*) Δευτέρα ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου: Ἀντιόχεια—Τρωάς—Σαμοθράκη—Φίλιπποι—Θεσσαλονίκη—Βέροια—Ἀθήναι—Κόρινθος—Πάτραι (Κόρινθος πάλιν)—Ἐφεσος.

τὴν Ἀγάπην καὶ εἰς τὴν Ἀλήθειαν καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ κατὰ τὸ 59 μ. Χ.

Ὁ Παῦλος κινδυνεύει εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ

Ὅσον καιρὸν ἔμενον εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ὁ Παῦλος δὲν ἔπαυσε καθόλου τὸ θεῖον του ἔργον. Χωρὶς διακοπὴν καὶ χωρὶς κούρασιν ἐδίδασκε καὶ ἐνουθετοῦσε.

Οἱ ὀπαδοὶ τῆς νέας θρησκείας ἦσαν ἀμέτρητοι. Οἱ φανατισμένοι Ἰουδαῖοι, βλέποντες τὰ κατορθώματα τοῦ Παύλου, τὸν ἐμίσουν τρομερά. Μίαν ἡμέραν ὤρμησαν εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Ναοῦ, ὅπου ἐδίδασκε, τοῦ διέκοψαν τὴν διδασκαλίαν, τὸν ἔδεσαν καὶ τὸν ἔσυραν ἔξω, ἀποφασισμένοι νὰ τὸν φονεύσουν!

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔτυχε νὰ περνᾷ ἀπ' ἐκεῖ ὁ Ρωμαῖος Χιλίαρχος (*) τῆς Ἱερουσαλήμ Κλαύδιος Λυσίας. Εἶδε τὸν Παῦλον δεμένον καὶ κτυπημένον! Εἶδε καὶ τοὺς Ἰουδαίους ἐξηγριωμένους! Καὶ ἔδωκε διαταγὴν εἰς τοὺς στρατιώτας του νὰ ἐλευθερώσουν τὸν Παῦλον ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ ὄχλου, νὰ τὸν ὀδηγήσουν εἰς τὸν στρατῶνα καὶ ἐκεῖ νὰ τὸν δέσουν μὲ διπλὴν ἀλυσίδα!

Οἱ στρατιῶται ἤρχισαν νὰ τὸν μαστιγώνουν! Ὁ Παῦλος ὁμως ἠρώτησε: «Σᾶς ἐπιτρέπεται, δίχως νὰ ἐξετάσετε, νὰ δέρνετε ἓνα Ρωμαῖον πολίτην;» Οἱ στρατιῶται εἰς τὸ ἄκουσμα, ὅτι ὁ Παῦλος εἶναι Ρωμαῖος πολίτης, ἔπαυσαν κάθε βιαιοπραγίαν καὶ ἔτρεξαν νὰ τὸ ἀναφέρουν εἰς τὸν Χιλίαρχον.

Ὁ Χιλίαρχος ἔδωκε διαταγὴν νὰ τὸν φυλάξουν ὅλην τὴν νύκτα, χωρὶς νὰ τὸν ἐνοχλήσουν, καὶ τὸ πρῶτὸ νὰ τοῦ τὸν φέρουν πρὸς ἀνάκρισιν. Εἰδοποίησε μάλιστα καὶ τὸ Συνέδριον τῶν Ἰουδαίων νὰ παρευρεθῇ πολὺ πρῶτ.

(*) Στρατιωτικὸς διοικητής.

Μερικοί φανατισμένοι Ἰουδαῖοι—περισσότεροι ἀπὸ 40— συνώμοσαν καὶ ὠρχίσθησαν μῆτε νὰ φάγουν, μῆτε νὰ πίνουν, ἂν δὲν φρονέουσιν τὸν Παῦλον, τὴν ὥραν, ποῦ ὁ Χιλίαρχος θὰ τὸν ἐκαλοῦσε διὰ νὰ τὸν ἀνακρίνη. Ἐσυμφώνησαν μάλιστα καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς εἰς αὐτό. Ὁ Χιλίαρχος ὅμως ἔμαθε τὴν συνωμοσίαν καὶ ἐφυγάδευσε τὴν νύκτα τὸν Παῦλον· τὸν ἔστειλε μὲ ἰσχυρὰν συνοδείαν εἰς τὸν Ρωμαῖον ἡγεμόνα τῆς Καισαρείας **Φήλικα**.

Ἐκεῖνος πάλιν τὸν ἐφυλάκισεν, ἀναβάλλων ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν νὰ ἀποφασίσῃ ὀριστικῶς. Ὁ Παῦλος ἔμεινε φυλακισμένος δύο ὀλόκληρα ἔτη.

Ἡ δίκη τοῦ Παύλου εἰς τὴν Καισάρειαν.

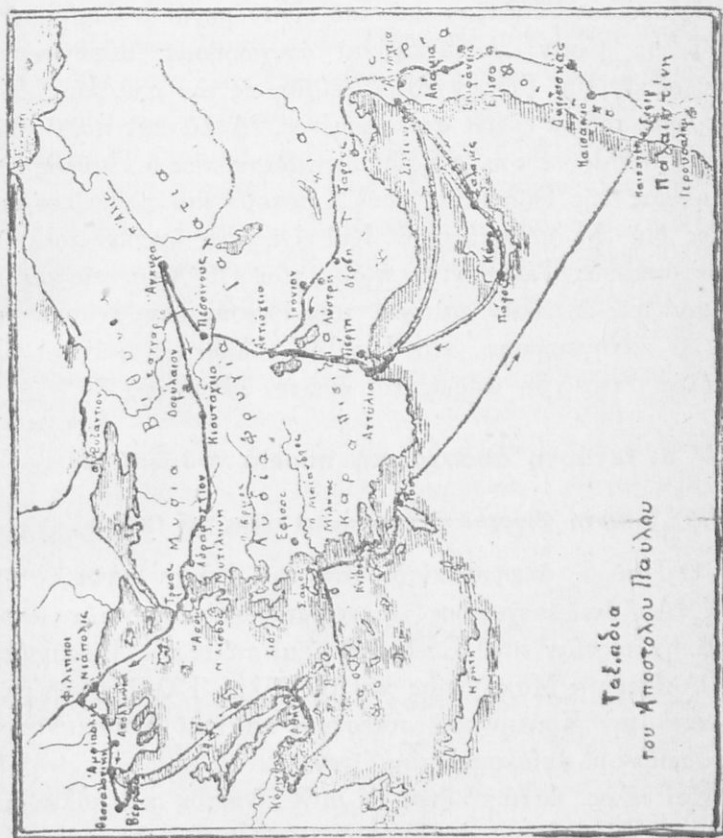
Τὸν Φήλικα βραδύτερον τὸν ἀντικατέστησεν ὁ **Φῆστος**. Οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς παρουσιάσθησαν εἰς τὸν νέον ἡγεμόνα καὶ τοῦ ἐζήτησαν ὡς χάριν νὰ τοὺς στείλῃ τὸν Παῦλον εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, διὰ νὰ τὸν κρίνουν. Ὁ Φῆστος λέγει :

«Ὁχι, θὰ τὸν κρίνω ἐγὼ εἰς τὴν Καισάρειαν. Καὶ ἂς ἔλθουν οἱ καλύτεροι ἀπὸ σᾶς ν' ἀναπτύξουν τὴν κατηγορίαν».

Αὐτὸ καὶ ἐγένεν. Ἦρχισεν ἡ δίκη τοῦ Παύλου εἰς τὴν Καισάρειαν. Ἀλλὰ καμμία τῶν κατηγορία δὲν ἀπεδείχθη ἀληθής. Ὁ Παῦλος ἔλεγεν εἰς τὸν Φῆστον: «Ἄν ἔκαμα τίποτε ἄξιον θανάτου, θανάτωσόν με· δὲν διστάζω ν' ἀποθάνω· ἀλλ' ἀφοῦ δὲν ἔκαμα τίποτε, ποῖος ἔχει τὴν δύναμιν νὰ μὲ θανατώσῃ πρὸς χάριν τῶν; Τέλος πάντων, ἐπικαλοῦμαι τὸν Καίσαρα!» λέγει. Εἶχε τὸ δικαίωμα ἀπὸ τὸν Νόμον νὰ τὸν ἐπικαλεσθῇ ὁ Παῦλος.

Ὁ Παῦλος φθάνει εἰς τὴν Ῥώμην
ἔπειτα ἀπο πολλὰς περιπετείας, δικάζεται καὶ ἀθώνεται

Ὁ Φῆστος ἔστειλε τὸν Παῦλον εἰς τὴν Ῥώμην μὲ τὸ
πρῶτον πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἐταξίδεψε διὰ τὴν Ἰταλίαν. Ἀλλὰ

4. Ἀποστολικαὶ πορεῖαι τοῦ Παύλου
δ' πορεία
γ' πορεία

τὸ ταξίδιον αὐτὸ ἦτο ἀπαίσιον τρομεραὶ τρικυμίαι ἔκαμαν τὸ πλοῖον νὰ σταθμεύῃ πολὺ συχνά. Ἐπλησίασαν κάποτε εἰς τὴν νῆσον **Μελίτην**. Σίφων τρομερὸς ἀνέτρεψε τὸ

πλοῖον! Ἔγινε φοβερὸν ναυάγιον! Κανεῖς ἀπὸ τοὺς 276 ἐπιβάτας δὲν ἔπαθε τίποτε! Ὅλοι διεσώθησαν εἰς τὴν νῆσον Μελίτην. Ἐκεῖ παρέμειναν τρεῖς μῆνας, διότι δὲν ἐπερνοῦσε πλοῖον νὰ τοὺς παραλάβῃ. Εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ ὁ Παῦλος ἔκαμε πολλὰ θαύματα. Οἱ ἀπολίτιστοι κάτοικοι τῆς νήσου τὸν ἐδόξαζαν καὶ τοῦ εἶχαν μεγάλην ἐκτίμησιν!

Τέλος ἤϋραν τὸ μέσον καὶ ἀνεχώρησαν. Ἐφθασεν ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ρώμην καὶ ἐκλείσθη εἰς τὴν φυλακὴν. Δύο ὀλόκληρα χρόνια ἔμεινε φυλακισμένος. Ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν ἔχασε τὸ θάρρος του. «Ἐδίδασκεν ἀδιακόπως ὁ Παῦλος τὰς Ἀληθείας τῆς Θρησκείας τοῦ Χριστοῦ» καὶ εἰργάζετο συνεχῶς διὰ τὴν διάδοσίν των. Καὶ εἶχε κάθε ἡμέραν πολλοὺς νέους ὁπαδοὺς. Τέλος ἔγινεν ἡ δίκη του. Οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς ἔστειλαν καὶ ἐκεῖ τοὺς ἰδικοὺς των ἀνθρώπους διὰ νὰ κατηγορήσουν τὸν Παῦλον. Ἀλλ' εἰς μάτην! Ὁ Παῦλος ἀπεδείχθη ἀθῶος καὶ ἔμεινεν ἐλεύθερος.*

δ) Τετάρτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου

Τετάρτη ἀποστολικὴ πορεία καὶ τέλος τοῦ Παύλου

Ὁ Παῦλος ἀπεφυλακίσθη ἀπὸ τὴν Ρώμην κατὰ τὸ 65 μ. Χ. Ἀπ' ἐκεῖ ἐπεχείρησε τὴν τετάρτην καὶ τελευταίαν ἀποστολικὴν πορείαν του. Ἐπεσκέφθη καὶ πάλιν τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀσίας, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος· ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν Κρήτην καὶ συνέστησε καὶ ἐκεῖ Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν μὲ ἐπίσκοπον τὸν Τίτον.

Καὶ τέλος, κατὰ τὸ ἔτος 67 μ. Χ., ἐσύρθη καὶ πάλιν δέσμιος εἰς τὴν Ρώμην· τὴν ἰδίαν ἐποχὴν συνελήφθη καὶ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος. Ἦτο τότε αὐτοκράτωρ ὁ ἀπαίσιος Νέρων.

* Τρίτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου: Ἐφεσος—Μακεδονία—Νοτ. Ἑλλάς—Ἱερουσαλήμ—Καيسάρεια—Μελίτη—Ρώμη.

Αὐτὸς ἔδωκε διαταγὴν καὶ ἐθανάτωσαν τοὺς δύο Ἀποστόλους, ἔπειτα ἀπὸ φρικτὰ μαρτύρια**.

Τὸ ἔργον τοῦ Παύλου

Ὁ Παῦλος ὀνομάζεται Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν, διότι εἰργάσθη μὲ μοναδικὸν ζῆλον διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τοὺς εἰδωλολάτρας. Ὁ Παῦλος μὲ τὴν θεῖαν του δύναμιν, μὲ τὴν ἀκαταπόνητον ἐργασίαν του καὶ μὲ τοὺς σπουδαίους ὁπαδοὺς του (Βαρνάβαν-Σίλαν-Τιμόθεον-Τίτον καὶ ἰδίως τὸν Λουκᾶν καὶ τὸν Μάρκον, τοὺς Εὐαγγελιστὰς) ἐπέτυχεν εἰς ὀλίγα ἔτη νὰ κηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ὀλόκληρον τὸ ἀπέραντον Ρωμαϊκὸν Κράτος!

Κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους δὲν ὑπέφερε τόσους διωγμοὺς καὶ δὲν ἐπέρασεν ἀπὸ τόσους κινδύνους.

Παρακτὸς ἀπὸ τὰς ὥριμιας διδασκαλίας του, ἔγραψε καὶ 14 ἐπιστολάς πρὸς Ἐκκλησίας ἢ πρόσωπα. Αὐταὶ σφύζονται καὶ ὁμιλοῦν «δι' ὅλας τὰς ὑψηλὰς Ἀληθείας τῆς Χριστιανοσύνης».

5. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος

Ἡ πρώτη ζωὴ καὶ ὁ χαρακτήρ τοῦ Πέτρου

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἦτο ἀδελφὸς τοῦ ἄλλου μαθητοῦ τοῦ Κυρίου, τοῦ Ἀνδρέου. Πατρίς του ἦτο ἡ Βηθθαϊδᾶ. Ὁ Πέτρος ἔδειξε θερμὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὸν Σωτῆρα, ἀμέσως ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας, πού τὸν ἐκάλεσεν Ἐκείνος. Τὸ πρῶτον του ὄνομα ἦτο Σίμων.

** Τετάρτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου: Ρώμη—Ἀσία—Μακεδονία—Νοτ. Ἑλλάς—Κρήτη—Ἀσία—Ρώμη (μαρτυρικὸς θάνατός του).

Ἦσαν ἀκόμη αἱ πρῶται ἡμέραι, πού ὁ Κύριος ἤρχιζε τὴν διδασκαλίαν του· ὁ κόσμος ἐφαντάζετο τὸν Χριστὸν ὡς τὸν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν, διὰ τὸν ὁποῖον ἔλεγαν, ὅτι ἀνεστήθη.

Μίαν ἡμέραν ὁ Κύριος ἠρώτησε τοὺς μαθητάς του: «Σεῖς, τί λέγετε δι' ἐμέ; Ποῖος νὰ εἶμαι;»

Πρῶτος ὁ Σίμων ἐφώνησε: «Σύ, Κύριε, εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ!» Ὁ Κύριος ἠγαπήθη καὶ τοῦ λέγει: «Σὺ εἶσαι Πέτρος (βράχος ἀκλόνητος) καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν πέτραν θὰ οἰκοδομήσω τὴν Ἐκκλησίαν μου!» Ἀπὸ τότε τὸν ὠνόμαζαν Πέτρον.

Ὁ Πέτρος ἦτο ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς μαθητάς, πού ὁ Κύριος ἠγάπα ἰδιαιτέρως· ἦτο ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἀχωρίστους ὀπαδοὺς τοῦ Κυρίου! Ὁ Πέτρος ἦτο ὁ θερμὸς μαθητής, ὁ φανατικὸς ὀπαδός, ὁ παντοῦ καὶ πάντοτε πρῶτος! Ἀπὸ τοὺς πρῶτους εἰς τὴν ἐκλογὴν, πρῶτος εἰς τὴν πίστιν, πρῶτος εἰς τοὺς κινδύνους (εἰς τὴν δίκην, εἰς τὴν σταύρωσιν εἰς τὴν ἀνάστασιν, εἰς τὸ κήρυγμα).

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς πρῶτος ὁ Πέτρος ἐκήρυξε τὴν Ἀνάστασιν καὶ ἔγινε ὁ πρῶτος ἰδρυτὴς τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ ἔργον τοῦ Πέτρου

Ἔως τὴν ἡμέραν τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου τοῦ Στεφάνου ἔμενον εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ· ἐδίδασκεν, ἐβάπτιζεν, ἐθαυματοουργοῦσεν, ἀψηφῶν κάθε διωγμὸν. Ἐπειτα ἀπὸ τὴν τρομερὰν ἐξέγερσιν τῶν Ἰουδαίων κατέφυγεν εἰς τὴν Παλαιστίνην.

Εἰς ὀλόκληρον τὴν Παλαιστίνην ἐδίδαξεν ὁ Πέτρος τὰς ἀληθείας τῆς νέας θρησκείας· ὁ λόγος του ἦτο πολὺ πειστικός· ἡ συζήτησίς του διαφωτιστικὴ· τὰ ἐπιχειρήματά του

ἀκλόνητα· τὰ θαύματά του ἀπεστόμωναν ἐκείνους, πού ἐδυσπιστοῦσαν.

Ὁ Πέτρος εὐρίσκετο κάποτε εἰς τὴν Ἰόπην (Γιάφα). Ἐκεῖ ἐξοῦσε μία κόρη, ἀληθινὴ Χριστιανή, ἡ Ταβιθά· ἀρρώστησε καὶ ἀπέθανεν. Ἐκάλεσαν τὸν Πέτρον ὅλοι οἱ χριστιανοὶ καὶ ἐστάθησαν γύρω ἀπὸ τὸ φέρετρόν της καὶ τοῦ διηγοῦντο τὰ ἀγαθὰ ἔργα καὶ τὰς ἐλεημοσύνας, πού εἶχε κάμει ἡ Ταβιθά· πολλοὶ πτωχοὶ καὶ χῆραι γυναῖκες τοῦ παρουσίαζαν χιτῶνας καὶ φορέματα, πού τὰ εἶχε κάμει καὶ τοὺς τὰ εἶχε δώσει ἡ ἰδία ἡ Ταβιθά. Ὁ Πέτρος βλέπων τὴν θλίψιν, πού ἦσθάνοντο ὅλοι οἱ πιστοὶ διὰ τὴν καλὴν Ταβιθά, ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατα καὶ προσηυχήθη εἰς τὸν Θεόν· ἔπειτα ἐφώνησε: «Ταβιθά, ἀνάστα!» Καὶ ἀνεστήθη ἡ Ταβιθά. Ἄπειρος κόσμος ἐπίστευσε καὶ ἐβαπτίσθη ἔπειτα ἀπὸ τὸ θαῦμα αὐτό.

Ἀργότερα ἐπῆγε πάλιν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ· ἀλλὰ ἐκεῖ τὸν συνέλαβαν καὶ τὸν ἐφυλάκισαν. Ἦσαν τότε κακαὶ ἡμέραι διὰ τοὺς Χριστιανούς. Ὀλίγον ἐνωρίτερον εἶχε φανευθῆ καὶ ὁ Ἰάκωβος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἰωάννου. Ὁ Πέτρος, φυλακισμένος, διέτρεχεν ἀφευκτον κίνδυνον. Τὴν νύκτα ἄγγελος Κυρίου τοῦ εἶπεν: «Ἐξύπνησε, Πέτρε, φόρεσε τὰ σανδάλιά σου· ζῶσε τὴν ζώνην σου· ἐνδύσου τὸν μανδύαν σου καὶ ἀκολούθησέ με». Ὁ Πέτρος ἠτοιμάσθη καὶ ἠκολούθησε τὴν σκιάν τοῦ ἀγγέλου, χωρὶς ἀντίρρησης. Ἐπέρασαν ἐμπρὸς ἀπὸ τοὺς φρουρούς· κανεὶς δὲν τοὺς ἠμπόδισε, κανεὶς δὲν ἠρώτησε: «ποῦ πηγαίνετε»· ὡσὰν νὰ μὴ τοὺς ἔβλεπαν. Ἐφθασαν εἰς τὴν ἔξοδον. Ἡ μεγάλη πύλη ἤνοιξεν αὐτομάτως. Ὁ Πέτρος εὐρέθη ἐλεύθερος καὶ μόνος.

Καὶ ἐδόξασε τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἀνέλπιστον σωτηρίαν του!

Τὸ τέλος τοῦ Πέτρου

Ἐφυγεν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα ὁ Πέτρος καὶ ἐπέρασεν

εις τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἀσίας. Παντοῦ ἐδίδασκε, παντοῦ ἐθαυματούργει. Κατὰ τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἐπήγεν εἰς τὴν Ρώμην. Ἐκεῖ ἐφυλακίσθη καὶ ἀπετελειώθη μὲ μαρτυρικὸν θάνατον, μαζὶ μὲ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον.

Ἐγγραψε καὶ δύο ἐπιστολάς καθολικὰς (γενικὰς) πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἀσίας. Εἰς αὐτὰς τοὺς δίδει θάρρος διὰ τοὺς διωγμοὺς, ποὺ ὑπέφεραν τότε, καὶ ἐλπίδας διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς Ἀγίας θρησκείας...

Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ ἐξαιρετικὰ τοὺς δύο αὐτοὺς ἀγίους Ἀποστόλους· εἶναι οἱ πρωτοκορυφαῖοι, πανεύφημοι καὶ πρωτόθρονοι, ὅπως ὀνομάζονται εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ τροπάρια. Ἡ μνήμη των ἐορτάζεται τὴν 29 Ἰουνίου. Τότε ψάλλεται τὸ τροπάριον:

«Οἱ τῶν ἀποστόλων πρωτόθρονοι καὶ τῆς Οἰκουμένης διδάσκαλοι, τῷ Δεσπότη τῶν ὄλων πρεσβεύσατε εἰρήνην τῇ Οἰκουμένῃ δωρησασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος».

6. Ἀπόστολος Ἀνδρέας

Ὁ Ἀνδρέας ὁ πρωτόκλητος

Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Πέτρου Ἀνδρέας ἦτο ἀλιεὺς (ψαράς). Ἄμα ἤκουσε κάτι διὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Προδρόμου, ἀφῆκε τὰ δίχτυα καὶ τὸν ἠκολούθησεν. Ἀπὸ τὸν Προδρόμον ἔμαθε τὰ σχετικά μὲ τὸν Χριστόν. Εἶναι ὁ πρῶτος, ποὺ ἐκλήθη ἀπὸ τὸν Κύριον εἰς τὴν τιμητικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ μαθητοῦ-Ἀποστόλου. Δι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία μας τὸν ὀνομάζει Πρωτόκλητον.

Ὁ Ἀνδρέας ἐκήρυξε τὴν νέαν θρησκείαν καὶ ἴδρυσε χριστιανικὰς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Βιθυνίαν, εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, εἰς τὴν Ἡπειρὸν καὶ εἰς τὴν Θράκην. Αὐτὸς ἴδρυσε τὴν πρώτην Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὸ Βυζάντιον, ποὺ ἔγινε

ἔπειτα ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἄνδρέας μαζί με τὸν Φίλιππον ὠδήγησαν εἰς τὸν Κύριον κάποτε Ἕλληνας ἐπισκέπτας καὶ τὸν ἔκαμαν νὰ χαρῆ καὶ νὰ εἴπῃ: «Τώρα ἐδοξάσθη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ».

Ἐπέρασεν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ κατέληξεν εἰς τὰς Πάτρας τῆς Ἀχαΐας. Ἐκεῖ ἀπέθανε με μαρτυρικὸν θάνατον. Εἰς ἡλικίαν 80 ἐτῶν, ἐσταυρώθη εἰς δύο ξύλα σχήματος Χ.

Ἡ κάρτα τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου ὑπάρχει εἰς τὴν Ρώμην ὁ Θωμᾶς Παλαιολόγος τὴν ἐχάρισεν εἰς τὸν Πάπαν. Ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴν μνήμην του εἰς τὰς 30 Νοεμβρίου. Ἡ δὲ πόλις τῶν Πατρῶν τὸν τιμᾷ ὡς Πολιοῦχον Ἁγίον τῆς.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τῆς ἐορτῆς εἶναι:

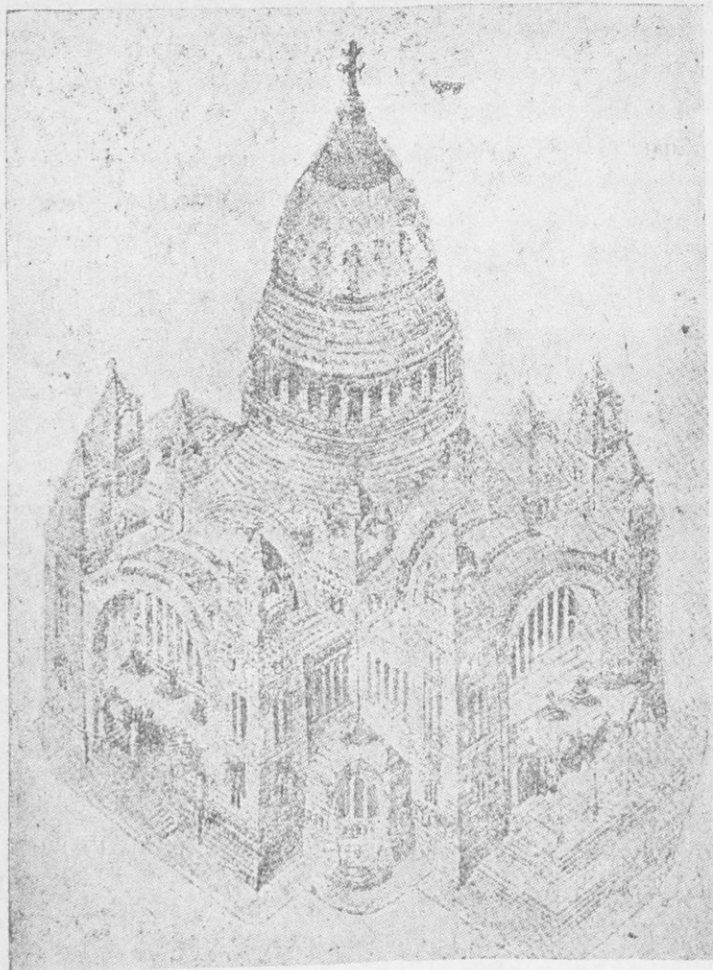
«Ὡς τῶν ἀποστόλων πρωτόκλητος καὶ τοῦ κορυφαίου ἀυτάδελφος, τῷ Δεσπότη τῶν ὄλων, Ἄνδρέα, ἰκέτευε εἰρήνην τῇ Οἰκουμένῃ δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος».

7. Ὁ Εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς

Ἱπηρεσῖαι τοῦ Λουκᾶ εἰς τὴν Χριστιανικὴν Πίστιν

Ὁ Εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς ἦτο ἰατρός. Πατρίς του ἦτο ἡ Ἀντιόχεια. Ἐκεῖ συνητητήθη καὶ συνεδέθη με τὸν Ἀπόστολον Παῦλον καὶ ἔγινε πιστὸς καὶ ἀχώριστος σύντροφος καὶ ὁπαδὸς του. Μαζί του εἰς τὴν Μακεδονίαν, μαζί του εἰς τὴν Νότιον Ἑλλάδα, μαζί του παντοῦ. Ἄνεδείχθη ἄξιος συνεργάτης του καὶ ἀφωσιωμένος φίλος του.

Ἐγρᾶψε τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια, τὸ Κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον. Εἰς αὐτὸ περιγράφει πρὸς κάποιον σπουδαῖον Ρωμαῖον τὸν θεόφιλον, τὰ σχετικά με τὴν Γέννησιν, τὰ Θαύματα, τὴν Διδασκαλίαν, τὰ φρικτὰ Πάθη, τὴν Ἁγίαν Ἀνά-
 Χ. Δημητράκοπούλου: «Ἐκκλησ. Ἱστορία» ἔκδοσις Νέα 3

Ἡ πόλις τῶν Πατρῶν τιμᾶ ὡς πολιοῦχον τῆς τῶν Ἁγίων Ἀνδρέαν

στασιν καὶ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, μὲ πολλὰς λεπτομερείας καὶ ἀκριβείας.

Ὁ ἴδιος ἔγραψε καὶ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, βιβλίον

εἰς τὸ ὁποῖον περιγράφει τὴν συνέχειαν, τῶν ὄσων ἐγιναν μετὰ τὴν Ἀνάληψιν. Μὲ πολλὰς λεπτομερείας περιγράφει τὰ ἔργα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τοῦ Πέτρου.

Ἡ παράδοσις λέγει, ὅτι ὁ Λουκᾶς ἦτο καὶ σπουδαῖος ζωγράφος καὶ ὅτι ἔκαμε τὰς πρώτας εἰκόνας τῆς Ἐκκλησίας. Ἔργα του πιστεύεται ὅτι εἶναι καὶ εἰκόνες τῆς Παναγίας, πὺν σφύζονται ἀκόμη*.

Τὸ τέλος τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ

Ἀπέθανεν εἰς τὰς Θήβας τῆς Βοιωτίας μὲ μαρτυρικὸν θάνατον. Ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντίος, υἱὸς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, μετεκόμισεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ.

Ἡ ἅγια Ἐκκλησία μας τὸν ἐτίμησε μὲ τὸν τίτλον τοῦ Ἀποστόλου.

Τὸν δοξάζει ὡς ἅγιον καὶ εορτάζει τὴν μνήμην του εἰς τὰς 18 Ὀκτωβρίου.

8. Οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι

Μαθηταὶ καὶ Μαθήτριάι Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου

Οἱ δώδεκα μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ὀνομάζονται καὶ Ἀπόστολοι, διότι ὁ Χριστὸς τοὺς ἀπέστειλε νὰ κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Θρησκείας του εἰς ὅλον τὸν κόσμον, πὺν ἐλάτρευε τὰ εἰδῶλα: «Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον—τοὺς εἶπε μετὰ τὴν Ἀνάστασίν του—καὶ πηγαίνετε νὰ διδάξετε ὅλον τὸν κόσμον. Ὅποιον συγχωρήσετε τὰς ἁμαρτίας, θὰ εἶναι συγχωρημέναι· ὅποιον δὲν τὰς συγχωρήσετε θὰ μένουν ἀσυγχώρητοι».

Οἱ δώδεκα μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἦσαν: Ἀνδρέας καὶ Πέ-

* Εἰς τὸ Μέγα Σπήλαιον—εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, κ. ἄ.

ρος, ἀδελφοί. Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, ἀδελφοί. Ἰάκωβος καὶ Ἰούδας (Λεβαῖος ἢ Θαδδαῖος), ἀδελφοί. Φίλιππος καὶ Ναθαναήλ, φίλοι. Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος, Σίμων καὶ Ἰούδας (ὁ Ἰσκαριώτης—ὁ προδότης). Ἐντὶ τοῦ Ἰούδα, ὁ ὁποῖος ἠτύοκτόνησεν, ἔξελέγη μαθητὴς ὁ Ματθίας.

Ἀκόμη Ἀπόστολοι ὀνομάζονται ὁ Παῦλος, ὁ Λουκᾶς, ὁ Μᾶρκος.

Ἀπὸ τὰς μαθητρίας τοῦ Χριστοῦ σπουδαιότεραι εἶναι: Μαρία ἡ Μαγδαληνή, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ καὶ ἡ Σαλώμη. Αὐταὶ αἱ τρεῖς ἠκολούθησαν τὸν Κύριον ἕως τὴν ὥραν, ποῦ εἶπε: «Τετέλεσται». Αὐταὶ πρῶται ἔμαθαν τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου.

Καὶ αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Λαζάρου, Μαρία καὶ Μάρθα, ἦσαν μαθήτριαι, καὶ ἄλλαι πολλαί.

Ἄνδρέας καὶ Πέτρος, οἱ ἀδελφοί

Περὶ τοῦ Ἀνδρέου τοῦ πρωτοκλήτου καὶ τοῦ θαυμασίου καὶ θερμοῦ ὄπαδοῦ Πέτρου εἵπομεν εἰς τὰ προηγούμενα.

Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, οἱ ἀδελφοί Ἀπόστολοι

Ὁ Ἰάκωβος ἐδίδαξεν εἰς τὰ μέρη τὰ γειτονικὰ μὲ τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἀπέθανεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ μὲ μαρτυρικὸν θάνατον.

Ὁ Ἰωάννης ἦτο ὁ πλέον ἀγαπημένος μαθητὴς τοῦ Κυρίου. Τὸν ἠκολούθησε κατὰ τὴν σύλληψιν, τὴν ἀνάκρισιν, τὴν καταδίκην, καὶ μέχρι καὶ τοῦ Σταυροῦ. Ὁ Χριστός, εἰς τὸν Σταυρὸν κρεμασμένος, τοῦ εἶπεν: «Ἰωάννη, ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου», καὶ τοῦ ἀνέθεσε τὴν φροντίδα διὰ τὴν Παναγίαν.

Ἐδίδαξεν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, καὶ τέλος ἔμεινεν ὀριστικῶς εἰς τὴν Ἐφεσον, διδάσκων ἕως τὸ τέλος τῆς ζωῆς του. Κατὰ τὰ τελευταῖα του χρόνια, δὲν ἤμποροῦσε νὰ ὀμιλῇ

μὲ πολλὰ λόγια καὶ ἔλεγε μόνον: «Ἄγαπημένα μου παιδιά, ἔχετε ἀγάπην μεταξύ σας».

Ἐγραψε τὸ «**Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον**», καὶ δι' αὐτὸ λέγεται καὶ **Εὐαγγελιστής**. Κάποτε τὸν ἐξώρισαν εἰς τὴν νῆσον Πάτμον. Ἐκεῖ ἔγραψε τὸ μόνον προφητικὸν βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὴν **Ἀποκάλυψιν**, ποῦ προφητεύει τὸν ἀληθινὸν θρίαμβον τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐγραψε καὶ τρεῖς ἐπιστολάς, **γενικὰς ἢ καθολικὰς**, καθὼς λέγονται εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν γλῶσσαν.

Ἀπέθανεν εἰς τὴν Ἐφεσον πολὺ γέρον κατὰ τὸ ἔτος 100 μ. Χ.

Ἰάκωβος καὶ Ἰούδας, οἱ Ἀδελφόθεοι

Αὐτοὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ ἦσαν στενοὶ συγγενεῖς τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ μνηστήρος τῆς Μαρίας, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται **ἀδελφόθεοι**. Ὁ Ἰάκωβος ἔγινεν ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ ἔγραψε πρῶτος **Λειτουργίαν**. Αὐτὴ εἶναι πολὺ μεγάλη καὶ γίνεται μόνον τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης του (23 Ὀκτωβρίου). Ἐθανατώθη εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ κατὰ τὸ ἔτος 62 μ. Χ. μὲ λιθοβολισμόν.

Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ Ἀπόστολοι ἔγραψαν **καθολικὰς ἐπιστολάς**, εἰς τὰς ὁποίας διδάσκουν τὰς ἀληθείας τῆς Χριστιανικῆς Θεοσκείας.

Φίλιππος καὶ Ναθαναήλ, οἱ φίλοι

Ὁ Φίλιππος ἔγινε μαθητὴς τοῦ Κυρίου καὶ τὸν ἠκολούθει. Ἐπειτα «ἠῦρεν ὁ Φίλιππος τὸν Ναθαναήλ», τὸν φίλον του, καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ ὁποῖος, μόλις τὸν εἶδεν, εἶπεν: «Ἴδε ἀγαθὸς Ἰσραηλίτης». Ὁ Φίλιππος ἐκήρυξεν εἰς τὴν Φρυγίαν καὶ ὁ Ναθαναήλ, ποῦ ἐλέγετο καὶ Βαρθολομαῖος, ἐκήρυξεν εἰς τὰς Ἰνδίας.

Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος

Ὁ Θωμᾶς, ὁ ὁποῖος ἐλέγετο καὶ Δίδυμος ἐκήρυξεν, εἰς τὴν Περσίαν.

Ὁ Ματθαῖος ἐκήρυξεν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν καὶ ἔγραψε τὸ «**Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον**».

Σίμων καὶ Ἰούδας

Ὁ Σίμων ἐκήρυξεν εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς ἄλλα μέρη.

Ὁ δὲ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης * ἠκολούθησε διὰ νὰ γίνῃ ὁ προδότης τοῦ Κυρίου!

Οἱ Ἀπόστολοι: Παῦλος—Λουκᾶς—Μᾶρκος

Περὶ τοῦ Παύλου, τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν, καὶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, εἶπομεν εἰς τὰ προηγούμενα.

Ὁ Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Μᾶρκος ἐθεμελίωσε τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τῆς Αἰγύπτου καὶ ἔγραψε: τὸ **Κατὰ Μᾶρκον Εὐαγγέλιον**.

Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην τῶν Ἀποστόλων μὲ ἐορτὰς ἰδιαιτέρως διὰ τὸν καθένα, ἀλλὰ κάμνει καὶ κοινὴν ἐορτὴν εἰς τὰς 30 Ἰουνίου.

* Ἰσκαριώτης: Ἰσχ=ἀνὴρ, καριώθ=πόλις=ἀνὴρ, ἀνθρωπος, ἀπὸ τὴν πόλιν Καριώθ.

III. ΠΩΣ ΕΞΗΠΛΩΘΗ ΚΑΙ ΑΝΕΠΤΥΧΘΗ Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

9. Ὁργανισμὸς τῶν πρώτων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱεραρχία

Οἱ Ἀπόστολοι ταξιδεύοντες εἰς τὰ διάφορα μέρη ἴδρυναν χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, ἐχειροτονοῦσαν ὡς διάδοχον καὶ ἀντιπρόσωπόν των ἓνα ἐπίσκοπον, τοῦ ἀνέθεταν τὴν ἐπίβλεψιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπροχωροῦσαν εἰς ἄλλα μέρη διὰ νὰ διαδώσουν τὸ Εὐαγγέλιον.

Οἱ ἐπίσκοποι πάλιν ἐχειροτονοῦσαν ὡς ὁδηγοὺς εἰς τὰς μικροτέρας Ἐκκλησίας ἢ ὡς βοηθοὺς των τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς διακόνους. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν κατήρτισθη, ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς Ἀποστόλους, καὶ ἀπομένει ἕως σήμερον, μία ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία μὲ τρεῖς βαθμοὺς: Ἐπίσκοπος, πρεσβύτερος, διάκονος.

Ἔργα τῶν Ἐπισκόπων

Μόνον οἱ ἐπίσκοποι εἶχαν καὶ ἔχουν καὶ τώρα, τὸ δικαίωμα νὰ χειροτονοῦν πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, ἐκλέγοντες αὐτοὺς ἀπὸ τοὺς πλέον ἠθικοὺς καὶ ἐναρέτους Χριστιανούς. Ἔως τὸ τέλος τοῦ 8ου μ. Χ. αἰῶνος ὑπῆρχαν εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ διακόνισσαι, ποὺ ἐφορόντιζαν διὰ τὴν κατήγησιν καὶ διὰ τὸ βάπτισμα τῶν γυναικῶν.

Ἐκαστος ἐπίσκοπος εἶχεν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του ὅλας τὰς Ἐκκλησίας τῆς ἐπαρχίας του. Ἐκαμνε συνέδρια, συνόδους, τῶν κληρικῶν τῆς ἐπαρχίας του καὶ ἦτο πρόεδρος τῶν συνόδων αὐτῶν. Μαζί μὲ τοὺς κληρικοὺς ἔλυναν τὰ ἐκκλησια-

στικά ζητήματα, ἐκανόνιζαν τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας, ἐσχεδίαζαν τὸ κήρυγμα καὶ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς Θρησκείας. Ὁ ἐπίσκοπος ἦτο ὁδηγὸς καὶ πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας!

Μητροπολίται

Μὲ τὸν καιρὸν, οἱ ἐπίσκοποι τῶν κέντρων ἀπέκτησαν κάποιαν ἀνωτερότητα ἀπέναντι τῶν ἄλλων· ἀργότερα δὲ καὶ κάποιαν ἐξουσίαν. Ἦσαν ἄλλως τε καὶ οἱ μᾶλλον μορφωμένοι. Πρὸς διάκρισιν ὠνομάσθησαν **Μητροπολίται**. Ὁ Μητροπολίτης εἶχε τὴν ἀνωτέραν ἐπίβλεψιν καὶ καθωδηγοῦσε τὰς Ἐκκλησίας, πὺν ἦσαν εἰς τὴν περιφέρειάν του.

Πατριάρχαι. Γενικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία

Ἀπὸ τοὺς Μητροπολίτας πάλιν, γρήγορα ἐπῆραν τιμητικωτέραν θέσιν ἐκεῖνοι, πὺν ἦσαν εἰς τὰς δοξασμένας πόλεις — Ρώμη, Ἀλεξάνδρεια, Ἀντιόχεια — εἰς τὰς πόλεις, ὅπου ἐδίδαξαν οἱ Ἀπόστολοι. Αὐτοὶ ἐπιτλοφορήθησαν **Πατριάρχαι**. Ἀκόμη Πατριάρχης ἐπιτλοφορήθη καὶ ὁ Μητροπολίτης Κωνσταντινουπόλεως, τῆς πρωτεύουσας τοῦ Κράτους, καὶ ὁ Μητροπολίτης Ἱεροσολύμων, τῆς Ἁγίας πόλεως*.

Κάθε Πατριάρχης εἶχε τὴν ἀνωτέραν ἐποπτείαν τῶν Ἐκκλησιῶν, πὺν ἦσαν εἰς τὴν ἰδικὴν του περιφέρειαν· δὲν ἤμποροῦσε μὲ κανένα λόγον νὰ ἀναμιχθῆ εἰς ξένην δικαιοδοσίαν. Ὅλοι οἱ Πατριάρχαι ἦσαν ἴσοι μεταξύ των.

10. Ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι. Σχέσεις των

Ποῖαι Ἐκκλησίαι λέγονται ἀποστολικαὶ

Ἀποστολικὰς Ἐκκλησίας ὀνομάζομεν τὰς Ἐκκλησίας, τὰς ὁποίας ἴδρυσαν οἱ ἴδιοι οἱ Ἀπόστολοι ἢ οἱ μαθηταὶ των.

* Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας μέχρι τοῦ Η' μ. Χ. αἰῶνος ἐπιτλοφορεῖτο Πάπας. Κατόπιν ἐπιτλοφορήθη Πατριάρχης. (Σήμερον ὁ τίτλος του εἶναι Πατριάρχης καὶ Πάπας, βλ. § 3). Ὁ Πατριάρχης τῆς Ρώμης μόνον ἀπὸ τοῦ Η' αἰῶνος ἠρξισενὰ τιτλοφορεῖται Πάπας.

Πρώτη Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων, ἡ ὁποία ἰδρύθη ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἀποστόλους καὶ ἰδίως ἀπὸ τὸν Πέτρον.

Αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Μακεδονίας (Φιλίππων — Θεσσαλονίκης — Βεργίας), τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος (Ἀθηνῶν — Κορίνθου — Πατρῶν), τῆς Κύπρου, τῆς Κρήτης, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ποὺ ἰδρύθησαν ὅλαι ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, λέγονται Ἀποστολικαί. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Θηβῶν (Βοιωτίας), ποὺ ἰδρύθη ἀπὸ τὸν Λουκᾶν, τῆς Ἀλεξανδρείας, ποὺ ἰδρύθη ἀπὸ τὸν Μᾶρκον, τῆς Αἰθιοπίας, ποὺ ἰδρύθη ἀπὸ τὸν Θωμᾶν, ὀνομάζονται ἐπίσης Ἀποστολικαί. Καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης ἀναγνωρίζεται ὡς Ἀποστολική — καὶ εἶναι ἡ μόνη Ἀποστολικὴ τῆς Δύσεως — διότι εἰς τὴν Ρώμην θετικῶς καὶ ὀρισμένως ἐδίδαξαν καὶ ἀπέθαναν μὲ μαρτυρικὸν θάνατον οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος, καθὼς εἶδαμεν εἰς τὰ προηγούμενα.

Σχέσεις τῶν ἀποστολικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ χαρακτηριστικὸν γνῶρισμα τῶν Χριστιανῶν

Αἱ Ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι εὗρισκοντο εἰς ἀδελφικὰς σχέσεις μεταξύ των καὶ κάθε νέαν Ἐκκλησίαν, ποὺ ἰδρύετο, τὴν ἐθεώρουσαν ἀδελφὴν των.

Χαρακτηριστικὸν γνῶρισμα τῶν Χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦσαν τὰς ἀποστολικὰς Ἐκκλησίας, ἦτο ἡ μεγάλη ἀγάπη μεταξύ των καὶ ἡ ἐξαιρετικὴ ἀφοσίωσις εἰς τὴν Πίστιν.

11. Ἀγῶνες τοῦ Χριστιανισμοῦ διὰ τὴν ἐπικράτησιν

Ἐξάπλωσις καὶ ἀνάπτυξις τοῦ Χριστιανισμοῦ

Αἱ ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι ἀπετέλεσαν τὰ ὀλόφωτα κέντρα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐξηπλώθησαν αἱ φωτειναὶ ἀκτῖνες τῆς νέας Θρησκείας εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Ἐπειτα ἀπὸ 200 χρόνια μ.Χ. ἦσαν ἄπειροι αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι, ποὺ ἐσκοροποῦσαν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης.

Ὑπῆρχαν Ἐκκλησίαι εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς ὅλην τὴν Ἀφρικὴν, εἰς τὴν Θράκην, εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὴν Ἰσπανίαν, εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν. Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου (330 μ.Χ.), τὸ μεγαλύτερον μέρος ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους ἦσαν Χριστιανοί. Εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο δύσκολον νὰ εὕρη κανεὶς φυλὴν ἑλληνικὴν ἢ βαρβαρικὴν, ἀπὸ ὅσας ἦσαν ἕως τότε γνωσταί, ποὺ νὰ μὴ εἶχαν ἀκούσει ἔστω καὶ κάτι σχετικὸν διὰ τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν.

Ποῖοι ἦσαν οἱ λόγοι, ποὺ εὐκόλυναν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Χριστιανισμοῦ

Ἡ ταχύτης, ποὺ χαρακτηρίζει τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, εἶναι ἀξιοθαύμαστος.

Ἡ Ἱστορία βεβαιώνει, ὅτι καμμία ἰδεολογία ἕως σήμερον δὲν ἐξηπλώθη τόσο πολὺ καὶ εἰς τόσον ὀλίγον διάστημα· καμμία ἰδεολογία δὲν ἤρθε τόσο πιστοὺς καὶ τόσο ἀφοσιωμένους ὁπαδοὺς.

Ἡ Θεία Πρόνοια εὐώδωνε τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ποὺ εἶναι **Θρησκεία τῆς Ἀγάπης καὶ τῆς Ἀληθείας.**

Ἄλλοι λόγοι, ποὺ εὐκόλυναν τὴν σύντομον ἀνάπτυξιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, εἶναι καὶ αὐτοί:

Ἡ ἔνωσις ὅλου τοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος ἦτο τότε γνωστός, εἰς ἓν Κράτος, τὸ ἀπέραντον Ρωμαϊκὸν Κράτος, ἔκομμεν εὐκόλον τὴν ἐπικοινωνίαν τῶν λαῶν καὶ τὴν διάδοσιν τῶν νέων ἰδεῶν.

Ἡ μεγάλη διαφορὰ, ποὺ εἶχαν αἱ νέαι ἰδέαι τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπὸ τὰς παλαιὰς εἰδωλολατρικὰς θρησκειάς,

ἔκαμνεν εὐκολον τὴν ἀπόφασιν νὰ προτιμήσῃ καθένας τὸν Χριστιανισμόν.

Ἡ κατάπτωσις, πού εἶχαν πάθει αἱ ἀρχαῖαι εἰδωλολατρικαὶ θρησκείαι, ἔκαμνεν εὐκολον τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἡ Ἀγάπη καὶ ἡ Ἀλήθεια, πού ἐχαρακτήριζαν τὸν βίον τῶν πρώτων Χριστιανῶν, ἔκαμνεν εὐκολον τὴν προτίμησιν τῆς ζωῆς τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦς ἐθνικοῦς.

Ἡ καθολικὴ γνῶσις τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ἔκαμνεν εὐκολον τὴν διάδοσιν τῶν Εὐαγγελίων καὶ τῶν ἄλλων συγγραμμάτων, πού ἔγραψαν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Μὲ ποίας δυσκολίας εἶχε νὰ παλαίσῃ ἡ ἐξάπλωσις τοῦ Χριστιανισμοῦ

Ὁ Χριστιανισμὸς ἔφερε νέας ιδέας. Αἱ παλαιαὶ ιδέαι φυσικὸν ἦτο νὰ μὴ ὑποχωρήσουν ἀμαχητὶ εἰς τὰς νέας.

Αἱ παλαιαὶ θρησκείαι εἶχαν πομπώδεις τελετὰς καὶ πανηγύρεις· ἡ Νέα Θρησκεία ἦτο πνευματικὴ, χωρὶς ἐπίδειξιν, καὶ ὁ κόσμος ἐδυσκολεύετο νὰ ἀρνηθῇ τὰς συνηθείας του.

Οἱ εἰδωλολάτραι ἐξοῦσαν μὲ πολλὰς ἀπολαύσεις· ἡ Νέα Θρησκεία ἀπαιτοῦσεν ἀπὸ τοῦς ὁπαδοῦς τῆς αὐστηρὰν ἠθικὴν. Καὶ ἦτο φυσικὸν νὰ δυσκολεύεται καθεὶς εἰς τὴν ἀλλαγὴν.

Οἱ ἱερεῖς, οἱ ἐπαγγελματίαι καὶ οἱ μάντιες ἔχαναν ὀριστικῶς τὰ κέρδη τῶν. Φυσικὸν ἦτο λοιπὸν ὅλοι αὐτοὶ νὰ καταπολεμοῦν τὴν Νέαν Θρησκείαν.

Οἱ φιλόσοφοι ἐθεωροῦσαν κατώτερόν των νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν Θρησκείαν τοῦ Ναζωραίου καὶ τὰ φῶτα τῆς Παλαιστίνης. Καὶ δι' αὐτὸ ἐδυσκόλευαν τὴν προτίμησιν τῆς Νέας Θρησκείας ἀπὸ τοῦς μορφωμένους ἀνθρώπους.

Ὁ λαὸς εὐκόλως ἐπίστευε τὰς συκοφαντίας τῶν εἰδωλο-

λατρῶν· καὶ ἐνόμιζεν, ὅτι κάθε τυχαῖον δυστύχημα ἢ φυσικὸν φαινόμενον (πυρκαϊαί, λιμοί, σεισμοί, ναυάγια, ἠφαιστεία, ἐκλείψεις ἡλίου — σελήνης) ἦσαν τιμωρία ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους θεοῦς. Καὶ δι' αὐτὸ μὲ **δυσκολίαν** ἔτρεχε καθένας εἰς τὴν **Νέαν Θρησκείαν**.

Μία ἀκόμη καὶ σπουδαία ἀφορμὴ ἦτο καὶ αὐτή: Οἱ Χριστιανοὶ ἀπέφευγαν τὰς μονομαχίας καὶ τὰς θηριομαχίας, αἱ ὁποῖαι ἔτερπαν τοὺς Ρωμαίους· καὶ ἀκόμη δὲν ἐδέχοντο νὰ προσκυνοῦν ὡς θεοὺς τοὺς Ἀυτοκράτορας τῆς Ρώμης, τοὺς ὁποῖους ἐθεοποιοῦσαν οἱ Ρωμαῖοι μετὰ θάνατον! Καὶ **ἐμισοῦντο** πολὺ ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους.

“Ὅλοι οἱ λόγοι αὐτοὶ **ἐδυσκόλευσαν** τὴν ἐξάπλωσιν τῆς **Νέας Θρησκείας**.

Καὶ ἔφθασεν ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὸ τὸ ἐπίσημον Κράτος, ἐπὶ κεφαλῆς ὄλων τῶν δυσηρεστημένων, ἐσήκωσε φοβεροὺς καὶ τρομεροὺς διωγμοὺς κατὰ τῶν Χριστιανῶν· διωγμοὺς, ποὺ ἐκράτησαν τρεῖς ὀλοκλήρους αἰῶνας!

12. Οἱ διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν

Οἱ Ἰουδαῖοι κατεδίωξαν πολὺ τοὺς Χριστιανούς, ἰδίως κατὰ τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ Χριστιανισμοῦ. “Ὅμως αἱ καταδιώξεις αὐταὶ εἶναι τίποτε σχεδόν, ἐμπρὸς εἰς τοὺς διωγμοὺς τῶν Χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι ἤρχισαν ἀπὸ τὸ 67 μ.Χ καὶ ἐκράτησαν ἕως τὸ 313· δηλαδή ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ **Νέρωνος** ἕως τὴν ἐποχὴν τοῦ **Μεγάλου Κωνσταντίνου**.

Οἱ διωγμοὶ ἐγίνοντο ἢ ἀπὸ διαφόρους ἰδιώτας καὶ ὀργανώσεις, ἢ ἀπὸ τὸ ἐπίσημον Κράτος. Ἀφορμὰς πάντοτε εἶχαν τοὺς λόγους, ποὺ εἶπαμεν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον.

α) Διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ ἰδιώτας

“Ὅσα μετεχειρίζοντο κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἦσαν πρωτοφανῆ καὶ ἀφάνταστα. Τοὺς ἐφυλάκιζαν, τοὺς ἐμαστιγό-

ναν, τοὺς ἐβασάνιζαν· ἐστρέβλωναν τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια τῶν· ἔκαιαν τὰ μέλη τῶν ὀλίγων κατ' ὀλίγον ἢ τὰ ἔκοπταν ἕνα-ἕνα· τοὺς ἐκρεμοῦσαν μὲ ἀγγόνας· τοὺς ἔκαιαν εἰς τὴν φωτιάν, καρφωμένους ἢ δεμένους εἰς ἕνα ξύλον· τοὺς ἐτροποῦσαν μὲ ξίφη· τοὺς ἐσταύρωναν· τοὺς ἐπριόνιζαν· τοὺς ἐλιθοβολοῦσαν· τυλιγμένους μέσα εἰς δέρματα αἰγῶν καὶ προβάτων, τοὺς ἐπετοῦσαν ὡς τροφήν εἰς τὰ θηρία, μέσα εἰς τὰ θέατρό των, ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια χιλιάδων θεατῶν:

“Ὅλα αὐτά, τὰ φρικτὰ μαρτύρια, τὰ ὑπέφεραν οἱ Χριστιανοὶ μὲ θεϊκὴν ὑπομονήν.

Ἡ φωτιά τοὺς ἔψηνε· τὰ θηρία τοὺς ἐξέσχιζαν· τὸ αἷμα τῶν ἐχύνετο· καὶ αὐτοὶ «ἐδοξολογοῦσαν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ἀπέθνησκαν μαρτυρικῶς!» Καὶ ὅσοι ἀπέμεναν, δὲν τὰ ἔχαναν· εἰς τὰς πολιτείας μέσα, εἰς τὰς ἐρημίας, εἰς τὰ βουνά, εἰς τὰς κατακόμβας — εἰς τὰ ὑπόγεια καὶ κάθυγρα ἐκεῖνα σπήλαια* — ὅλοι συγκεντρωμένοι, ἔκαμναν τὰς προσευχὰς των, καὶ ἐκανόνιζαν τὴν πορείαν των δίχως λιποψυχίαν.

6) Διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τὸ ἐπίσημον Ρωμαϊκὸν κράτος

Οἱ διωγμοὶ, ποὺ ἔγιναν ἀπὸ τὸ ἐπίσημον Ρωμαϊκὸν Κράτος, εἶναι πολλοί**. Τρεῖς ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι οἱ τρομεροῦτεροι καὶ καταστρεπτικώτεροι:

* Κατακόμβαι τοιοῦτου εἶδους, εἰς τὰς ὁποίας κατέφευγαν οἱ Χριστιανοὶ διὰ νὰ ἐκτελοῦν τὰς θρησκευτικὰς των τελετὰς, σφῶνται καὶ σήμερον πολλὰ εἰς τὴν Ρώμην. Εἰς τὴν Ἑλλάδα σφῶνται ἀκόμη ἕως τώρα εἰς τὴν νήσον Μήλον.

** **Διωγμοί.** Κατὰ τοὺς παλαιούς συγγραφείς, οἱ σπουδαιότεροι διωγμοὶ ὑπῆρξαν δέκα. Ὁ **πρῶτος** ἐπὶ Νέρωνος 61 — 68 μ.Χ. (κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦτον ὑπέστησαν τὸν μαρτυρικὸν θάνατον εἰς τὴν Ρώμην ὁ Παῦλος καὶ ὁ Πέτρος 66 μ.Χ.) Ὁ **δεύτερος** ἐπὶ Δομιτιανοῦ 94 — 96 μ.Χ. (κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦτον ὁ Ἰωάννης καταλεισθεὶς εἰς Πάτιμον, ἔγραψε τὴν Ἀποκάλυψιν). Ὁ **τρίτος** ἐπὶ Τραϊανοῦ 97 — 116 μ.Χ. Ὁ **τέταρτος** ἐπὶ Ἀδριανοῦ 118 — 129 μ.Χ. Ὁ **πέμπτος** ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου 161 — 178 μ.Χ. Ὁ **ἕκτος** ἐπὶ Σεπτιμίου Σε-

α) Διωγμός ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Νέρωνος (67 μ. Χ.)

Ὁ διαβόητος διὰ τὰς κακουργίας του Νέρων ἔγινεν ἀφορμὴ ν' ἀνάψῃ μεγάλη πυρκαϊὰ εἰς τὴν Ρώμην, ποὺ ἐκράτησεν ἕξ ὀλόκληρα ἡμερόνυχτα.

Ὁ λαὸς συντόμως ἐπληροφορήθη, ποῖος ἦτο ὁ αἴτιος τῆς τρομερᾶς συμφορᾶς. Ὁ Νέρων, βλέπων τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ, διέδωκε μὲ τὰ ὄργανά του, ὅτι οἱ «Χριστιανοὶ εὐθύνονται διὰ τὴν πυρκαϊάν».

Αὐτὸ ἦτο ἀρεκτόν. Ὁ ἐξηγριωμένος λαὸς ὄρμησε κατὰ τῶν ἀθῶων Χριστιανῶν! Θραῦσις μεγάλη ἔγινεν εἰς τοὺς Χριστιανούς! Καθένας ἐφόνευε, δίχως νὰ ἔχη νὰ δώσῃ λόγον καὶ ἐφόνευε μὲ ὅποιον δήποτε ἀπάνθρωπον τρόπον ἤθελε. Ἐφθασαν οἱ ἀπαίσιοι νὰ τοὺς ἀνασκολοπίζουσιν, νὰ τοὺς περιχύνουσιν μὲ πίσσαν καὶ νὰ τοὺς βάζουσιν φωτιά, διὰ νὰ φωτίζουσιν τοὺς δρόμους ἢ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς κήπους τῆς Ρώμης!

Τότε ἔμαρτύρησαν εἰς τὴν Ρώμην καὶ οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος.

Οἱ Χριστιανοὶ κατετρόμαξαν καὶ ἐφθασαν νὰ πιστεύουσιν, ὅτι ὁ Νέρων ἦτο ὁ Ἀντίχριστος.

β) Διωγμός κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Τραϊνοῦ (110 μ. Χ.)

Εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Τραϊανοῦ ἡ ἐξόντωσις τῶν Χριστιανῶν ἔγινε περισσότερον συστηματικῆ. Τὰ κρατικὰ δικαστήρια κατεδίκαζαν εἰς θάνατον τοὺς Χριστιανούς, ὅσοι εἶχαν τὸ θάρρος νὰ ὁμολογήσουν, ὅτι ἦσαν Χριστιανοί.

Ἀμέτρητα ἦσαν τὰ θύματα τοῦ διωγμοῦ αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος ἐφθασεν ἕως τὴν Συρίαν καὶ τὴν Παλαιστίνην. Τότε ἐστάυ-

βῆσον 200 — 211 μ. Χ. Ὁ ἕβδομος ἐπὶ Μαξιμίνου — Θρακῶς 235 — 237 μ. Χ. Ὁ ὄγδοος ἐπὶ Δεκίου 249 — 251 μ. Χ. Ὁ ἔνατος ἐπὶ Βαλεριανοῦ 257 — 259 μ. Χ. Ὁ δέκατος ἐπὶ Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ 303 — 310 μ. Χ.

ρώθη ὁ ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων **Συμεών**, συγγενῆς τοῦ Χριστοῦ, εἰς ἡλικίαν 125 χρόνων. Τότε ἐκάη ζωντανός ὁ ἐπίσκοπος τῆς Σμύρνης **Πολύκαρπος**. Τότε ὁ ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας **Ἰγνάτιος** ἐσύρθη δέσμιος καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰ θηρία ζωντανός!

γ) **Διωγμοὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Δεκίου καὶ Διοκλητιανῶ**

Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἤρχισε ραγδαία ἡ κατὰπτωσις τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους. Πόλλοι ἐφρόνουν ὅτι, ἂν κατώρθωνεν ἡ ἀρχαία θρησκεία ν' ἀποκτήσῃ τὴν παλαιάν της αἴγλην καὶ ἐπιρροήν, εὐκόλως θ' ἀπέκτα καὶ τὸ κράτος τὴν πρώτην του ἀξίαν καὶ δύναμιν.

Αὐτὰς τὰς σκέψεις τὰς ἤδραν σοβαρὰς καὶ δύο αὐτοκράτορες, ὁ **Δέκιος** (251 μ.Χ.) καὶ ὁ **Διοκλητιανός** (303—305 μ.Χ.).

Αὐτοὶ ἐκήρυξαν γενικὸν διωγμὸν καὶ ἀπεφάσισαν «νὰ ἐξαλείψουν διὰ παντὸς τὸ ὄνομα τῶν Χριστιανῶν».

— Ἔθεσαν τοὺς Χριστιανοὺς ἔξω ἀπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων τοῦ Κράτους.

— Τοὺς ἀπέκλεισαν ἀπὸ κάθε δημόσιον ἀξίωμα.

— Ἐκαμαν γενικὴν ἀνασκαφὴν τῶν Χριστιανικῶν ναῶν.

— Ἦρπασαν τὰ ἱερὰ σκεύη· ἐπυρπόλησαν τὰ ἱερὰ βιβλία.

— Ἐδωκαν εἰς τοὺς ἐθνικοὺς τὴν ἄδειαν νὰ ἀναγκάζουν μὲ κάθε τρόπον τοὺς Χριστιανοὺς ν' ἀρνηθοῦν τὰς ἰδέας των.

Δὲν εἶχαν γίνεῖ πλέον φοβεροὶ διωγμοὶ ἕως τώρα! Μυριάδες μαρτύρων, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἔβαψαν τὴν γῆν μὲ τὸ αἷμα των.

Ὅμως κάθε καταδίωξις ἐγιγάντωνε τοὺς Χριστιανοὺς εἰς τὴν πίστιν! Κάθε μαρτύριον ἔδιδε θάρρος εἰς τοὺς ἄλλους, ποὺ ἀπέμεναν! Κάθε σταγὼν ἀπὸ τὸ μαρτυρικὸν αἷμα ἔφθανε νὰ βαπτίξῃ χιλιάδες νέους ὁπαδοὺς!

Οἱ ἄγριοι διωγμοὶ ἔφεραν τὰ ἀντίθετα ἀποτελέσματα:

«ἐγγιγάντωσαν καὶ ἐκραταίωσαν τὴν Ἁγίαν Θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ!»

Οἱ διώγμοι αὐτοί, οἱ μοναδικοὶ εἰς σκληρότητα καὶ αὐστηρότητα, ἦσαν σχεδὸν οἱ τελευταῖοι.

13. Μάρτυρες τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας

Α'. Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Καταγωγή καὶ κοινωνικὴ θέσις τοῦ Ἁγίου Γεωργίου

Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ἐγεννήθη εἰς τὴν Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας ἀπὸ οἰογένειαν πλουσίαν καὶ εὐγενικήν. Εἰς πολὺ νεαρὰν ἡλικίαν εἶχε τὸν βαθμὸν τοῦ «Κόμητος» εἰς τὸν Ρωμαϊκὸν στρατὸν. Αὐτοκράτωρ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ὁ Διοκλητιανός, ὁ φοβερός ἐκεῖνος διώκτης τῶν Χριστιανῶν. Ὁ Γεώργιος ἔβλεπε μὲ πόνον τοὺς διωγμοὺς καὶ τὰ μαρτύρια τῶν Χριστιανῶν. Ἐσυμπονοῦσε πολὺ καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ γίνῃ καὶ ὁ ἴδιος Χριστιανός καὶ νὰ κάμῃ καὶ ἄλλους πολλοὺς Χριστιανούς. Ὅταν ἀπέθαναν οἱ γονεῖς του, ὁ Γεώργιος ἠλευθέρωσεν ὅλους τοὺς δούλους καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τοῦ πατρὸς του καὶ ἐμοίρασε τὴν περιουσίαν του εἰς τοὺς πτωχοὺς. Πολλοὺς δυστυχεῖς ἐβοήθησε καὶ πολλοὺς ἀρρώστους ἐθεράπευσε.

Μαρτύριον καὶ λατρεία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου

Κατόπιν ἔλαβε διαταγὴν νὰ συλλάβῃ τοὺς Χριστιανούς. Ὁ Γεώργιος ἠρνήθη νὰ ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν. Ἡ ὑπόθεσις ἔφθασεν εἰς τὸν Αὐτοκράτορα. Ὁ Γεώργιος ἐπανάλαβε τὴν ἀρνησίαν του καὶ ὡμολόγησε μὲ θάρρος, ὅτι ἦτο Χριστιανός. Ἐπροσπάθησε μάλιστα νὰ πείσῃ καὶ τὸν ἴδιον τὸν Αὐτοκράτορα καὶ τοὺς συγγενεῖς του νὰ γίνουν Χριστιανοί. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο, ὅτι ἀπεκεφαλίσθη ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ φορικτὰ μαρτύρια (304 μ. Χ.).

Τὸ σῶμα του ἐτάφη εἰς τὴν Λύδδαν τῆς Παλαιστίνης

Ἐπάνω εἰς τὸν τάφον του ἔκτισεν ἀργότερα μεγαλοπρεπέστατον ναὸν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας τὸν τιμᾷ ὡς **Μεγαλομάρτυρα καὶ Τροπαιοφόρον**. Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία τὸν ὀνομάζει Ἰππότην. Καὶ αἱ δύο Ἐκκλησίαι ἐορτάζουν τὴν μνήμην του τὴν 23 Ἀπριλίου.

Θεωρεῖται ἅγιος πολεμικὸς καὶ ἐλευθερωτὴς τῶν αἰχμαλώτων. Αἱ σημαῖαι τοῦ στρατοῦ ἔχουν εἰς τὸ μέσον τὴν εἰκόνα του. Εἰς τὴν Πατρίδα μας θεωρεῖται ἀκόμη καὶ προστάτης τῶν γεωργῶν καὶ ποιμένων, οἱ ὅποιοι κάμνουν τὴν ἐορτὴν του μὲ πολλὰς τιμὰς καὶ διασκεδάσεις. Τὸ τροπαιόριον τῆς ἐορτῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου εἶναι :

« Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτὴς καὶ τῶν πτωχῶν ὑπερασπιστὴς, ἀσθενούντων ἰατρὸς, βασιλέων ὑπέρμαχος. Τροπαιοφόρε, μεγαλομάρτυς Γεώργιε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν »*.

Β'. Ο ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ποῖος ἦτο ὁ Ἅγιος Δημήτριος

Ὁ Ἅγιος Δημήτριος κατήγετο ἀπὸ πλουσίαν καὶ ἔγκριτον οἰκογένειαν τῆς Θεσσαλονίκης. Ἐξῆσε τὴν ἐποχὴν τῶν Αὐτοκρατόρων Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ καὶ ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς διαπρεπεστεροὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ στρατοῦ. Ἦτο Χριστιανὸς καὶ ἐκτελοῦσε φανερὰ τὰ χριστιανικά του καθήκοντα. Δηθύθυνεν εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν τὴν χριστιανικὴν κίνησιν καὶ τὴν ζωὴν τῆς νεολαίας τῆς Πατρίδος του.

Φυλάκισις καὶ θάνατος τοῦ Ἁγίου

Κατὰ τὸ 303, αὐτοκρατορικὴ διαταγὴ ὄριζε νὰ φυλα-

* Δηλαδή : « Γεώργιε, ποὺ εἶσαι μεγαλομάρτυς καὶ νικητὴς ποὺ εἶσαι ἐλευθερωτὴς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν πτωχῶν, ἰατρὸς τῶν ἀσθενῶν καὶ ἀνδρειότερος ἀπὸ βασιλεῖς, παρακάλεϊ Χριστὸν τὸν Θεόν, νὰ σώσῃ τὰς ψυχὰς μας ».

κίζωνται, ὅσοι δὲν ἤθελον ν' ἀρνηθοῦν τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Ὁ Δημήτριος, μὲ ὄλην τὴν ἐπίσημον θέσιν καὶ τὰς πολλὰς του σχέσεις, ἐφυλακίσθη. Τὸ μῖσος τῶν Ἀρχῶν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἦτο τρομερόν! Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Δημήτριος εἶχε καθημερινὸν καὶ ἀδιάκοπον κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου εἰς ὅλους τοὺς ἐπισκέπτας.

Τὸ ἐπόμενορον ἔτος ἄλλη διαταγή, περισσότερον αὐστηρά, ὤριζε «θάνατον» εἰς τοὺς Χριστιανούς.

Τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας ἔτυχε νὰ γίνωνται ἀγῶνες εἰς τὸ Στάδιον. Ἐνας ἐθνικὸς γιγαντόσωμος παλαιστής, ὁ **Λυαῖος**, ἦτο ἀκαταγώνιστος. Ἐνας νεανίας Χριστιανός, ὁ **Νέστωρ**, ἐζήτησε τὴν εὐλογίαν τοῦ Δημητρίου καὶ κατηθύνθη εἰς τὸ Στάδιον. Εἰς τὴν πάλιν, πού ἔκαμεν, ἐφόνευσε τὸν εἰδωλολάτρην Λυαῖον.

Τὸ ἀπροσδόκητον ἀποτέλεσμα ἀπεδόθη ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς εἰς τὰς εὐχὰς τοῦ Δημητρίου. Καὶ οἱ εἰδωλολάτραι ἐβόηθησαν νὰ πιστευθῇ ἡ διάδοσις, διὰ νὰ ἐκδικηθοῦν τὸν θάνατον τοῦ Λυαίου. Ὁ Αὐτοκράτωρ Μαξιμιανὸς ἔδωκε διαταγὴν νὰ φονευθῇ ὁ Δημήτριος. Καὶ ἐφονεύθη.

Ναὸς καὶ τιμαὶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου

Τὸ σῶμα του ἐτάφη εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Ἐπάνω εἰς τὸν τάφον — ὁ ὁποῖος σφύζεται ἀκόμη — ἐκτίσθη κατὰ τὸ 500 μ.Χ. ὠραῖος Ναὸς ἀπὸ τὸν ἑπαρχον **Λεόντιον**. Ὁ Ναὸς ἔπαθεν ἀνεπανόρθωτον καταστροφὴν εἰς τὰ 1917 ἀπὸ πυρκαϊάν. Ἐκτίσθη ὅμως καὶ πάλιν διὰ Πανελληνίων ἐργάνων καὶ κρατικῆς συνδρομῆς καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἔγιναν ἐπισήμως τὰ ἐγκαίνια του.

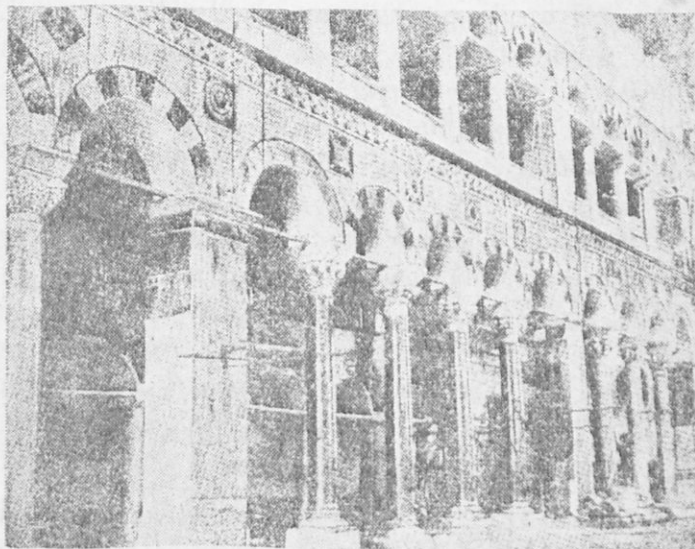
Ἡ Ἐκκλησία ἀνεκήρυξε τὸν Δημήτριον Ἅγιον καὶ **Μεγαλομάρτυρα** καὶ ὤρισε τὴν ἑορτὴν του εἰς τὰς 26 Ὀκτωβρίου.

Ἡ παράδοσις λέγει, ὅτι εἰς τὸν Ναὸν του ἐγίνοντο

πολλά θαύματα καὶ ὅτι ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ Ἁγίου ἀνέβλυξε μύρον. Δι' αὐτὸ καὶ λέγεται καὶ **Μυροβλήτης**.

Ἡ γενέτειρά του πόλις, ἡ Θεσσαλονίκη, τὸν τιμᾷ ἔκτοτε ὡς Ἅγιον Πολιοῦχον τῆς καὶ προστάτην τῆς.

Τὴν σωτηρίαν τῆς, κατὰ διαφόρους βαρβαρικὰς ἐπιδρο-

Ἐπάνω εἰς τὸν τάφον τοῦ ἐκτίσθη ὠραῖος ναός.

μάς, τὴν ἀπέδωκεν ἡ Θεσσαλονίκη εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον. Καὶ τελευταίως, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ἀπὸ τοὺς Τούρκους, πού ἐγινε μάλιστα τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου, 26 Ὀκτωβρίου 1912, εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον τὴν ἀπέδωκεν.

Τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου ψάλλεται τὸ τροπάριον :

«Μέγαν εὖρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, Σὲ ὑπέραχον ἡ Οἰκουμένη, ἀθλοφόρε τὰ ἔθνη τροπούμενον. Ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν ἑπαισίαν, ἐν τῷ σταδίῳ θαρρῦνας τὸν Νέστορα, οὕτως, Ἅγιε Μεγαλομάρτυς Δημήτριε,

Χριστὸν τὸν Θεὸν ἱκέτευε δωρησασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος»*.

14. Μέγας Κωνσταντῖνος ὁ «Ἰσαπόστολος»

Ποῖος ἦτο ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος

Κατὰ τὸ 306 μ.Χ. ἔγινε Καῖσαρ εἰς τὴν Δύσιν ὁ Κωνσταντῖνος. Ἦτο υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου Χλωροῦ καὶ τῆς Ἑλένης. Οἱ γονεῖς του ἦσαν καλοὶ καὶ ἐνάρετοι. Ἡ μήτηρ του μάλιστα ἦτο Χριστιανή. Ἀπὸ τοὺς γονεῖς του ὁ νέος Καῖσαρ εἶχε διδαχθῆ πολλὰ διὰ τὴν νέαν θρησκείαν· ἐπρόσεχε πολὺ τοὺς Χριστιανοὺς καὶ παρηκολούθει τὴν μαρτυρικὴν τῶν ζώῃν.

Ὁ Κωνσταντῖνος διεδέχθη τὸν πατέρα του εἰς τὴν Διοίκησιν τοῦ Δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους. Ὅλον τὸ Κράτος ἦτο τότε χωρισμένον εἰς τέσσαρας Διοικήσεις καὶ κάθε μία εἶχε τὸν ἰδικόν της Καίσαρα. Ὁ Κωνσταντῖνος γρηγορα ἦλθεν εἰς ρῆξιν μὲ τοὺς συνάρχοντάς του καὶ ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν του νὰ γίνῃ μόνος αὐτὸς Αὐτοκράτωρ.

«Ἐν Τούτῳ Νίκα»

Κατὰ τὸ 312 ἐπολεμοῦσε μ' ἓνα ἀπὸ τοὺς ἄλλους συνάρχοντας, τὸν Μαξέντιον. Ὁ Μαξέντιος εἶχε στρατὸν κατὰ πολὺ ἀνώτερον καὶ περισσότερον ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνον. Ἡ θέσις τοῦ Κωνσταντίνου ἦτο πολὺ δύσκολος. Αὐτός, ἀπὸ μικρὸς ἀκόμη, εἶχε, καθὼς εἶπαμεν, κάποιαν εὐσέβειαν καὶ ἠσθάνετο ἀρκετὴν συμπάθειαν πρὸς τὸν Χριστιανισμόν. Ἐβλεπεν ἀκόμη, ὅτι «ὁ Χριστιανισμὸς θὰ ἦτο ἡ θρησκεία τοῦ μέλλοντος».

(*) Δηλ. : «Ἄγιε Δημήτριε, ποῦ εἶσαι νικητὴς, σὲ ἤφρεν ὁ κόσμος μεγάλον προστάτην εἰς τοὺς κινδύνους· Σέ, ποῦ ἐνίκησες τοὺς εἰδωλολάτρας. Καθὼς ἔταπεινωσες λοιπόν, τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ Αἰναίου, ὅταν ἔδωκες θάρρος εἰς τὸν Νέστορα, διὰ νὰ ἀγωνισθῇ εἰς τὸ στάδιον, ἔτσι, Ἄγιε, νὰ παρακαλῆς πάντοτε τὸν Θεὸν νὰ χαρίσῃ εἰς ἡμᾶς τὸ μέγα ἔλεος!»

Ἔκαμνε μὲ τὸν νοῦν του μυρίας σκέψεις καὶ ὑπολογισμοὺς.

Εἰς τὰς σκέψεις αὐτὰς ἴβυθισμένος, βλέπει μίαν ἡμέραν εἰς τὸν Οὐρανόν, πλησίον εἰς τὸν Ἥλιον, τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ! Σταυρὸν ὀλοφώτεινον καὶ ὀλοκάθαρρον εἶδε! Καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ Σταυροῦ τὰς λέξεις: «Ἐν Τούτῳ Νίκα!»

Τὴν νύκτα τῆς ἰδίας ἡμέρας εἶδεν εἰς τὸ ὄνειρόν του: «Αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν μὲ τὸ ἴδιον σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ποῦ τοῦ εἶπε νὰ κάμῃ σημαίαν διὰ τὸν στρατόν του μὲ τὸ ἴδιον σημεῖον καὶ μὲ τὴν ἰδίαν ἐπιγραφὴν!»

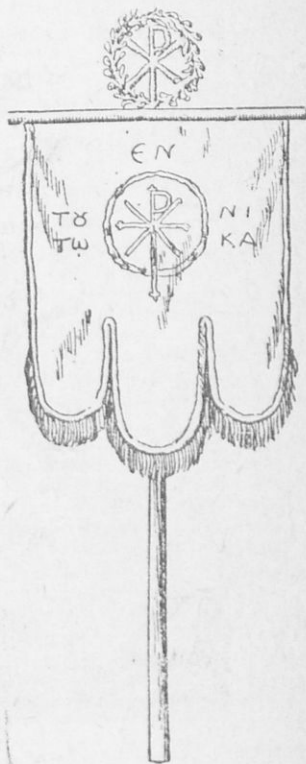
Τὸ Λάβαρον

Δὲν ἀπέμεινε κανεὶς δισταγμὸς εἰς τὸν Κωνσταντῖνον.

Καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ἔγινε Χριστιανός!

Ἔκαμνε ἀμέσως τὴν πρώτην Χριστιανικὴν Σημαίαν. Μία χρυσοῦφαντος ὀθόνη, μὲ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ εἰς τὸ μέσον, μὲ τὴν ἐπιγραφὴν — ἑλληνιστὶ — «Ἐν τούτῳ Νίκα» καὶ μὲ τὰ γράμματα Χ. Ρ. εἰς σύμπλεγμα, κρεμασμένη ἀπο ἓνα μακρὸν χρυσοῦν κοντόν, ποῦ ἦτο περασμένος εἰς ὑψηλὸν καὶ ὀλόχρυσον δόρυ, μὲ χρυσοῦν σταυρὸν εἰς τὴν κορυφήν, ἀπετέλεσε τὴν πολεμικὴν Σημαίαν, τὸ Λάβαρον, τοῦ Κωνσταντῖνου!

Μὲ τὸ Λάβαρον αὐτὸ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ, ὄρμη-

Τὸ Λάβαρον

σεν ὁ Κωνσταντῖνος κατὰ τοῦ Μαξεντίου. Ὁ ἐνθουσιασμός
τοῦ στρατοῦ ἦτο ἀκράτητος! Ὁ Μαξέντιος ἔπαθε μεγάλην

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος

καταστροφὴν! «Ἐνικήθη κατὰ κράτος!» καθὼς λέγουσιν οἱ
στρατιωτικοί.

Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὅλος ὁ στρατός του ἀπέδωκαν
τὴν νίκην εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Χριστοῦ.

Εἰς ὀλίγον διάστημα κατέβαλεν ὁ Κωνσταντῖνος ὅλους
τοὺς συνάροντάς του καὶ ἔγινε Μονοκράτωρ τοῦ Ρωμαϊκοῦ
Κράτους (323 μ.Χ.).

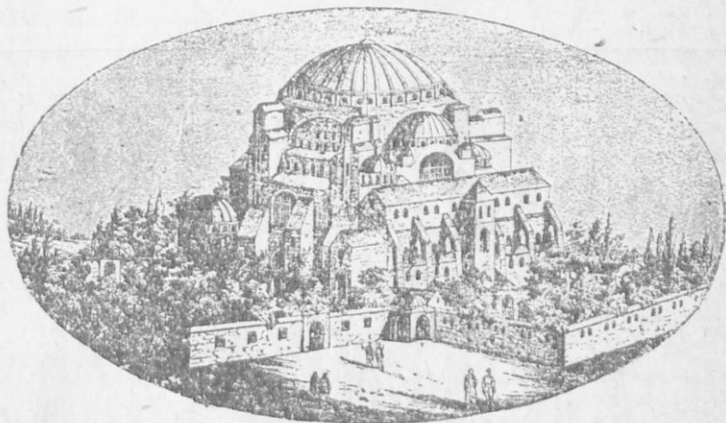
Ὁ Κωνσταντῖνος μέγας προστάτης τοῦ Χριστιανισμοῦ

Ὁ Κωνσταντῖνος ἀμέσως ἔδειξε τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν :

« Ἐκήρυξε τέρμα εἰς τοὺς διωγμοὺς κατὰ τῶν Χριστιανῶν ».

« Ἐκήρυξεν ἐλευθέραν ἐξάσκησιν τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας, δίχως νὰ καταδιώξῃ καὶ τοὺς εἰδωλολάτρας ».

Ἄπ' ἐδῶ καὶ ἔμπρὸς (313 μ.Χ.) ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία κάμνει ἀλματικὴν πρόοδον. Κτίζονται αἱ πρῶται Ἐκκλησίαι· γίνονται φιλανθρωπικὰ καταστήματα· ὁ λαὸς ἀνα-

Ἡ Ἁγία Σοφία (ὅπως ἦτο ὀλίγον πρὶν γίνῃ τζαμί).

κουφίζεται ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία ἀναγνωρίζεται φωτισμένος ὁδηγὸς τῆς ἀνθρωπότητος! παρηγορία τῆς δυστυχίας! ἄγγελος τῆς ἐλπίδος!

Ἀργότερα ὁ Κωνσταντῖνος ἔκαμε πρωτεύουσαν τοῦ κράτους του τὸ **Βυζάντιον**, τὴν ὁμώνυμόν του **Κωνσταντινούπολιν**. Ἐκτίσε τὸν περίφημον « Ναὸν τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ » (τὴν Ἁγία Σοφία) καὶ τὸν Ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Καὶ τέ-

λος, μὲ Ἀυτοκρατορικὸν διάμαγμα « ὤρισε τὴν Χριστιανικὴν
Θρησκείαν ὡς ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ Κράτους του! »

**Ἡ Ἁγία Ἑλένη εὕρισκε « τὸ ἐγκαλλώπισμα
τοῦ Χριστιανισμοῦ »**

Ἡ μητέρα τοῦ Κωνσταντίνου, ἡ εὐσεβὴς Ἑλένη, ἐπῆγεν εἰς
τοὺς Ἁγίους Τόπους. Ἐκεῖ, μὲ τὴν ἐπίβλεψίν της καὶ ἔπειτα
ἀπὸ πολλὰς ἐρεῦνας, εὗρέθη ὁ Τάφος τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ
ὁ Τίμιος Σταυρός. Ἐκτίσθη μὲ τὴν φροντίδα της ὁ θαυμάσιος
Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως — ποῦ εἶναι καὶ σήμερον ἀκόμη, « τὸ ἱε-
ρὸν προσκύνημα τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου » — καὶ ὑψώθη

*Κωνσταντῖνος καὶ Ἑλένη
(Εἰκὼν ἀπὸ βυζαντινὸν χειρόγραφον)*

ἐντὸς αὐτοῦ ὁ Τίμιος Σταυρός!

Ὀλίγον πρὶν ἀποθάνῃ ὁ Κωνσταντῖνος ἐβαπτίσθη. Ἀ-
πέθανεν εἰς τὴν Νικομήδειαν, τὴν 21 Μαΐου 337 (ἡμέραν
τῆς Πεντηκοστῆς). Τὸ σῶμα του ἐτάφη εἰς τὴν Κωνσταν-
τινούπολιν, εἰς τὸν Ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

Κωνσταντῖνος καὶ Ἑλένη « Ἅγιοι — Ἰσαπόστολοι »

Ἡ Ἐκκλησία μας τὸν Μέγαν Κωνταντῖνον καὶ τὴν μητέρα του Ἑλένην, τοὺς ὀνομάζει Ἅγίους καὶ Ἰσαποστόλους.

Ἡ μνήμη των ἐορτάζεται τὴν 21ην Μαΐου. Τότε ψάλλεται τὸ Ἀπολυτίκιον :

« Τοῦ Σταυροῦ Σου τὸν τύπον ἐν Οὐρανῷ θεασάμενος καὶ ὡς ὁ Παῦλος τὴν κλῆσιν οὐκ ἐξ ἀνθρώπων δεξάμενος, ὁ ἐν βασιλεῦσιν Ἀπόστολός σου, Κύριε, βασιλεύουσαν πόλιν τῇ χειρὶ σου παρέθετο, ἦν περίσωζε διὰ παντός ἐν εἰρήνῃ, πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, μόνη Φιλάνθρωπε » *

* Δηλ. « Κύριε, ὁ Ἰσαπόστολός Σου, ποὺ εἶδεν εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ σου, αὐτός, ποὺ Σὺ τὸν ἔφερες εἰς τὸν Χριστιανισμόν, καθὼς καὶ τὸν Παῦλον, δίχως νὰ προσκληθῇ ἀπὸ ἀνθρώπους, αὐτός παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας Σου τὴν Κωνσταντινούπολιν. Σῶξε τὴν πάντοτε μὲ τὰς παρακλήσεις τῆς Θεοτόκου »,

IV. ΠΩΣ ΕΖΗΣΕ ΓΕΝΙΚΩΣ Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

15. Αἱ αἱρέσεις ταρασσούν τὴν γαλήνην τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας

Αἱρέσεις μέσα εἰς τὰ σπλάγχνα τῶν Χριστιανῶν

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου ἡ Ἐκκλησία ἀπηλλάγη ὀλοκληρωτικῶς ἀπὸ τοὺς ἀλλοδόξους διώκτας της.

Ἀπ' ἐδῶ καὶ ἔμπρὸς οἱ Χριστιανοί, Ἕλληνες — Ἰουδαῖοι — Ρωμαῖοι, ἄνθρωποι μὲ μόρφωσιν καὶ πολιτισμὸν, ἐρευνοῦσαν ν' ἀποδείξουν τὴν ἀλήθειαν τῶν δογμάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἄλλὰ ἡ ἔρευνα αὕτη δὲν ἐγένετο χωρὶς θόρυβον, ὅπως θὰ ἔπρεπε.

Πολλοὶ ἔφεραν εἰς τὸ μέσον καὶ ἄλλας ἰδέας, ποὺ δὲν εἶχαν σχέσιν μὲ τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν.

Ὁ Χριστιανισμὸς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκινδύνευσε νὰ παρερμηνευθῇ. Ἰδέαι ἀπὸ τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν καὶ γινώμαι ἀπὸ τὰς ἐθνικὰς (εἰδωλολατρικὰς) θρησκείας ἐνόθευαν τὴν ἀληθινὴν ἔννοιαν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἐδημιουργοῦσαν ζητήματα εἰς τὸ Κράτος καὶ ἐγεννοῦσαν ἔριδας καὶ μίση μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν. Αὐταὶ ἦσαν αἱ αἱρέσεις.

Ἡ αἵρεσις τοῦ Ἀρειοῦ

Ὁ Ἀρειος, ποὺ ἦτο πρεσβύτερος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀπὸ παρανόησιν καὶ κακὴν ἐρμηνείαν τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἐδίδασκεν, ὅτι «ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰη-

σοῦς Χριστὸς δὲν εἶναι Θεός, ἀλλὰ τὸ τελειότερον κτίσμα (πλάσμα) τοῦ Θεοῦ».

Ἡ κακοδοξία αὐτὴ ἤθε πολλοὺς ὀπαδοὺς· αἱ συζητήσεις ἐγίνοντο μὲ σφοδρότητα καὶ μὲ πάθος πολὺ. Τότε ἦτο ἐπίσκοπος εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ὁ Ἀλέξανδρος. Αὐτὸς ἐφρόντισε μὲ κάθε τρόπον νὰ φέρῃ τὸν Ἄρειον εἰς τὴν ὀρθὴν ἐρημνεῖαν, πὺ ἐδίδεν ἡ Ἐκκλησία.

Τίποτε! Ὁ Ἄρειος ἐθορυβοῦσε πολὺ. Τότε ὁ ἐπίσκο-

Ἀπὸ τὴν πρώτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον

πος ἐκάλεσε τοπικὴν σύνοδον διὰ νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα. Ἡ σύνοδος κατεδίκασε τὸν Ἄρειον· ὅμως ἐκεῖνος δὲν ὑπεχώρει καὶ ἡ εἰρήνη τῆς Ἐκκλησίας διεσαλεύθη.

Πρώτη Οικουμενική Σύνοδος

Εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν ἔλαβε μέρος καὶ ὁ ἴδιος ὁ Αὐτοκράτωρ, ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος.

Ὁ Αὐτοκράτωρ προσελάθησε νὰ συγκρατήσῃ τὴν ἐνότητα τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ νὰ τὴν στερεώσῃ μὲ Ὁμόνοιαν καὶ μὲ Ἀγάπην. Διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐπροσκάλεσεν εἰς σύνοδον τοὺς ἐπισκόπους ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, ὅπου ἦσαν Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι «διὰ νὰ δώσουν τὴν ὀρθὴν λύσιν εἰς τὸ ζήτημα». Ἡ σύνοδος ἔγινεν εἰς τὴν **Νίκαιαν** τῆς Βιθυνίας (325 μ. Χ.). Ἐλαβαν μέρος εἰς αὐτὴν 318 ἐπίσκοποι, ἀπὸ ὅλην τὴν **Οἰκουμένην** *, καὶ δι' αὐτὸ ὠνομάσθη **Οἰκουμενικὴ Σύνοδος**.

Τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Πρώτης αὐτῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου τὴν ἐκήρυξεν ὁ ἴδιος ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Ὁμίλησε μάλιστα εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ ἐσύστησεν εἰς τοὺς συγκεντρωμένους κληρικοὺς νὰ δείξουν, κατὰ τὰς ἐργασίας τῆς Συνόδου, ὁμόνοιαν καὶ ἀγάπην καὶ νὰ κρατήσουν τὴν συζήτησιν μακρὰν ἀπὸ πείσματα καὶ θόρυβον!

Ἐγιναν μεγάλαι συζητήσεις, πὺν ἐκράτησαν πολλὰς ἡμέρας, καὶ ἀνεπτύχθησαν διάφοροι γνῶμαι. Μεγάλην ἐντύπωσιν ἔκαμαν τὰ ἐπιχειρήματα καὶ αἱ γνῶμαι, τὰς ὁποίας ἀνέπτυξε, μὲ μεγάλην εὐγλωττίαν, ὁ νεαρὸς διάκονος τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος. «*Ἀληθινὴ πίστις, ἐθέσπισεν ὁ Ἀθανάσιος, εἶναι: νὰ σεβώμεθα ἓνα Θεόν, ὁ ὁποῖος φανερόνεται εἰς Μίαν Τριάδα· καὶ Μίαν Τριάδα, πὺν παριστάνεται εἰς ἓνα Θεόν, δίχως νὰ μερίζωμεν, οὔτε νὰ συγχύζωμεν τίποτε*».

Ἡ Σύνοδος παρεδέχθη αὐτὸ ὡς δόγμα. Καὶ κατήρτισε τὴν ἀπόφασίν της ἀπὸ τὰ ἐξῆς τρία μέρη:

* Οἰκουμένη: Οἱ Ρωμαῖοι, λέγοντες τότε **Οἰκουμένην**, ἐννοοῦσαν ὅλον τὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος ἦτο ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Καίσαρος.

α'. Ἀπεκήρυξε τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου καὶ τῶν ὀπαδῶν του· καὶ τοὺς ὠνόμασεν **αἰρετικούς** *.

β'. Παρεδέχθη καὶ κατέγραψεν εἰς ὀκτὼ ἄρθρα, ὅτι ὁ «Χριστὸς εἶναι τέλειος Θεὸς καὶ ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα». Τὰ ἄρθρα αὐτὰ ἐγράφησαν μὲ τὴν ὑπαγόρευσιν τοῦ Ἀθανασίου.

γ'. Ἐδωκε τὴν ὀρθὴν λύσιν εἰς διάφορα ἄλλα μικρότερα ζητήματα, ὅπου εἶχαν διαφωνίας οἱ Χριστιανοί· ὥρισε τὴν ἡμερομηνίαν τῆς ἐορτῆς τοῦ Πάσχα (πρώτη Κυριακὴ μετὰ τὴν πανσέληνον, ποὺ ἀκολουθεῖ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν). Καὶ ἐκήρυξε τὴν λήξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς.

Αἱ αἱρέσεις Μακεδονίου καὶ Νεστορίου

Ἐπειτα ἀπὸ ὀλίγα χρόνια ἐγεννήθησαν ἄλλαι αἱρέσεις· ἡ αἵρεσις τοῦ Μακεδονίου, ὁ ὁποῖος δὲν παρεδέχετο «τὴν Θεότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»· καὶ ἡ αἵρεσις τοῦ Νεστορίου, ὁ ὁποῖος ἠρνεῖτο «τὴν τελείαν ἔνωσιν τῆς Θεότητος καὶ τῆς Ἀνθρωπότητος εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ».

Ἡ Δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως

Ἀπὸ τὰς ἀφορμὰς αὐτὰς ἔγινεν ἡ Δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀπὸ 150 ἐπισκόπων εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, (381 μ. Χ.), ὅταν ἦτο αὐτοκράτωρ ὁ θεοδόσιος Α'. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἐπεκύρωσε τὰς ἀποφάσεις τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τὰς συνεπλήρωσεν. Ὁρίσε, μὲ συντομίαν, εἰς ὀλίγα ἄρθρα, τὸ τί πρέπει νὰ πιστεῦν κάθε ἀληθινὸς Χριστιανός. Τὰ ἄρθρα αὐτὰ λέγονται καὶ Σύμβολον (σημεῖον - γνώρισμα) τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως.

* Καὶ «αἰρετικοὶ ὀνομάζονται ἀκόμη, ὅσοι διαστρέφουν τὰ δόγματα καὶ τὰς ὑψηλὰς ἀληθείας τῆς ὥραίας Θρησκείας τοῦ Χριστοῦ».

Τὸ «Σύμβολον τῆς Πίστεως» ἢ «Πιστεύω» εἶναι :

1. Πιστεύω εἰς ἓνα Θεὸν Πατέρα, Παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀορατῶν.

2. Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. Φῶς ἐκ φωτός· Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

3. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν Οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα.

4. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα.

5. Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς.

6. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς Οὐρανοὺς· καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.

7. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης, κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

8. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ ζῶσιον, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον, καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν.

9. Εἰς μίαν Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

10. Ὁμολογῶ ἐν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

11. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.

12. Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

Ἀπὸ διαφόρους ἄλλας ἀφορμὰς καὶ παρερμηνείας ἔγιναν καὶ ἄλλαι πέντε, τὸ ὅλον ἐπτὰ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι*.

* Τρίτη: τὸ ἔτος 431 εἰς τὴν Ἐφεσον

Τετάρτη: » » 451 » » Χαλκηδὼνα

Πέμπτη: » » 553 » » Κωνσταντινούπολιν

Ἑκτη: » » 680 » » »

Ἐβδόμη: » » 787 » » Νίκαιαν

Ἐκρατοῦσε γενικὴ πίστις καὶ πεποιθήσις, ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐφώτιζε τὰ μέλη εἰς κάθε Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, καὶ ὠδηγοῦσεν «εἰς τὴν ἀληθινὴν ἐρημνεῖαν καὶ τὴν ὀριστικὴν διάλυσιν κάθε διαφορᾶς». Ἡ τελευταία Σύνοδος εἶναι καὶ ἡ περισσότερον σπουδαία, τόσον διὰ τὴν ἀφορμὴν, πού τὴν ἐπροκάλεσεν, ὅσον καὶ διὰ τὰς ἀποφάσεις, εἰς τὰς ὁποίας κατέληξε. Δι' αὐτὴν θὰ ὁμιλήσωμεν βραδύτερον.

16. Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης

Νενίκηκας Γαλιλαῖε

Οἱ διάδοχοι τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, σύμφωνα μετὰ τὸ παράδειγμά του, εἶχαν ἐξαιρετικὴν συμπάθειαν πρὸς τοὺς Χριστιανούς καὶ τὸν Χριστιανισμὸν γενικῶς. Κατὰ τὸ 360 ἔγινεν αὐτοκράτωρ ὁ Ἰουλιανός. Αὐτὸς κάμνει μοναδικὴν ἐξαίρεσιν ἀπὸ τοὺς διαδόχους τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου. Ἦτο υἱὸς ἀδελφοῦ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου. Εἰς ἡλικίαν ἕξ ἐτῶν (338 μ.Χ.) ἔμεινεν ὄρφανὸς ἀπὸ τοὺς γονεῖς του καὶ ἔλαβεν ἱερατικὴν ἀνατροφὴν εἰς ἓνα φρούριον τῆς Καππαδοκίας. Βραδύτερον, ἀπέκτησε ρητορικὴν καὶ φιλολογικὴν μόρφωσιν μετὰ σπουδᾶς, πού ἔκαμεν εἰς τὴν Πέργαμον, εἰς τὴν Νικομήδειαν καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰς τὰς Ἀθήνας ἐγνωρίσθη μετὰ τὸν Μέγαν Βασίλειον καὶ μετὰ τὸν Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνόν.

Κατὰ τὸ 360 μ.Χ. ἀνεκηρύχθη εἰς Παρισίους ἀπὸ τὸν στρατὸν τοῦ Αὐτοκράτορος. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐξεδήλωσε κάποιαν μυστικὴν του συμπάθειαν, τὴν ὁποίαν εἶχε πρὸ πολλοῦ, πρὸς τὴν Ἐθνικὴν θρησκείαν.

Ὁ Ἰουλιανός, ἄνθρωπος αἰσθηματίας καὶ θερμοαῖμος, ἐπερίμενεν ἄμεσον τὴν ἀναγέννησιν τοῦ κόσμου ἀπὸ τὸν Χριστιανισμὸν! Ἐγνώριζεν ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τὰ μεγαλουργή-

ματα τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἔβλεπε τώρα τὴν κακοδαιμονίαν τοῦ κράτους του ἐξέφυγεν ἀπὸ τὴν ὀρθὴν κρίσιν. Κατήντησεν εἰς τὸ παράλογον συμπέρασμα, ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία ἔφερε τάχα στασιμότητα τοῦ κόσμου καὶ ὀπισθοδρομήσιν εἰς τὴν ζωὴν!

Καὶ δι' αὐτὸ ἐκηρύχθη ὀλοφάνερα καὶ ἀποφασιστικὰ ὑπὲρ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Θρησκείας, τὴν ὁποίαν ἐσκέφθη νὰ κάμῃ καὶ ἐπίσημον Θρησκείαν τοῦ Κράτους του.

Δι' αὐτὸ καὶ ὠνομάσθη **Παραβάτης ἢ Ἄποστάτης.**

Ἔκαμε λοιπὸν εἰς διάφορα μέρη ἐθνικοὺς ναοὺς καὶ ὤρισεν ἀγῶνας εἰς τοὺς Δελφοὺς.

Ἄλλ' ἡ προσπάθειά του ἦτο καταδικασμένη ν' ἀποτύχῃ. Τὸ φῶς τῆς νέας Θρησκείας ἐφώτισε τὸν νοῦν ὅλου τοῦ κόσμου. Καὶ ἀπὸ τὴν Πυθίαν* ἐδόθη ἀπελπιστικὴ ἀπάντησις εἰς σχετικὴν ἐρώτησιν τοῦ Ἰουλιανοῦ: «εἶπατε εἰς τὸν βασιλέα, ὅτι ματαιοπονεῖ»**. Καὶ αὐτὸ ἦτο, ὡσὰν ἐπίγραμμα, πὺν ἔγραφεν ἡ ἰδία ἡ Πυθία ἐπάνω εἰς τὸν τάφον τῆς.

Ὁ Ἰουλιανὸς κατέβαλε μεγάλας προσπάθειας. Κατεδίωξε τοὺς Χριστιανούς. Δύο φορὰς μάλιστα ἐξώρισε τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον.

Ἀφῆκε τοὺς ἐθνικοὺς νὰ κάμουν καὶ διωγμοὺς κατὰ τῶν Χριστιανῶν ὑπεστήριξε μὲ κάθε τρόπον τοὺς αἰρετικούς, διὰ νὰ διασπάσῃ τοὺς Χριστιανούς· ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς Χριστιανούς τὰς κλασσικὰς σπουδὰς· ἔκαμε φιλανθρωπικὰ καταστήματα μόνον διὰ τοὺς ἐθνικοὺς. Καὶ μὲ κάθε τρόπον καὶ μέσον ἐπροσπάθησε νὰ κάμῃ «ἐνεσιν ζωῆς εἰς τὸ πτώμα τῆς εἰδωλολατρείας!» Ὅμως ἡ προσπάθειά του αὐτὴ ἐσημείωσε γενικὴν ἀποτυχίαν.

* Ἀπὸ τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν.

** «Εἶπατε τῷ βασιλεῖ, χαμαὶ πέσε δαίδαλος αὐλά· οὐκέτι Φοῖβος ἔχει καλύβαν, οὐ μάντιδα δάφνην, οὐ παγὰν λαλέουσαν· ἀπέσβετο καὶ ἄλλον ὕδωρ!»

Καὶ ἀπομένει εἰς τὴν Ἱστορίαν ἡ ἀπόπειρα τοῦ Ἰουλιανοῦ, ὡς « ἡ τελευταία ἐπίσημος ἀπόπειρα πρὸς ἀναβίωσιν τῆς εἰδωλολατρείας! »

Κατὰ τὰ ἄλλα ὁ Ἰουλιανός, Αὐτοκράτωρ μὲ ἰκανότητα καὶ μὲ πολλὴν μόρφωσιν, καὶ μάλιστα ἑλληνικὴν μόρφωσιν, ὑπεστήριξε, παρεκτὸς ἀπὸ τὴν Ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν θρησκείαν, καὶ τοὺς Ἕλληνας καὶ κάθε τι ἑλληνικόν. Τὰ συγγράμματά του τὰ ἔγραψεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν· περιώρισε τὴν πολυτέλειαν καὶ τὰς καταχρήσεις· καὶ ἐξησφάλισε τὸ Κράτος του ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς.

Πολεμῶν κατὰ τῶν Περσῶν, ἐπέρασε τὸν Εὐφράτην ποταμὸν νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος, ἀλλ' ἐπληγώθη θανασίμως εἰς μίαν συμπλοκὴν. Λέγουν, ὅτι εἰς τὰς τελευταίας του στιγμὰς μετενόησε καὶ ἐφώνηξε: « **Νενίκηκας Γαλιλαίε!** » Ἐτάφη εἰς τὴν Ταρσὸν (363).

17. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας

Τί ἦσαν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας

Εἴπομεν εἰς τὰ προηγούμενα, ὅτι ἡ συζήτησις καὶ ἡ ἔρευνα διὰ τὴν εὐρεσιν τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ τῆς πραγματικῆς ἀληθείας, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἐστηρίζετο ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία, ἐπροκάλεσεν ἔριδας καὶ φιλονεικίας, αἱ ὁποῖαι διετάραξαν τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ αἰρετικοὶ ἦσαν καὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι μὲ μόρφωσιν καὶ μὲ ἀξίαν καὶ ἐπροσπαθοῦσαν νὰ δώσουν ἐπιστημονικὸν στήριγμα εἰς τὰς αἱρέσεις των.

Ἄλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ εὐρέθησαν ἄνθρωποι μὲ μεγάλην ἀξίαν, μὲ δύναμιν καὶ μὲ ζῆλον, οἱ ὁποῖοι ἐκαυτηρίασαν, μὲ ὁμιλίας καὶ μὲ συγγράμματα, τὰς αἱρέσεις καὶ τοὺς ὁπαδούς των.

Καὶ εἶναι αὐτοὶ « οἱ μεγάλοι διδάσκαλοι καὶ συγγρα-
X. Δημητρακοπούλου: « Ἐκκλησ. Ἱστορία » ἔκδοσις Νέα 5

φεῖς τῆς Ἐκκλησίας». Ἡ Ἐκκλησία μας τοὺς τιμᾶ ἔξαιρητικῶς καὶ τοὺς ὀνομάζει « Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας ».

18. Ἀθανάσιος ὁ Μέγας

Ἐξαιρετικὴν θέσιν εἰς τὸ μέσον τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἔχει ὁ Μέγας Ἀθανάσιος.

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν κατὰ τὸ 295 καὶ ἐκεῖ ἐσπούδασεν. Ὁ Ἀθανάσιος εἶχε θαυμασίαν ρητορικὴν δύναμιν. Ἦτο νεαρὸς ἀκόμη διάκονος τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας κατὰ τὴν Πρώτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον καί, ὅπως εἶδαμεν, κατεκεραύνωσε τὸν Ἄρειον καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του μὲ ἀκλόνητα ἐπιχειρήματα καὶ μὲ τρανὰς ἀποδείξεις.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ Ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐγένετο ἐπίσκοπος ὁ Ἀθανάσιος. Ἐπὶ 45 ὀλόκληρα χρόνια ἐχορημάτισεν ἐπίσκοπος. Ἀνεδείχθη ἕνας ἀπὸ τοὺς πλέον μελετημένους καὶ τοὺς πλέον σοφοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας. Ὁλην του τὴν ζωὴν τὴν χαρακτηρίζει « ἀρετὴ, σταθερότης, ζῆλος » καὶ « ἀφροσύνη καὶ ἀγῶνες » διὰ τὴν ἀληθινὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀρετὴ του εἶναι μοναδική ἀπέμεινεν ἱστορικὸν τό: « Ἀθανάσιον ἐπαινῶν, τὴν ἀρετὴν θὰ ἐπαινέσω », τὸ ὁποῖον εἶπε δι' αὐτὸν ὁ Ναζιανζηνός.

Ἐκουράσθη καὶ ὑπέφερε πολὺ εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦ· κατεδιώχθη, ἐξωρίσθη καὶ ἐκινδύνευσε. Εἴκοσι ὀλόκληρα χρόνια ἔμεινε εἰς τὴν ἐξορίαν! Ὅμως, αἱ δυσκολίαι αὐταί, τὸν ἐδυνάμωναν ἀντὶ νὰ τὸν κάμουν νὰ δειλιάσῃ. « Εἶναι ὄρατοι οἱ ἀγῶνες διὰ τὴν ἀλήθειαν! ».

Σφύζονται ἀρετὰ ἀπὸ τὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα ἔγραψεν ὁ Ἀθανάσιος· τὰ περισσότερα εἶναι κατὰ τοῦ Ἀρειανισμοῦ. Ἀπέθανε κατὰ τὸ 373 μ. Χ.

Ἡ Ἐκκλησία τὸν ὀνόμασε Ἅγιον καὶ Πατέρα καὶ ἐορτάζει τὴν μνήμην του τὴν 18 Ἰανουαρίου τὴν 2αν Μαΐου

ἐφορτάζει τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ Λειψάνου του.

Τότε ψάλλεται τὸ Ἀπολυτίκιον:

«Στύλος γέγονας ὀρθοδοξίας, θείοις δόγμασιν ὑποστηρίζων τὴν Ἐκκλησίαν, Ἱεράρχα Ἀθανάσιε· τῷ γὰρ Πατρὶ τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον ἀνακηρύξας, κατήσχυνας Ἄρειον· Πάτερ ὄσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος»*.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ

19. Ὁ Μέγας Βασίλειος

Καταγωγή—μόρφωσις

Ἄλλος ἀπὸ τοὺς πλέον σπουδαίους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας ἦτο ὁ Βασίλειος. Πατὴρ τῆς ἦτο ἡ Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας. Ἐγεννήθη κατὰ τὸ 330 μ. Χ. ἀπὸ εὐπορον καὶ σπουδαίαν χριστιανικὴν οἰκογένειαν. Ὁ πατήρ του ἦτο διδάσκαλος τῆς ρητορικῆς εἰς τὸν Πόντον. Ἡ μήτηρ του Ἐμμέλεια ἦτο ἀπὸ τὰς πλέον ἐναρέτους χριστιανὰς γυναῖκας· (ὁ σοφὸς Λιβάνιος, θαυμάζων αὐτὴν καὶ τὰς ὁμοίας τῆς ἔλεγεν: «ὦ θεοὶ τῆς Ἑλλάδος, πόσον θαυμαστάς γυναῖκας ἔχουν οἱ Χριστιανοί!»).

Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Καισάρειαν, εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰς τὰς Ἀθήνας ἔμεινε 4-5 ἔτη· ἐγνωρίσθη καλὰ μὲ τὸν Ἰουλιανὸν καὶ συνεδέθη στενώτατα μὲ τὸν Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνόν. Ἄμα ἐτελείωσε τὰς σπουδὰς του, ἐπέστρεψεν εἰς τὸν Πόντον· ἐκεῖ, καθὼς καὶ εἰς τὴν Καισάρειαν, ἐδίδαξε ρητορικὴν καὶ ἐξή-

* Δηλ. «Ἐγίνες στήριγμα τῆς Ὀρθοδοξίας, Ἱεράρχα Ἀθανάσιε, ὑποστηρίζων τὴν Ἐκκλησίαν μὲ θείας σκέψεις, διότι, μὲ τὴν ἀνακλήρυσιν τοῦ Υἱοῦ ὡς Ὁμοουσίου μὲ τὸν Πατέρα, κατεντρόπισες τὸν Ἄρειον. Ὅσιε Πάτερ, παρακάλει Χριστὸν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς χαρίσῃ τὸ μέγα ἔλεος».

μνουν εὐχαρίστησιν καὶ δὲν μᾶς φοβίζουσιν! Ἄς τὰ ἀκούσῃ αὐτὰ καὶ ὁ Βασιλεύς!»

Ὁ Ἐπαρχος καὶ ὁ Οὐάλης ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσουν ἐμπρὸς εἰς μίαν τόσον μοναδικὴν γενναιότητα καὶ ἑξαιρετικὴν ἀνδρείαν. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι πολλάκις τὸν ἠπέλιψαν, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐτόλμησαν νὰ τοῦ κάμουν κακόν.

Τὸ τέλος τοῦ Βασιλείου

Ὁ Βασίλειος ἔγραψε σοφὰ ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα (δογματικά, ἀσκητικά, παιδαγωγικά, ὁμιλίαις, ἐπιστολάς λειτουργίας). Ἡ λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου γίνεται δέκα φορὰς τὸ ἔτος (5 Κυριακὰς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, τὴν Μ. Πέμπτην, τὸ Μ. Σάββατον, τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων, τὴν 1ην Ἰανουαρίου καὶ τὰ Θεοφάνεια).

Ὁ Βασίλειος ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 50 ἐτῶν τὴν 1ην Ἰανουαρίου 379.

Ἡ Ἐκκλησία τὸν ὠνόμασε **Μέγαν** καὶ ἐορτάζει τὴν μνήμην του τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ ἔτους. Τότε ψάλλεται τὸ Τροπάριον:

«Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φύογγος σου, ὡς δεξαμένην τὸν λόγον σου· δι' οὗ θεοπρεπῶς ἐδογματίσας, τὴν φύσιν τῶν ὄντων ἐτράνωσας, τὰ τῶν ἀνθρώπων ἤθη κατεκόσμησας· Βασίλειον ἱεράτευμα, Πάτερ ὅσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος». *

* Δηλ.: «Ἡ διδασκαλία σου ἠπλώθη εἰς ὅλην τὴν Οἰκουμένην· με αὐτὴν ἀνέπτυξες θεϊκὰς ἀληθείας· ἔδειξες τὴν ἀληθινὴν ὑπόστασιν τοῦ κόσμου· κατεστόλισες τὰ ἤθη τῶν ἀνθρώπων. Βασίλειε Ἱεράρχα, Ὅσιε Πάτερ, νὰ παρακαλῆς Χριστὸν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς χαρίσῃ τὸ μέγα ἔλεος».

20. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός

Πρώτη ἡλικία καὶ σπουδαὶ τοῦ Γρηγορίου

Ὁ Γρηγόριος ἐγεννήθη εἰς τὴν **Ναζιανζὸν** τῆς Καππαδοκίας κατὰ τὸ 330 μ. Χ. Ὁ πατήρ του ἦτο ἐκεῖ ἐπίσκοπος. Ἔλαβε χριστιανικὴν ἀνατροφὴν ἀπὸ τὴν μητέρα του **Νόννη**. Αὐτὴ ἀνέθρεψε τὸν Γρηγόριον μὲ πολλὴν προσοχὴν. Διότι τὸν προώριζε διὰ τὸ κληρικὸν στάδιον. Κάποτε μάλιστα ἔθεσε τὰ χέρια τοῦ μικροῦ Γρηγορίου ἐπάνω εἰς τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἠύχθη εἰς τὸν Θεὸν νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ γίνῃ ἄξιος κήρυξ τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐμορφώθη εἰς τὰς σχολὰς τῆς Ναζιανζοῦ, τῆς Καισαρείας καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἐτελειοποιήθη εἰς τὰς σχολὰς τῶν Ἀθηνῶν. Εἰς τὰς Ἀθήνας ἔμεινεν ὁ Γρηγόριος 5 - 6 χρόνια καὶ εἶχε στενωτάτον σύνδεσμον μὲ τὸν Μέγαν Βασίλειον. Εἶχαν, καθὼς γράφει ὁ ἴδιος ὁ Γρηγόριος, « μίαν ψυχὴν χωρισμένην εἰς δύο σώματα ». Ἀπὸ τὸν Ἰουλιανὸν ἀπεμακρύνθησαν ἀμέσως, ἅμα ἐνόησαν τὸν θρησκευτικόν του παραλογισμόν· οὔτε καὶ ἀργότερα ἠθέλησεν ὁ Γρηγόριος σχέσιν μαζί του, ἂν καὶ ὁ ἀδελφός του Καισάριος ἦτο ἱατρὸς τοῦ Ἰουλιανοῦ.

Εἰς ἡλικίαν 30 ἐτῶν ὁ Γρηγόριος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του καὶ ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος διὰ νὰ βοηθῆ καὶ τὸν γέροντα ἐπίσκοπον — πατέρα του. Δὲν εἶχε κλίσιν εἰς τὴν Διοίκησιν καὶ εἰς τὴν διεύθυνσιν· πρώτη καὶ κυρία ἀσχολία του ἦσαν τὰ γράμματα. Ἐπεσκέφθη τὸν Μ. Βασίλειον εἰς τὸ μοναστήριόν του· ἔμειναν ἀρκετὸν καιρὸν μαζί καὶ ἔκαμαν, καθὼς εἶδαμεν, μελέτας καὶ ἐργασίας κοινάς. Ἐπειτα ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του ἐγένεν ἐπίσκοπος τῆς Ναζιανζοῦ. Ἡ φήμη διὰ τὴν ἀρετὴν του, διὰ τὴν μόρφωσίν του, διὰ τὴν εὐγλωττίαν του διεδόθη παντοῦ. Ἀπὸ πολλὰ μέρη τὸν ἐζήτουν ὡς ἐπίσκοπόν των, ἀλλὰ αὐτὸς δὲν ἐδέχετο.

Ὁ Γρηγόριος διάσημος Θεολόγος

Ἦτο ἡ ἐποχή, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ἀρειανισμοῦ, μὲ τὴν αὐτοκρατορικὴν ὑποστήριξιν τοῦ Οὐάλεντος, ἐθριάμβευαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἐκεῖ οἱ ὀρθόδοξοι μόλις τὴν μικρὰν Ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας εἶχαν εἰς τὴν κατοχὴν των. Οἱ ὀλίγοι ἀλλὰ θαρραλέοι ἐκεῖνοι Χριστιανοὶ ἐπεκαλέσθησαν μὲ ἀπεγνωσμένας ἰκεσίας τὴν βοήθειαν τοῦ Γρηγορίου. Καὶ ὁ Γρηγόριος ἐδέχθη τὸ βαρύτερον ἔργον, νὰ παλαίσῃ μόνος ἐντὸς αὐτῆς τῆς πρωτευούσης τοῦ Κράτους καὶ κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τῆς Αὐλῆς, ἐναντίον τῶν Ἀρειανῶν! Ἐκεῖ ἐξεφώνησε πέντε περιφήμους λόγους κατὰ τοῦ Ἀρειανισμοῦ, ὅπου ἀπεδείκνυε τὴν θεότητα τοῦ Λόγου (= τοῦ Χριστοῦ)!

Οἱ λόγοι αὐτοὶ εἶχαν μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου καὶ ἐφανέρωσαν, ὅτι ὁ μικρόσωμος καὶ ἀσθενικὸς Γρηγόριος ἦτο σπουδαῖος ρήτωρ καὶ βαθυνούστατος θεολόγος.

Ὁ Γρηγόριος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως

Οἱ ἀγῶνες του ἐστεφανώθησαν μὲ λαμπρὰν ἐπιτυχίαν. Ὁ νέος αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ὁ Α΄ τὸν ἔκαμε Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Γρηγόριος ἐπροσπάθησε νὰ διοικήσῃ μὲ σεμνότητα καὶ μὲ μετριοπάθειαν. Ἡ τακτικὴ του αὐτὴ ἐδυσσεύθησε τοὺς μᾶλλον ζωηροὺς ὀρθοδόξους. Ὁ Γρηγόριος διὰ νὰ ἐξυτηρηθῆσιν τὸ ἀληθινὸν συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας παρητήθη ἀπὸ τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα. Ἀπεσύρθη εἰς ἓνα ἰδιαιτερόν του κτῆμα, εἰς τὴν Ναζιανζόν, ὅπου ἐπέρασε τὸ ὑπόλοιπον τῆν ζωῆς του μὲ ἀσχολίας εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας.

Ἡ κρίσις τῆς ἱστορίας διὰ τὸν Γρηγόριον

Ὁ Γρηγόριος, μορφωμένος τελείως εἰς τὴν ἑλληνικὴν

γλώσσαν καὶ εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ἀνεδείχθη σπουδαῖος ρήτωρ, συγγραφεὺς καὶ ποιητής.

Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην του τὴν 25 Ἰανουαρίου. Τότε ψάλλεται τὸ Ἀπολυτίκιον :

«Ὁ ποιμενικὸς αὐλὸς τῆς Θεολογίας σου τὰς τῶν ρητόρων ἐνίκησε σάλπιγγας· ὡς γὰρ τὰ βάθη τοῦ πνεύματος ἐκζητήσαντι καὶ τὰ κάλλη τοῦ φθέγματος προσετέθη σοι. Ἄλλὰ πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, Πάτερ Γρηγόριε, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν»*.

21. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος

Μόρφωσις καὶ χαρίσματα τοῦ Χρυσοστόμου

Ὁ Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος εἶναι κόσμημα τῆς Ἐκκλησίας, ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀντιόχειαν κατὰ τὸ 350 μ. Χ. Ἦτο πολὺ μικρὸς, ὅταν ἔχασε τὸν πατέρα του. Ἡ μήτηρ του Ἀνθοῦσα κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν διὰ τὴν καλὴν ἀνατροφὴν του. Ἐσπούδασε ρητορικὴν εἰς τὴν περίφημον σχολὴν τοῦ Λιβανίου. Ἀκόμη ἀπὸ τὰ χρόνια τῶν σπουδῶν του διεκρίνετο διὰ τὴν μεγάλην του πρόοδον καὶ διὰ τὴν εὐγλωττίαν του. Ὁ σοφὸς Λιβάνιος εἶχε χαρὰν μεγάλην διότι διέκρινε καθαρὰ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰωάννου τὸν «ἄνδρα τοῦ μέλλοντος», ἀλλὰ καὶ ἔλυπετο, καθὼς ἔλεγεν ὁ ἴδιος, διότι «δὲν ἤμποροῦσε νὰ τὸν ἀφήσῃ διάδοχόν του, ἐπειδὴ τὸν ἐκέρδιον οἱ Χριστιανοί!»

Χρυσόστομος

Ὁ Ἰωάννης συνέχισε τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην τῶν Γραφῶν. Ἐχειροτονήθη εἰς νεαρὰν ἡλικίαν πρεσβύτερος Ἀντιοχείας. Ἡ ἀρετὴ

* Δηλ. : «Μὲ τὴν ἀπλὴν εὐγλωττίαν σου ἐνίκησες τὰ ἐπιδεικτικὰ λόγια τῶν ρητόρων· διότι, ἐρευνῶν τὰ θεῖα ζητήματα, ἀπέκτησες καὶ ὥραϊαν εὐγλωττίαν. Ἄλλὰ παρακάλεῖ τὸν Θεόν, Πάτερ Γρηγόριε, νὰ σωθοῦν αἱ ψυχαὶ μας».

του και ή ευγλωττία του ή μοναδική έκαμαν τόν κόσμον να τού είναι άφωσιωμένος και να λέγη, ότι «από τὸ στόμα του έρρεε χρυσός!». «Χρυσόστομον» τόν έλεγαν όλοι.

‘Ο Χρυσόστομος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως

‘Ο τότε Αυτοκράτωρ ‘Αρκάδιος τόν έκάλεσεν εις την Κωνσταντινούπολιν και τόν έπίεσε να δεχθῆ τὸ αξίωμα τού Πατριάρχου.

‘Η ‘Εκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ηῤρε τόν άνθρωπόν της και γενικῶς ή Χριστιανική πίστις τόν αξιον ὄδηγόν της.

‘Ο Χρυσόστομος έφρόντισε να διαδοθῆ τὸ Ευάγγελιον εις τούς Πέρσας και εις τούς Γότθους· κατεπολέμησε τούς αίρετικούς· εκήρυττεν άδιακόπως τόν λόγον τού Θεοῦ· εκατηρίαζε τās παρεκτροπās τού κλήρου, τού λαοῦ και τῶν άρχόντων· εκαμνε κάθε περιθάλψιν εις τούς πτωχούς και τούς άρρώστους· εφρόντιζε διὰ την μόρφωσιν και διὰ την αξιοσέβαστον παρουσίαν τού κλήρου· ειχε πολὺ ενδιαφέρον διὰ την ήθικὴν μόρφωσιν τού λαοῦ του. Και αυτός εἶχε λιτότητα, ὡσάν άληθινὸς μοναχός.

‘Ολας αυτās τās φροντίδας του ὁ λαός του τās επλήρωνε με άληθινὴν λατρείαν. ‘Ο Χρυσόστομος ήτο άνθρωπος αγαθώτατος και επεικέστατος, ἅμα ειχε να νουθετήση τόν λαόν, τόν πολὺν κόσμον και τούς άμορφώτους. Ποτὲ ὁμως δέν εσυνηθολογοῦσε με την κακίαν και με την υποκρισίαν.

‘Η άλήθεια πικραίνει

‘Ο Χρυσόστομος άπαιτοῦσεν αυστηράν ήθικότητα από ὅλους τούς Χριστιανούς και εμαστίγωνε πύρινα κάθε παρεκτροπήν. Και αυτην την Αυτοκράτειραν Ευδοξίαν την κατηγόρησεν ὁ Χρυσόστομος, με άσυνήθιστον αυστηρότητα, ὡς υπεύθυνον διὰ τās άσωτείας και τās παραλυσίας τῆς Αὔλης.

Ἐδημιουργήθη τοιουτοτρόπως τάξις δυσηρεστημένων με ἀοχηγόν της τὴν Αὐτοκράτειραν.

Μία τοιαύτη ἔχθρα ἔφερε τὸ κακὸν της ἀποτέλεσμα. Ὁ Χρυσόστομος ἐξωρίσθη.

Εἰς τὴν εἰδήσιν αὐτὴν ὁ λαὸς ἐστασίασεν, ἐπροχώρησεν ἕως τὰ ἀνάκτορα καὶ ἐζήτηει τὴν ἀνάκλησιν τῆς διαταγῆς. Ἡ Αὐλὴ ἔντρομος ἠναγκάσθη ν' ἀνακαλέσῃ τὴν διαταγὴν. Ὁ Ἰωάννης ὁμως δὲν ὑπεχώρησεν. Εἰς ἓνα καυστικὸν τοῦ λόγον ἤρχισε μετὰ τὰς λέξεις: «**Πάλιν ἡ Ἡρωδιάς μαίνεται, πάλιν ταρασσεται, πάλιν ζητεῖ ἐπὶ πινακίου τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰωάννου**» καὶ ἐννοοῦσε μετὰ αὐτά, ὅτι ἡ Αὐτοκράτειρα ἐζητοῦσε νέαν εὐκαιρίαν νὰ τὸν ἐξορίσῃ. Καὶ ἀληθῶς, ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας, νύκτα (παραμονὴν τοῦ Πάσχα 404 μ. Χ.) τὸν ἤρπασαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν ἐξώρισαν εἰς τὸν **Κακουσόν***. Ἐβδομήκοντα ἡμερῶν πορείαν ἔκαμε διὰ νὰ φθάσῃ ἐκεῖ, καὶ μάλιστα εἰς ἐποχὴν ὑπερβολικῆς ζέστης· ἐφθασεν ὁμως. Ἀργότερα τὸν ἔστειλαν εἰς χειρότερον μέρος τοῦ Πόντου, ἀλλ' ἀπέθανεν εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου** ἀπὸ τὰς ταλαιπωρίας καὶ τὰς κακονχίας (407 μ. Χ.) εἰς ἡλικίαν 60 ἐτῶν.

Ἡ κρίσις τῆς Ἱστορίας διὰ τὸν Χρυσόστομον

Ὁ Χρυσόστομος ἔγραψε πολλὰ συγγράμματα (λόγους, ἐπιστολάς, ἐρμηνείας τῆς Γραφῆς καὶ ἄλλας πραγματείας).

Τὸν παραβάλλουν μετὰ τοὺς μεγαλυτέρους ρήτορας τοῦ κόσμου· τὸν θεωροῦν ἰσάζιον μετὰ τὸν Δημοσθένην καὶ μετὰ ἄλλους ξένους μεγάλους ρήτορας. Μεταξὺ τῶν μεγάλων Ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων κατέχει ἐξαιρετικὴν θέσιν καὶ εἶναι ὁ μέγιστος ἀπὸ τοὺς φωστῆρας τῆς Θρησκείας μας.

Ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴν μνήμην του τὴν 13ην Νοεμ-

* Ἐρημον μέρος τῆς Ἀρμενίας πλησίον εἰς τὸ ὄρος Ταῦρος.

** Κόμμανα—Πόντου.

βρίου (θάνατος) και την 27ην Ἰανουαρίου (ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου του εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν).

Τότε ψάλλεται τὸ ἀπολυτίκιον:

«Ἡ τοῦ στόματός σου καθάπερ χρυσὸς ἐκλάμψασα χάρις τὴν Οἰκουμένην ἐφώτισεν· ἀφιλαργυρίας τῷ κόσμῳ θησαυροὺς ἐναπέθετο· τὸ ὕψος ἡμῖν τῆς ταπεινοφροσύνης ὑπέδειξεν. Ἀλλὰ σοῖς λόγοις παιδεύων, Πάτερ Ἰωάννη Χρυσόστομε, πρέσβευε τῷ λόγῳ Χριστῷ τῷ Θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν»*.

Ἐξαιρετικὴ τιμὴ εἰς τοὺς ἐξαιρετικούς Ἱεράρχας

Ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐκκλησία μας, παρεκτός ἀπὸ τὰς ἰδιαιτέρας τιμὰς, τὰς ὁποίας κάμνει εἰς τοὺς Μεγάλους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, ἔχει ὀρισμένην καὶ μεγάλην ἔορτήν, κατὰ τὴν ὁποίαν πανηγυρίζει ἀπὸ κοινοῦ, τὴν ἔνδοξον μνήμην τῶν Τριῶν Μεγάλων τῆς Ἱεραρχῶν καὶ Οἰκουμεικῶν Διδασκάλων τοῦ Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὰς 30 Ἰανουαρίου.

Τότε ψάλλεται τὸ ἀπολυτίκιον:

«Τοὺς Τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς Τρισηλίου Θεότητος, τοὺς τὴν Οἰκουμένην ἀκτίσει δογμάτων Θεῶν πυρσεύσαντας, τοὺς μελιρρύτους ποταμοὺς τῆς σοφίας, τοὺς τὴν κτίσειν πᾶσαν Θεογνωσίας νόμασι καταρδεύσαντας, Βασίλειον τὸν Μέγαν καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, σὺν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ, τῷ τὴν γλῶτταν χρυσορρήμονι, πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἐρασταί, συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν. Αὐτοὶ γὰρ τῇ Τριάδι ὑπὲρ ἡμῶν αἰὲν προσβέουσιν»**.

(*) «Ἡ χάρις, ποὺ ἔλαμψεν, ὡσὰν χρυσὸς ἀπὸ τὸ στόμα σου, ἐφώτισε τὴν Οἰκουμένην· ἐδίδαξε τί θησαυρὸς εἶναι ἡ ἀφιλαργυρία· μᾶς ἔδειξε τὸ ὕψος τῆς ταπεινοφροσύνης. Ἀλλὰ, Πάτερ Ἰωάννη Χρυσόστομε, ποὺ ἐδίδασκες μὲ τοὺς λόγους σου, παρακάλει τὸν Χριστὸν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, νὰ σωθῶν αἱ ψυχὰί μας».

** Δηλ. Ἄς συνέλθωμεν ὅλοι, ὅσοι ἀγαπῶμεν τοὺς λόγους

22. Ὁ Αὐτοκράτωρ Θεοδοσίος ὁ Α΄ κατὰ τῶν ἔθνικῶν

Ποία ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ Χριστιανισμοῦ

Ἐπειτα ἀπὸ τὸν Ἰουλιανὸν ἄλλοι Αὐτοκράτορες ὑπεστήριξαν τοὺς αἰρετικούς.

Οἱ Ἐθνικοὶ ὅμως ἐπῆραν θάρρος ἀπὸ τὰς ξριδας τῶν Χριστιανῶν, ποὺ ἐπὶ 150 τώρα ὀλόκληρα χρόνια ἦσαν χωρισμένοι σὲ ἐχθρικὰς ομάδας.

Ὁ Θεοδοσίος ἐπιβάλλει μὲ αὐστηρότητα τὴν Ὁρθοδοξίαν

Ὁ Θεοδοσίος ὁ Α΄ ἔγινε Αὐτοκράτωρ κατὰ τὸ 380 μ. Χ. Εἶδε νὰ διατρέγῃ κίνδυνον ἡ ἐνότης τοῦ Κράτους του καὶ ἀπεφάσισε νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν ἀξιοθρήνητον αὐτὴν κατάσταση. Μὲ ἕνα ἱστορικὸν Αὐτοκρατορικὸν Διάταγμά του ὄρισεν αὐτὰ περίπου :

«Ὅλοι οἱ ὑπήκοοί μου, ἔλεγεν, ἔχουν χρέος νὰ εἶναι πιστοὶ εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν· ὅλοι, ὅσοι πρεσβεύουν ἀντίθετα εἶναι τυφλοὶ καὶ μωροὶ καὶ στιγματίζονται μὲ τὸ μυσαρὸν ὄνομα τοῦ αἰρετικοῦ· τοὺς ἀπαγορεύεται νὰ ὀνομάζουσι τὰς

των. νὰ τιμήσωμεν μὲ ἕμους τὸν Μέγαν Βασίλειον, τὸν Θεολόγον Γρηγόριον καὶ τὸν ἐνδοξον Ἰωάννην, ποὺ ἔτρεχε χροσὸς ἀπὸ τὴν γλῶσσαν του, διότι αὐτοὶ εἶναι οἱ τρεῖς μέγιστοι φωστῆρες τῆς Τρισηλίου (τρεῖς ἴλιοι : Πατὴρ — Υἱὸς — Ἅγιον Πνεῦμα) Θεότητος, ποὺ ἐφώτισαν τὴν Οἰκουμένην μὲ ἀκτίνας θεϊκῶν διδασκαλιῶν ἧσαν ποταμοὶ τῆς σοφίας, ποὺ ἔτρεχαν μέλι καὶ ἐπότισαν κατὰ ὅλην τὴν φύσιν μὲ τὰ ἅγια νεοῦ τῆς θεογνωσίας. Αὐτοὶ πάντοτε παρακαλοῦν τὴν Ἁγίαν Τοιὰδα διὰ τὸ καλὸν μας ».

Ἄλλοι σπουδαῖοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἦσαν :

Ἕλληνες : ὁ Κλήμης — ὁ Ὠριγένης — ὁ ἱστορικὸς Εὐσέβιος — ὁ Κύριλλος κ. ἄ.

Λατῖνοι : ὁ Αὐγουστῖνος — ὁ Τερτυλλιανὸς — ὁ Νεκτάριος — ὁ Τερώνιμος — ὁ Ἀμβρόσιος κ. ἄ.

συγκεντρώσεις των Ἐκκλησίας· αὐτοί, ἔξοδ ἀπὸ τὴν θεϊάν δίκην, πὺ τὸς περιμένει, θὰ ὑποβληθοῦν καὶ εἰς αὐστηρὰς τιμωρίας, τὰς ὁποίας θὰ κρίνη εὐλογον νὰ ἐπιβάλλῃ ἡ Πολιτεία, μὲ τὴν ὁδηγίαν τῆς Θείας Προνοίας».

Ἦκολούθησαν καὶ ἄλλα αὐστηρότερα. Ἀφῆρεσε ἀπὸ τοὺς Ἐθνικοὺς καὶ τοὺς αἰρετικοὺς τὰ πολιτικά των δικαιώματα. Κατήργησε τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας· ἀπηγόρευσε τὰς θυσίας· ὥρισε ποινὴν θανάτου διὰ τοὺς εἰδωλολάτραις. Πολλοὶ εἰδωλολάτραι ἐξωρίσθησαν καὶ ἀρκετοὶ ἐθανατώθησαν.

Ἄδικαιολόγητοι καταστροφαί

Τότε ὁ φανατισμένος ὄχλος ἦτο ἀσυγκράτητος. Μὲ μανίαν κατέστρεφαν ἀρχαίους ναοὺς καὶ ἔθρουαν κειμήλια τῆς τέχνης. Μάταια ἔκαμαν διαμαρτυρίας οἱ Ἐθνικοὶ καὶ ἰδίως ὁ περιώνυμος σοφιστὴς Λιβάνιος, ὁ ὁποῖος ἔγραφεν εἰς ἀναφορὰν τοῦ πρὸς τὸν Θεοδοσίον, ὅτι «Οἱ Χριστιανοὶ προχωροῦν, ὡσὰν ὀρμητικοὶ χεῖμαρροι· πορασοῦρον καὶ καταστρέφουν τὰ πάντα».

Κατεστράφησαν τότε ἀμέτρητα καλλιτεχνικὰ ἀριστουργήματα ὄχι μόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Συρίαν καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐκάη ἐξ ὀλοκλήρου τὸ **Σεραπέϊον** *.

Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Θεοδοσίου λοιπὸν ἐθριάμβευσεν ὁ Χριστιανισμὸς κατὰ τῆς εἰδωλολατρείας· καὶ ἐντὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ πάλιν, ἐθριάμβευσεν ἡ Ὁρθοδοξία κατὰ τῶν αἰρετικῶν.

Οὔτε ἐπεδοκίμασεν ὁμῶς οὔτε θὰ ἐπιδοκίμασῃ ποτὲ κανεὶς τὴν καταστροφὴν, πὺ ἐγινεν εἰς τὰ ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας τέχνης· κανεὶς δὲν ἐπαινεῖ διωγμοὺς κατὰ τῶν

* Ὁ σπουδαῖος ναὸς τοῦ Σεράπιδος, Θεοῦ τῶν ἀρχαίων Βαβυλωνίων, Σέραπιδος = βασιλεὺς τῶν Ὀκεανῶν.

ἀλλοδόξων. Ὁ Θεάνθρωπος Χριστός, τὴν ὁμόνοιαν, τὴν ἀγάπην, τὴν πειθῶ ἔθεσε θεμέλιον καὶ μέσον διὰ τὴν ἰδρυσιν καὶ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς θρησκείας του.

Καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εὐρέθησαν Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ἐστιγματίσαν τὴν βιαιότητα τῆς Πολιτείας καὶ τὰς παρεκτροπὰς τοῦ ὄχλου. Ὅμως ἦσαν ὀλιγώτεροι. Κανεῖς δὲν τοὺς ἤκουε.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Θεοδοσίου Α΄ τοῦ Μεγάλου τὸ ἠκολούθησαν, αὐστηρότερα μάλιστα, οἱ διάδοχοί του· καὶ ἡ εἰδωλολατρεία κατηργήθη ὀριστικῶς εἰς τὸ Βυζαντινὸν Κράτος.

23. Ὁ Ἰουστινιανὸς

Ὁ Ἰουστινιανὸς δοξάζει τὸ Κράτος του

Εἰς τὰ 527 μ. Χ. ἔγινεν Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντιακοῦ Κράτους ὁ Ἰουστινιανὸς ὁ Α΄. Αὐτὸς ἔλαβε μεγάλην μόρφωσιν μὲ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ θείου του Ἰουστίνου. Εἶχε μετριοπάθειαν καὶ ἐργατικότητα πολλήν· πολλάκις τοῦ ἦτο ἀρχετὸς μιᾶς ὥρας ὕπνος, καὶ ὅλην τὴν ἄλλην νύκτα τὴν ἐπερνοῦσε μὲ ἀτελειώτους μελέτας. Ἐπρόσεχε νὰ ἐκλέγη πάντοτε ἀξιούς στρατηγούς καὶ πολιτικούς συνεργάτας· καὶ μὲ αὐτὰ τὰ ἐφόδια κατώρθωσε νὰ δοξάσῃ τὸ Κράτος του! Ἡ πολιτικὴ ἱστορία ἔχει ἀφιερωμένας πολλὰς τῆς σελίδας διὰ τὰ ἐνδοξα κατορθώματα τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

Καὶ διὰ τὸν Χριστιανισμὸν ἔκαμε πολλὰ ὁ Ἰουστινιανός.

Ὁ Ἰουστινιανὸς δίδει τελειωτικὸν κτύπημα εἰς τοὺς ἐθνικούς

Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀνεθάρρησαν οἱ εἰδωλολάτραι καὶ ὑπέσκαπταν τὰ θεμέλια τῆς νέας Θρησκείας.

Εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν μία περίφημος σχολὴ τῆς εὐρίσκετο ἀκόμη εἰς ἀκμὴν καὶ εἰργάζετο μὲ δραστηριότητα κατὰ

τοῦ Χριστιανισμοῦ. Σπουδαία σχολή ἦτο καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ περίφημος **Νεοπλατωνικὴ Ἀκαδημία**. Οἱ φιλόσοφοι τῶν σχολῶν αὐτῶν μὲ διαφόρους ἐρμηνείας ἐπροσπαθοῦσαν νὰ ὑπονομεύσουν τὰ **δόγματα** τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας.

Ὁ Ἰουστινιανὸς λοιπὸν ἀμέσως, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς Αυτοκρατορίας του, ἀνενέωσεν ὅλους τοὺς παλαιότερους νόμους κατὰ τῶν αἰρετικῶν καὶ τῶν εἰδωλολατρῶν· τοὺς ἔκαμε περισσότερον αὐστηροὺς καὶ ὥρισε μάλιστα καὶ **ποινὴν θανάτου** διὰ τοὺς παραβάτας καὶ δι' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι δὲν ἤθελαν νὰ βαπτισθοῦν. Καὶ ἔπειτα ἔκλεισε διὰ νόμου ὅλας τὰς σχολὰς τῶν ἐθνικῶν. Ἡ Ἐθνικὴ θρησκεία ἤρχισε νὰ καταπίπτῃ καὶ νὰ σβήνῃ ὀριστικῶς.

Κανεῖς δὲν ἐπεδοκίμασε τὰς βιαίας αὐτὰς ἐνεργείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἡ εἰδωλολατρεία θὰ ἔσβηνε βραδύτερον ἴσως, ἀλλὰ ὀριστικῶς, μὲ τὴν φωτισμένην διδασκαλίαν. Καὶ εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν ἔπαιξαν σπουδαῖον ρόλον αἱ βιαιότητες. Ἡ **πίστις**, τὸ **φῶς** καὶ ἡ **ἀλήθεια** ἀνῳρθωσαν τὸν κόσμον καὶ τοῦ ἐγνώρισαν τὸν Ἀληθινὸν Θεὸν καὶ τὸν τρόπον τῆς λατρείας Του.

«τὸ ἀριστούργημα τῶν αἰώνων» ἔργον τοῦ Ἰουστινιανοῦ

Ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ ἀπὸ εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ ὡς σύμβολον τοῦ θριάμβου τῆς ὀρθοδοξίας, ἔκτισε τὸν περίφημον ναὸν τῆς **Σοφίας τοῦ Θεοῦ** (δηλ. τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ).

Ναὸν μὲ τὴν ἰδίαν ἀφιέρωσιν ἵδρυσεν διὰ πρώτην φοράν, ὅπως εἶδομεν, ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος.

Τὸν ἴδιον Ναὸν τὸν ἔκαμεν εὐρυχωρότερον ὁ υἱὸς του αὐτοκράτωρ **Κώνστας**. Κατὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ Χρυσοστόμου κατεστράφη ἀπὸ πυρκαϊᾶν καὶ διωρθώθη. Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἔπαθε τελειωτικὴν καταστροφὴν ἀπὸ πυρκαϊᾶν κατὰ τὴν «**Στάσιν τοῦ Νίκα**».

Ἀμέσως μόλις ἠσύχασεν ὁ Ἰουστινιανός, ἐθεμελίωσε τὸ νέον κτίριον μὲ σχέδιον πολὺ μεγαλοπρεπέστερον. Δύο λογιώτατοι μηχανικοὶ Μικρασιαῖται, ὁ Ἀνθέμιος καὶ ὁ Ἰσίδωρος, ἔκαμαν τὸ σχέδιον καὶ παρηκολούθησαν τὴν ἐκτέλεσιν. Γύρω τῶν εἶχαν 100 τεχνίτας· καὶ καθένας ἀπ' αὐτοὺς εἶχε 100 ἐργάτας! Ὁ ἴδιος ὁ Ἰουστινιανὸς εἶχε τὴν ἀνωτέραν ἐπίβλεψιν καὶ ἐφρόντιζε μὲ πολλὴν δραστηριότητα νὰ συγκεντρωθοῦν τὰ κατάλληλα ὑλικά καὶ νὰ οἰκονομηθῇ τὸ πολὺ χρῆμα, ποὺ ἐχρειάζετο. Γὰρ πλέον πολῦτιμα μάρμαρα τοῦ Κράτους καὶ τῆς Οἰκουμένης καὶ πολλὰ ἔξοχα ἔργα, ἀπὸ ἀρχαίους ἐθνικοὺς ναοὺς, μετεκομίσθησαν ἐκεῖ, διὰ νὰ στολιζοῦν αἰωνίως τὸν σπουδαῖον αὐτὸν ναὸν τῆς νέας Θρησκείας.

Δέκα χιλιάδες ἐργάται, εἰργάζοντο ἐπὶ ἕξ ἔτη σχεδὸν καὶ ἐξωδεύθησαν 300.000.000 δραχμαί. Χρυσὸς καὶ ἀδάμαντες καὶ ὅ,τι πολυτιμότερον ἦτο γνωστόν, ἐχρησιμοποιήθη διὰ τὸν στολισμὸν τοῦ μοναδικοῦ αὐτοῦ ἔργου. Εἰς τὸ μέσον τῆς αὐλῆς ἦτο ὠραία κρήνη, ὡσὰν φιάλη μὲ τὴν καρκινικὴν* ἐπιγραφὴν :

ΝΙΨΟΝ ΑΝΟΜΗΜΑΤΑ ΜΗ ΜΟΝΑΝ ΟΨΙΝ

Ἡ Ἁγία Σοφία εἶναι μέγα ὀρθογώνιον οἰκοδόμημα (78, 16 X 71,82 μ.) μὲ 100 παράθυρα.

Φῶς, ἐλαφρότης καὶ ἁρμονία εἶναι τὰ τρία ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα προσόντα τοῦ ἔργου αὐτοῦ, τοῦ μοναδικοῦ εἰς τὸν κόσμον.

Πολλοὶ εἶπαν ὅτι « μὲ σχέδιον καὶ μὲ δύναμιν θεϊκὴν ἐτορευέθη αὐτὸ τὸ ἔργον ».

Ἦτο ἀφθαστος ἡ εὐτυχία τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἃμα ἔγιναν τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ. Ἐπροχώρησε πρῶτος ἕως τὸν ἄμβωνα ἐσήκωσε τὰ χέρια του εἰς τὸν Θεόν, τὸν ἠὺχαρίστησε, ποὺ

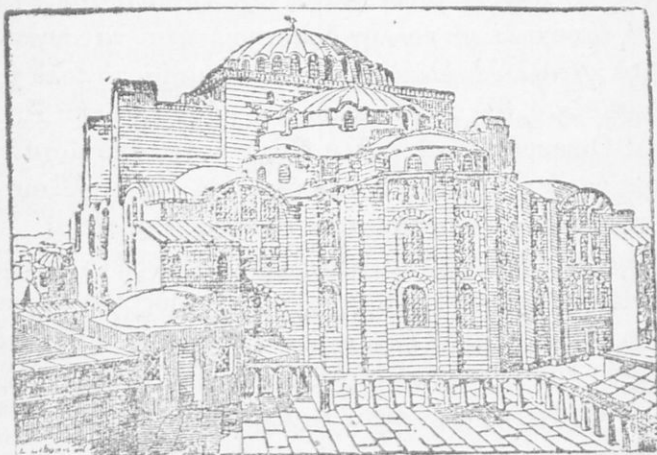
* Καρκίνος = κάβουρας. Γραφὴ καρκινικὴ = ἡ γραφὴ, ποὺ λέγει τὰ ἴδια εἴτε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, εἴτε ἀπὸ τὸ τέλος ἀναγνώσθη.

Χ. Δημητρακοπούλου, « Ἐκκλησιολογία », ἐκδ. Νέα

τὸν ἠξίωσε νὰ φέρῃ εἰς τέλος τοιοῦτον ἔργον! καὶ ἀπὸ τὴν ἄμετρον ἀγαλλίασιν του ἐφώνησε: « **Νενίκηκά σε Σολομών!** »

ΣΗΜ. (Μὲ αὐτὸ ἐνοοῦσεν, ὅτι ἔκτισεν ὀραιότερον ναὸν ἀπὸ τὸν Σολομῶντα).

Καὶ ἦτο ὁ ναὸς αὐτὸς ἡ Κιβωτὸς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας,

Ἡ Ἁγία Σοφία (Ἰουστινιανοῦ)

ἕως τὰ 1453. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, μίαν ἀπαισίαν ἡμέραν... διεκόπη ἡ λειτουργία!

Εἴκοσι γενεὰς ἀπὸ τότε ἕως τώρα ἀκούομεν ἀδιακόπως τό:

« Πάλε μὲ χρόνια μὲ καιροὺς πάλε δικὰ μας θᾶναι,
πάλε θὰ γενῆ δικιά μας ἡ μεγάλη Ἐκκλησιά μας! »

24. Ὁ Ἡράκλειος.—Ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος.

—Ἡ ὕψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ

Ἡ συνδρομὴ τῆς Ἐκκλησίας ὀπλίζει τὸν Ἡράκλειον
καὶ τὸν ὀδηγεῖ εἰς τὴν δόξαν

Ἀπὸ τὰ 610 — 630 ἦτο Αὐτοκράτωρ ὁ Ἡράκλειος, ὁ ὁποῖος ἐδόξασε καὶ ἐλάμπρυνε τὸ Κράτος του πλεῖστον ἀπὸ κάθε ἄλλον.

Ἡ Ἡράκλειος ἦτο ἀπὸ τὴν Καππαδοκίαν ἔγινεν Αὐτοκράτωρ εἰς ἡλικίαν 36 ἐτῶν καὶ ἔμεινε 30 ὀλόκληρα ἔτη εἰς τὸν θρόνον. Εὗρε τὸ Κράτος εἰς κακὴν κατάστασιν. Οἱ ἀτελείωτοι πόλεμοι τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τὰ πολλά του ἔξοδα διὰ τὰ διάφορα ἔργα ἔφεραν τὴν κρατικὴν μηχανὴν εἰς δύσκολον θέσιν. Οἱ διάδοχοί του ἀφῆκαν τὴν κατάστασιν νὰ χειροτερεύσῃ. Καὶ οἱ ἐχθροὶ τοῦ Κράτους ἐσίκωσαν κεφαλὴν.

Οἱ Πέρσαι ἐπροχωροῦσαν καὶ ἔπαιρναν τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἀσίας. Ἐπῆραν τὴν Ἱερουσαλήμ, ἤρπασαν τὸν **Τίμιον Σταυρὸν** καὶ ἐπροχωροῦσαν! Ἐφθάσαν εἰς τὴν **Χαλκηδόνα**, εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως! Τί νὰ κάμῃ ὁ Ἡράκλειος; Οὔτε στρατὸν ἀξιόμαχον εἶχεν, οὔτε ναυτικόν!

Ὁ Πατριάρχης **Σέργιος** ἐβοήθησε πολὺ τὸν Αὐτοκράτορα. Οἱ θησαυροὶ τῆς Ἀγίας Σοφίας παρεδόθησαν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἡρακλείου διὰ τὰς ἐπειγούσας ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου.

Ὁ Ἡράκλειος κατώρθωσε ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς κρισίμους καὶ ἱστορικὰς αὐτὰς στιγμὰς! Ἡτοίμασε στρατὸν καὶ στόλον καὶ διεκήρυξεν, ὅτι ἡ ἐκστρατεία εἶχε τὸν ἱερὸν σκοπὸν, « ν' ἀπελευθερώσῃ τὸν **Τίμιον Σταυρὸν** ἀπὸ τὰ χεῖρα τῶν **βαρβάρων!** »

Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ του, μὲ τὴν στολὴν τῆς ἐκστρατείας καὶ μὲ τὰ μαῦρα πέδιλα τοῦ στρατιώτου, ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν ἐπεκαλέσθη τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ· ἐπῆρεν εἰς τὰ χεῖρα του τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας καὶ μὲ τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰς ἐπευφημίας καὶ τὰς δεήσεις τοῦ κόσμου, ἐπεβιάσθη εἰς τὰ πλοῖα, ἀφοῦ ἐμπιστεύθη τὴν τύχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν προστασίαν τῆς Παναγίας καὶ εἰς τὰ χεῖρα τοῦ Πατριάρχου Σεργίου καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ Βώνου.

Ἀπεβιάσθη εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ ἐπροχώρησεν εἰς τὴν Περσίαν νικητῆς. Οἱ Πέρσαι εὐρέθησαν ἐκεῖνοι τὴν ὥρην εἰς

δύσκολον θέσιν. Ἀπειλοῦσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀλλ' ἢ πατρίς των ὀπίσω ἠφανίζετο! Τί νὰ κάμουν! Συνεννοήθησαν μὲ τοὺς Ἀβάρους, ἄλλους βαρβάρους, οἱ ὅποιοι εἶχαν καταμείνει εἰς τὴν σημερινὴν Ρουμανίαν.

Ἐχθροὶ ἠνωμένοι, οἱ Ἀβαραὶ ἀπὸ Βορρᾶ καὶ οἱ Πέρσαι ἀπὸ τὴν Χαλκηδόνα, πολιορκοῦν καὶ πιέζουν ἀσφυκτικῶς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

« Τῆ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ νικητήρια »

Οἱ γενναῖοι ἀρχηγοὶ Σέργιος καὶ Βῶνος ἐμψυχώνουν τὸν λαὸν καὶ ἀναθέτουν εἰς τὴν προστασίαν τῆς Θεοτόκου τὴν σωτηρίαν τῆς Πόλεως ἀπὸ τοὺς υπερτάτους κινδύνους!

Ὁ λαὸς ἐργάζεται ἐντατικῶς καὶ προσεύχεται ἀδιακόπως· αἱ Ἐκκλησίαι δὲν παύουν τὰς δεήσεις εἰς τὴν Παναγίαν! Ὁ ὀλίγος στρατὸς καὶ ὁ μικρὸς στόλος κάμουν θαύματα! Καὶ οἱ ἐχθροὶ ἀφήνουν ἡσυχον τὴν Πόλιν!

Ὅλη ἡ Πόλις, πὺν ἐλυτρώθη ἀπὸ τὰ ἀνυπολόγιστα δεινά, συνεκεντρώθη τὴν ἰδίαν νύκτα τῆς ἀπολυτρώσεώς της εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου! Καὶ ὅλη ὀρθή, ἀπέδωκε, μὲ ὕμνους καὶ μὲ ἐγκώμια, τὰ εὐχαριστήρια εἰς τὴν « Ὑπέρμαχον Στρατηγόν, εἰς τὴν Νύμφην τὴν ἀνύμφευτον...! »

Ὁ Ὑμνος αὐτός, ὁ ὁποῖος φανερώνει τὴν ἀλησιμόνητον εὐγνωμοσύνην τοῦ ἔθνους, ὠνομάσθη Ἀκάθιστος Ὑμνος.

Εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου μνημονεύονται καὶ δύο ἄλλαι πολιορκίαι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοὺς Ἀραβας. Βραδύτερον ἐπλουτίσθη ὁ Ὑμνος μὲ τοὺς Χαιρετισμοὺς τῆς Παναγίας. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 24 τροπάρια (Α-Ω) καὶ ψάλλεται ἀδιακόπως ἀπὸ τότε ἕως σήμερον εἰς τὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας (τὰς τέσσαρας πρώτας Παρασκευὰς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ψάλλουν ἀπὸ 6 τροπάρια Α-Ζ, Η-Μ, Ν-Σ, Τ-Ω, καὶ τὴν πέμπτην Παρασκευὴν γίνεται ἐπανάληψις ὅλης τῆς ἀκολουθίας).

Εἶναι ὠραιότατον τὸ τροπάριον, τὸ ὁποῖον ψάλλεται κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας :

Τῇ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ νικητήρια,
ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν, εὐχαριστήρια
ἀναγράφω Σοι ἢ πόλις Σου, Θεοτόκε.
Ἄλλ' ὡς ἔχουσα τὸ Κράτος ἀπροσμάχητον,
ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον,
ἵνα κράζω Σοι, Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε !

Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου

Ἡ Ἡράκλειος, ἔπειτα ἀπὸ πολέμους σκληροῦς καὶ ἀγῶνας αἱματηροῦς, κατέβαλεν ὀριστικῶς καὶ τελειωτικῶς τοὺς Πέρσας, ἠσφάλισεν ὅλας τὰς ἐπαρχίας τοῦ Κράτους του καὶ ἠλευθέρωσε τὸν Τίμιον Σταυρὸν ἀπὸ τὰ χέρια τῶν βαρβάρων,

Μὲ τὸ πολῦτιμον αὐτὸ λάφυρον καὶ μὲ ἄλλα ἀμέτρητα ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἔκαμε μεγαλοπρεπέστατον θρίαμβον*.

Βραδύτερον, εἰς τὰς 14 Σεπτεμβρίου 614, ἔφερε τὸν Τίμιον Σταυρὸν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ· τὸν ὕψωσεν ὁ ἴδιος

* Ἡ Ἱστορία μᾶς πληροφορεῖ πῶς ἐγίνοντο οἱ θρίαμβοι τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων : « Ὁ Αὐτοκράτωρ εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν ἀπὸ τὴν Χρυσὴν Πύλην στεφανωμένος μὲ χρυσοῦν στέφανον καὶ ἔχων δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὰ νικηφόρα στρατεύματά του μὲ τὰς σημαίας καὶ μὲ τὰ φλάμουλά των· ἔμπρὸς ἐσύροντο τὰ λάφυρα καὶ ὠδηγοῦντο οἱ αἰχμάλωτοι. Ἡ πομπὴ διαβαίνουσα τὴν μεγάλην λεωφόρον — τὴν Μέσην — τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πού ἦτο καταστόλιτος ἀπὸ σμύρτους καὶ δάφνας καὶ εὐωδίαζεν ἀπὸ ἀρώματα, κατέληγεν εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν. Ἐκεῖ ὁ Πατριάρχης μὲ τὸν χρυσοστόλιτον κλῆρον θυμιάζοντες, κατησπάζοντο τὸν Αὐτοκράτορα καὶ τὸν ὠδηγοῦσαν εἰς τὸν ναόν. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐθυμιάζεν ὁ ἴδιος τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν, ψάλλον μαζὶ μὲ τὸν λαὸν καὶ τὸν κλῆρον : «Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου» κλπ.

εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως καὶ τὸν ἐτοποθέτησεν εἰς τὴν πρώτην του θέσιν μὲ μεγάλας τελετὰς :

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ λαὸς ἔψαλλε :

Σώσον, Κύριε, τὸν λαὸν Σου,
καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν Σου,
Νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος
καὶ τὸ Σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ Σου πο-
λίτευμα *.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴν ἡμέραν αὐτήν.

ΟΙ ΑΣΚΗΤΑΙ

25. Ἀσκητισμὸς καὶ μοναχικὸς βίος

Αἰτίαι, πού ὠδήγησαν εἰς τὸν ἀσκητισμὸν καὶ τὸν μοναχικὸν βίον

Ἔως τὰ χρόνια τῶν διωγμῶν καὶ τῶν αἰρέσεων οἱ Χριστιανοὶ διετήρουν μεταξὺ τῶν τὰς ἀδελφικὰς σχέσεις, τὰς ὁποίας εἶχαν ἀπὸ τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους. Αἱ σχέσεις αὐταὶ ἐπροκάλλουν κατάπληξιν εἰς τοὺς ἐθνικούς.

Πολλοὶ σπουδαῖοι ἐθνικοὶ ἔλεγον : « ἐπὶ τέλους ! Τί εἶδους ἄνθρωποι εἶναι αὐτοί, πὺν ἀγαπῶνται καὶ δίχως νὰ γνωρισθοῦν, παρὰ μόνον διὰ τὸν λόγον, ὅτι εἶναι Χριστιανοί ; »

Ἄλλοι ὁμολογοῦσαν, ὅτι : « Δὲν ἔμεινεν ἔθνος, ὅσον βάρβαρον καὶ ἄγριον καὶ ἂν ἦτο, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἀπέβαλε τὴν ἀπανθρωπίαν του καὶ νὰ μὴ ἡμέρωσε μὲ τὸν Χριστιανισμόν ».

* Δηλ. « Σώσε, Κύριε, τὸν λαὸν σου καὶ εὐλόγησέ τον, χαρίζων νίκας εἰς τοὺς βασιλεῖς κατὰ τῶν βαρβάρων καὶ φυλάττων τὴν πολιτείαν Σου μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ Σου ».

Μὲ τὸν καιρὸν ἤλλαξαν πολὺ τὰ πράγματα. Πολλοὶ ἔθνικοι εἰσχωροῦσαν εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῶν Χριστιανῶν καὶ συντελοῦσαν εἰς τὴν χαλάρωσιν τῶν ἠθικῶν σχέσεων τῶν Χριστιανῶν. Ὁ αὐστηρὸς καὶ καθαρὸς βίος τῶν Χριστιανῶν ἤρχισε μὲ τὸν καιρὸν νὰ ἔξαφανίζεται! Αἱ αἰρέσεις ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἐπροκάλεσαν τὸ πάθος, τὴν περιφρόνησιν πρὸς τοὺς συνανθρώπους καὶ τὴν ὑποκρισίαν!

Ἀπὸ τὰς ἀφορμὰς αὐτάς, κατὰ τὸν 2ον καὶ 3ον αἰῶνα, πολλοὶ ἄνθρωποι ἀπεσύρθησαν εἰς μέρη μακρυνὰ καὶ ἀπλησίαστα καὶ ἐκεῖ ἐρρίφθησαν εἰς ἀτελειώτους προσευχάς, εἰς αὐστηροτάτας νηστείας καὶ στερήσεις, θέλοντες μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν νὰ ὑψωθῶν ἕως τὸν Θεόν! Αὐτοὶ ὀνομάσθησαν Ἀσκηταί. Κατὰ πρῶτον ἀνεφάνησαν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἔπειτα εἰς τὴν Συρίαν, εἰς τὴν Παλαιστίνην, εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ γενικῶς εἰς τὸν Βυζαντινὸν Κράτος· βραδύτερον ἠνώθησαν εἰς μοναχικὰ τάγματα. Τὴν ζωὴν των τὴν ἐρούθμισεν ὁ Μέγας Βασίλειος μὲ τοὺς «ἀσκητικὸς κανόνας του».

Πρῶτος σπουδαῖος ἀσκητὴς ἦτο ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴν **Θηβαῖδα** τῆς Αἰγύπτου.

Ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος

Μαθητὴς τοῦ Παύλου ἦτο ὁ Ἀντώνιος, ὁ πατὴρ τῆς ἀσκητικῆς καὶ μοναχικῆς ζωῆς. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Αἴγυπτον κατὰ τὸ 250 μ. Χ. ἀπὸ πλουσίαν καὶ ἐνάρετον οἰκογένειαν καὶ ἔζησεν 100 ἔτη. Ἐπώλησε τὴν περιουσίαν του, ἐμοίρασε τὰ χρήματα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἔρημον. Πολλοὶ τὸν ἐπεσκέφθησαν καὶ ἤκουσαν τοὺς λόγους του. Γνώρισμα ἀληθινοῦ χριστιανοῦ ἐθεώρει τὴν ἀκτημοσύνην, τὴν ἐργασίαν, τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὸ καθῆκον πρὸς τὸν Θεόν. Αὐταὶ ἦσαν αἱ γενικαὶ γραμμαί, αἱ ὁποῖαι ἔπρεπε νὰ κανο-

νίζουν τὴν ζωὴν καθενὸς ἀσκητοῦ ἢ μοναχοῦ, καθὼς ἔλεγεν ὁ Ἀντώνιος.

Εἰς ὅλην τοῦ τὴν ζωὴν δύο φορὰς μόνον ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, εἰς τὰς δυσκόλους στιγμὰς τῶν διωγμῶν, διὰ νὰ δώσῃ θάρρος εἰς τοὺς Χριστιανοὺς.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴν μνήμην τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου εἰς τὰς 17 Ἰανουαρίου.

Ὁ Ἅγιος Παχώμιος καὶ τὰ γυναικεῖα μοναστήρια

Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀντωνίου τὸ ἐμιμήθησαν πολλοί. Καὶ γυναῖκες πολλαὶ ἠσπάσθησαν τὴν ἀσκητικὴν ζωὴν.

Ὁ Παχώμιος, ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀντωνίου, συνεκέντρωσεν ἑπτὰ χιλιάδας ἀσκητὰς, τοὺς ἐχώρισεν εἰς τάγματα καὶ ἐστηματοποίησε τὴν μοναχικὴν ζωὴν.

Ὁ ἴδιος ἔκαμε καὶ τὸ πρῶτον γυναικεῖον μοναστήριον.

Συμεὼν ὁ Στυλίτης

Εὐρέθησαν καὶ ἄνθρωποι ἀσκηταί, πὺν ἀπέμειναν, μετὰ τὴν θέλησίν των, ἔξω ἀπὸ τὰ μοναστήρια καὶ ἐβασανίζοντο μετὰ ἀφαντάστους στερήσεις καὶ κακουχίας καὶ μετὰ ἡμερονηκτίους προσευχάς, μετὰ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἦσαν περισσότερον εὐχάριστοι εἰς τὸν Θεόν.

Ὁ διασημότερος ἀπὸ τοὺς ἀσκητὰς εἶναι ὁ Συμεὼν ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας. Αὐτὸς 30 ὀλόκληρα ἔτη ἐδίδασκεν ἐπάνω ἀπὸ ἓνα στῦλον καὶ δι' αὐτὸ ὠνομάσθη Στυλίτης. Ἦτο ὀλοζώντανον παράδειγμα ἀρετῆς καὶ ἀγάπης καὶ ἔφερε πολλὰς φυλάς ἀραβικὰς εἰς τὸν Χριστιανισμόν.

Ὁ Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Λέων ὁ Α', μετὰ τὴν ὑπόδειξιν τοῦ ἀσκητοῦ αὐτοῦ, ἔκαμε πολλοὺς νόμους ἐπιεικεῖς καὶ προστατευτικούς.

Ὁ Συμεὼν ἔγραψε πολλοὺς ὕμνους καὶ ἐκκλησιαστικὰς εὐχὰς.

26. Τὰ Μοναστήρια προσέφεραν ὑπηρεσίας*

Οὔτε τὸ Εὐαγγέλιον προβλέπει καὶ ὁμιλεῖ εἰς κανὲν μέρος διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ ἀσκητισμοῦ, οὔτε ἡ Ἐκκλησία τὸν ὥρισεν ἢ τὸν ἐπέβαλε ποτέ· ἀπέμεινε λοιπὸν ἔργον καὶ ἐκδήλωσις ἐλευθέρως ἐκλογῆς τοῦ Χριστιανοῦ. Ὅμως, ἅμα ἐπλήθυναν οἱ ἀσκηταὶ καὶ κατηρτίσθησαν εἰς μοναχικά τάγματα καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς μοναστήρια, ἡ Ἐκκλησία ἠναγκάσθη νὰ ἐπιβάλῃ ὠρισμένους κανόνας καὶ νὰ δώσῃ ρυθμὸν εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀσκητῶν.

Ἐφέλειαι ἀπὸ τὸν μοναχικὸν βίον

Ἀλήθεια εἶναι, ὅτι εἰς τὴν κοινωνίαν μέσα χρειάζεται περισσότερον ἐπίμονος προσπάθεια διὰ νὰ ζῆσῃ κανεὶς με ἠθικότητα καὶ ἀρετὴν, ὅπως θέλει ὁ Χριστιανισμός. Ἐδῶ, μέσα εἰς τὴν κοινωνίαν—εἰς τὴν κίνησιν, εἰς τὸν θόρυβον, εἰς τὴν πολυκοσμίαν, εἰς τὴν συναναστροφὴν—τὸ κακὸν εἶναι περισσότερον δελεαστικὸν καὶ διαπράττεται εὐκολώτερον. Εἰς κάθε μίαν γωνίαν, εἰς κάθε βῆμα, εἶναι σημεῖναι παγίδες τοῦ πονηροῦ, ἔτοιμοι ν' ἀρπάσουν τὸν ἀθῶνον. Ὅμως, καὶ δι' αὐτὸ ἔχει ἀσυγκρίτως ἀνωτέραν ἀξίαν κάθε ἠθικὴ πρᾶξις, ἢ ὅποια γίνεται μέσα εἰς τὴν Κοινωνίαν, παρὰ εἰς τὴν ἐρημίαν!

Μὲ ὅλα αὐτά, κανεὶς δὲν ἔμπορεῖ ν' ἀρνηθῇ τὰς χρησίμους ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας προσέφεραν τὰ μοναστήρια καὶ αἱ σκῆται τῶν ἀσκητῶν εἰς τὴν Κοινωνίαν. Ἡ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ πρῶτον ἐφάνησαν, ἦτο ἐποχὴ ἡμιβάρβαρος. Εἰς πολλὰ μέρη τὰ μοναστήρια ἦσαν καὶ σχολεῖα τοῦ κλή-

* Τὸ κεφάλαιον αὐτὸ θὰ ἔπρεπε μᾶλλον νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὰ σχετικὰ μετὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν, ὅπου καὶ ἀνήκει χρονολογικῶς. Ἐτοποθετήθη ὅμως ἐδῶ, ὅπου ἔξαντιλεῖται τὸ θέμα.

ρου καὶ τοῦ λαοῦ. Βραδύτερον, ἅμα ἐκλείσθησαν αἱ ρητορικαὶ σχολαί, οἱ μοναχοὶ ἐπῆραν εἰς τὰ χέρια τῶν ὀλόκληρον τὴν λαϊκὴν καὶ τὴν ἀνωτέραν μόρφωσιν.

Μὲ τὴν ἀντιγραφὴν τῶν ἀρχαίων χειρογράφων, ποὺ ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ κάμνουν, ἐπέτυχαν νὰ διαφώσουν τὰ κειμήλια τῆς κλασικῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχαιότητος.

Εἰς πολλὰς χώρας, οἱ μοναχοὶ ἐδίδαξαν τὸν λαόν, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ γράμματα, καὶ τὴν γεωργίαν καὶ τὰς τέχνας.

Οἱ μοναχοὶ ἐκήρυσαν τὸν Χριστιανισμὸν εἰς πολλὰς βαρβαρικὰς χώρας καὶ ἀμέτρητοι μοναχοὶ ἐπῆραν ὡς ἀμοιβὴν τὸν μαρτυρικὸν θάνατον!

Τί προσέφεραν τὰ Μοναστήρια εἰς τὴν Ἱστορίαν μας

Εἶναι λοιπὸν ὀλοφάνερον, ὅτι τὰ μοναστήρια ἔφθασαν νὰ γίνουν φάροι ὀλόφωτοι, ποὺ ἐσκόρπιζαν γύρω τῶν γνῶσιν καὶ μόρφωσιν. Διὰ τὴν πατρίδα μας, πολὺ βραδύτερον, εἰς τὰ χρόνια τῆς μαύρης σκλαβιᾶς, τὰ μοναστήρια ἦσαν ἐκεῖνα, καὶ μόνον ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐγαλούχησαν ὀλοκλήρους γενεὰς μὲ τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὴν πίστιν, μὲ τὴν ἐλπίδα εἰς τὸν λυτρωμὸν μας!

Οἱ κληρικοὶ μὲ μυστικότητα μέσα εἰς τὰς Ἐκκλησίας ἔδιδαν τὴν **πρώτην μόρφωσιν** εἰς τὸν σκλαβωμένον μας λαόν. Ἐκεῖ, εἰς τοὺς νάρθηκας τῶν Ἐκκλησιῶν, κατέφευγαν νύκτα τὰ ἑλληνόπουλα σιγοτραγουδῶντας τό:

«Φεγγαράκι μου λαμπρό, φέγγε μου νὰ περπατῶ,
νὰ πηγαίνω στὸ σκολεῖό, νὰ μαθαίνω γράμματα,
γράμματα σπουδάματα, τοῦ Θεοῦ τὰ πράματα».

Καὶ ἔπαιρναν τὰ πρῶτα μαθήματα καὶ ἐμάθαιναν τὰ στοιχεῖα τῆς λατρείας τῶν, τὰ στοιχεῖα τῆς ἱστορίας τῶν!

Οἱ περισσότεροι νέοι κατέφευγαν εἰς τὰ Μοναστήρια. Ἐκεῖ ἦσαν βιβλιοθήκαι, ἦτο ἡσυχία, ἦσαν κληρικοὶ μορφω-

μένοι. Ἐκεῖ εἶχεν ἀποσυρθῆ ἢ ἀνωτέρα παιδεία! Ἐκεῖ, μὲ μυρίους κινδύνους — καὶ φαίνεται τοῦτο καθαρὰ εἰς τὸν πίνακα τοῦ ἐθνικοῦ ζωγράφου Γκύζη*, κατέφυγαν καὶ ἔμορ-

Τὸ κρυφὸ σχολεῖο (Ν. Γκύζη)

φώθησαν οἱ πρῶτοι μεγάλοι διδάσκαλοι τοῦ δουλωμένου Γένους μας· ἐκεῖ, ἀπὸ ὅπου ἀργότερα, ἅμα ἐχαλαρώθη τοῦ τυράννου ἢ πίεσις, ἐσκόρπισαν τὴν θεορμὴν διδασκαλίαν

* Ὁ πίναξ αὐτὸς δεικνύει καθαρὰ πῶς κάτω ἀπὸ τὰς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας καὶ εἰς τὸ θαμπὸν φῶς τῶν κανδηλιῶν τῶ Μοναστηριοῦ ὁ σεβασμῖος γέροντας τῆς Μονῆς, ὁ Γέροντας μὲ τὰ ὀλόασπρα γένεια καὶ τὴν κατάγλωμον ὄψιν, ὠμιλοῦσεν εἰς τὰ παιδιὰ—**στὶς ἐλπίδες τοῦ σκλαβωμένου Γένους**,— διὰ τὰ περασμένα μεγαλεῖα τῆς Πατρίδος, διὰ τὴν Μεγάλην δύναμιν τῆς Πίστεως! Καὶ ἡ κόμη δεικνύει φανερὰ μὲ πόσον τρόμον ἐγένετο ἡ θεία ἐκείνη μυσταγωγία· τὸ δεικνύει καθαρὰ ὁ κλέφτης, πὸν ἴσταται εἰς τὴν θύραν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἔχει τὸ ἓνα αὐτὶ εἰς τὴν μυσταγωγίαν καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὴν ἀδλίην, μὴν τύχη καὶ ἔλθη τυράννου ποδάρι νὰ ταράξῃ τὸ θεῖον ἔκεινο πότισμα τοῦ δένδρου τῆς ἐλευθερίας!...

των και ἐδυνάμωσαν τὴν πίστιν εἰς τὴν θρησκείαν, τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν ἐλευθερίαν! Ἐκεῖ κατέφευγαν εἰς τὰς δυσκόλους περιστάσεις και ἐφωδιάζοντο μὲ τροφᾶς και μὲ πολεμοφόδια οἱ Κλέφτες και οἱ Ἄρματωλοί, οἱ ἀητοὶ τῆς ἐλευθερίας μας!

Ἐκεῖ μέσα, εἰς τὰ Μοναστήρια, ἐσαρκώθη ἡ ἰδέα τῆς ἐλευ-

Ἐλευθερία ἢ θάνατος

θερίας μας· και ἀπ' ἐκεῖ — ἀπὸ τὴν Μονὴν τῆς Ἁγίας Λαύρας — ἐξεπήδησεν ἡ μεγάλη ἀπόφασις « ἡ ἐλευθερία ἢ θάνατος! »

27. Εἰκονομάχοι - Εἰκονολάτραι

Παρεξηγήσεις εἰς τοὺς τύπους τῆς λατρείας

Ἀπὸ τὰ παλαιότερα χρόνια οἱ χριστιανοὶ ἐστόλιζαν τὰς Ἐκκλησίας των μὲ εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ και τῆς Παναγίας. Αὐτὸς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἀπόστολος Λουκᾶς — ἦτο ὁ πρῶτος

ζωγράφος τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς εἶδαμεν (εἰς τὴν σελ. 35).
Μὲ τὸν καιρὸ ὅμως εὗρον θέσιν ἐντὸς τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ εἰκόνες, ποὺ παρίσταναν ἀγίους καὶ μάρτυρας τῆς Θρησκείας. Ἀκόμη καὶ κιβώτια μὲ λείψανα Ἁγίων ἦσαν καὶ εἶναι ἀκόμη καὶ σήμερον καύχημα πολλῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Μοναστηρίων.

Ἔως ἐδῶ τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο καθόλου κακόν. Ὁ διάκοσμος τῶν Ἐκκλησιῶν μὲ εἰκόνας τῶν Μαρτύρων καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἦτο κατάλληλος νὰ γεννᾷ αἰσθηματικῆς καὶ σεβασμοῦ πρὸς ὄλους Ἐκεῖνους! Ἦτο κατάλληλος νὰ προκαλῆ τὸν λαὸν εἰς τὸ νὰ μιμηθῆ τὰ ἔργα καὶ τὴν ζωὴν Ἐκείνων!

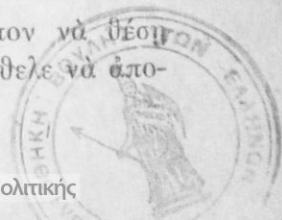
Ἄλλ' ὅμως ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ μὲ τὸν καιρὸν ἐπῆρεν ἄλλον δρόμον. Ἐφθασεν ἐποχὴ, ὅπου τὰ μοναστήρια ἐγένισαν ἀπὸ μοναχοὺς καὶ ἀέργους ἢ γῆ ἔμενεν ἀκαλλιέργητος ὁ στρατὸς ἔφθασε νὰ μὴ ἔχῃ δύναμιν τὰ δημόσια ταμεῖα ἔμειναν δίχως χρήματα! Δὲν ἐγένετο δὲ καὶ καμμία διάκρισις εἰς τὴν ἀπόλυτον λατρείαν καὶ τιμὴν, ποὺ ὄφειλαν οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς τὴν σχετικὴν τιμὴν καὶ τὸν σχετικὸν σεβασμόν, ποὺ χρεωστοῦμεν εἰς τοὺς Ἁγίους, εἰς τοὺς Πατέρας καὶ εἰς τοὺς Μάρτυρας, τοὺς ὁποίους θεωροῦμεν ὄργανα τοῦ Θεοῦ ἐκλεκτά.

Τόση ἦτο ἡ παρεξήγησις, ὥστε οἱ Ἰουδαῖοι κατηγοροῦσαν τοὺς Χριστιανούς ὡς εἰδωλολάτρας.

Εἰκονομάχοι — Εἰκονολάτραι

Ὁ κίνδυνος τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῆς δεισιδαιμονίας τοῦ λαοῦ ἦτο ὀλοφάνερος. Καὶ οἱ πλέον ἀνεπτυγμένοι λαϊκοὶ καὶ κληρικοὶ ἐζήτησαν μὲ κάθε τρόπον νὰ τὸν συγκρατήσουν. Διμορφώθησαν λοιπὸν δύο μερίδες.

Ἡ μία μερίς, ποὺ ἐζήτουσε μὲ κάθε τρόπον νὰ θέοι τὸ ἔργον εἰς τὴν παρεξήγησιν τῆς λατρείας καὶ ἤθελε νὰ ἀπο-

βληθοῦν ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας λείψανα καὶ εἰκόνες.

Καὶ ἡ ἄλλη, ποῦ δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ἐννοήσῃ λατρείαν καὶ εὐλάβειαν μόνον μὲ τὸ πνεῦμα, μόνον μὲ τὸν νοῦν καὶ μὲ τὴν καρδίαν.

Δυστυχῶς δὲν κατεβλήθη μεγάλη καὶ ἐπίμονος προσπάθεια νὰ διφωτισθῇ πειστικὰ ἡ δευτέρα μερίς. Ἀντιθέτως μάλιστα, ἐζητήθη νὰ ἀποβληθοῦν διὰ τῆς βίας αἱ εἰκόνες ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας!

Ἡ διαίρεσις ἐχώρισε τὸν λαὸν εἰς δύο μερίδας μὲ θανάσιμον μῖσος, ὅπου μὲ τὰς ἔριδάς των ἐτάραξαν τὴν Ἐκκλησίαν ἐπὶ ἓνα καὶ ἥμισυ αἰῶνα περίπου (710—842 μ.Χ.).

Οἱ ὀπαδοὶ τῆς πρώτης μερίδος δὲν ἐδίσταζαν καθόλου νὰ ὑβρίζουν δημοσίᾳ τοὺς Χριστιανοὺς τῆς ἄλλης καὶ νὰ τοὺς ἀποκαλοῦν Εἰκονολάτρας, Ξυλολάτρας, Εἰδωολάτρας. Καὶ οἱ δεῦτεροι ἀπέδιδαν τὰ ὅμοιά καὶ τοὺς ἀπεκάλουν Εἰκονομάχους, Εἰκονοκαύστας, Εἰκονοκλάστας, Χριστιανοκατηγόρους.

Αὐτοκράτορες εἰκονομάχοι καὶ εἰκονολάτραι

Εἰς τὸ μακρὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐκράτησαν αἱ ἔριδες διὰ τὰς εἰκόνας, ἀνεμίχθη καὶ τὸ ἴδιον τὸ Κράτος μὲ τοὺς Αὐτοκράτοράς του.

Αἱ σπουδαιότεραι ἀναμίξεις εἶναι αὐταί:

α'. Ὁ αὐτοκράτωρ **Λέων Γ'** ὁ **Ἰσαυρος**, εἰς τὰ 725 μετετόπισεν ὑψηλότερα τὰς εἰκόνας ἐντὸς τῶν Ἐκκλησιῶν, διὰ νὰ μὴ «βεβηλώνωνται, καθὼς ἔλεγε, μὲ ἀσπασμοὺς καὶ χειραψίας». Καὶ εἰς τὰ 728, διέταξε νὰ καθαιρέσουν ὅλας τὰς εἰκόνας ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας. Ἡ διαταγὴ ἐξετελέσθη μὲ βίαν καὶ ἐπροκάλεσε μεγάλον ἔρεθισμὸν καὶ παρῶξυνε τὰ πάθη τῶν δύο μερίδων.

β'. Ὁ Αὐτοκράτωρ **Κωνσταντῖνος Ε'** ὁ **Κοπρώνυμος** ἐκάλεσε τὸ 754 εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μίαν σύνοδον

κληρικῶν. Ἡ σύνοδος αὕτη συνεδρίασεν εἰς ἕνα ἀνάκτορόν του* καὶ ἀπεφάσισε « τὴν καθαίρεσιν τῶν εἰκόνων » καὶ τὸν ἀναθεματισμὸν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι τὰς ἐλάτρευαν. Καὶ μόνον προσευχὰς εἰς τὴν Παναγίαν, εἰς τοὺς ἀγίους καὶ εἰς τοὺς ἀθλητὰς τῆς Πίστεως παρεδέχθη ».

Τὴν ἀπόφασιν τῆς συνόδου αὐτῆς ποτὲ δὲν τὴν παρεδέχθη ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία· ἀντιθέτως μάλιστα, τὴν ἠκύρωσε ἡ Ἐβδόμη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἐπέμενε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς συνόδου. Ὁ ὄχλος ὅμως καὶ οἱ μοναχοὶ παρεσύρθησαν εἰς ἀσέβειαν καὶ ἀνυπακοὴν πρὸς τὰς Ἀρχὰς καὶ εἰς ὕβρεις κατὰ τοῦ Αὐτοκράτορος.

Αὐτὰ πάλιν ἐπροκάλεσαν τὴν αὐστηροτέραν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων καὶ ἔτσι τὰ πράγματα κατήντησαν εἰς ἀληθῆ διωγμὸν τῶν εἰκονολατρῶν. Πολλοὶ εἰκονολάτραι, καὶ μάλιστα πολλοὶ μοναχοί, ἐσύρθησαν εἰς τὴν ἐξορίαν, εἰς τὴν φυλακὴν, εἰς τὰ βασανιστήρια, εἰς τὸν θάνατον! Τὰ μοναστήρια ἐκλείσαν, καὶ τὰ κτίρια ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ στρατῶνας καὶ δημοσίας ὑπηρεσίας.

γ'. Ὁ Αὐτοκράτωρ Λέων ὁ Δ', υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Κοπρωνύμου, ἄνθρωπος μὲ χαρακτηριστὰ ἀδύνατον, ἦτο πιστὸς εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ πατρὸς του.

δ'. Ἡ βασίλισσα καὶ σύζυγός του Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία, ἦτο μὲ τὴν μερίδα τῶν εἰκονολατρῶν. Ὁ Λέων Δ' ἀπέθανεν εἰς τὰ 780 καὶ ἡ Εἰρήνη ἀπέμεινεν ἐπίτροπος καὶ κηδεμὸν τοῦ νεοροῦ υἱοῦ τῆς Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ ΣΤ'. Ἡ Εἰρήνη συνεκάλεσεν εἰς τὰ 787 τὴν 7ην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἐπέτρεψε τὴν ἀναστήλωσιν τῶν εἰκόνων καὶ ὥρισεν, ὅτι

* Εἰς τὰ Ἀνάκτορα τῆς Ἱερείας, — παρὰ τὴν Ἀσιανὴν Ἀκτὴν τοῦ Βοσπόρου.

« ἡ προσκύνησις τῶν εἰκόνων εἶναι τιμητικὴ καὶ δὲν εἶναι λατρεία ».

ε'. Διάφοροι ἄλλοι αὐτοκράτορες ἐν τῷ μεταξύ, ἀπὸ τὰ 800—842, ὁ Νικηφόρος, ὁ Μιχαὴλ Α', ὁ Λέων Ε', δὲν ἦσαν ὀπαδοὶ τῶν Εἰκονολατρῶν καὶ μὲ διαφόρους τρόπους ἀπεπειράθησαν νὰ καθαιρέσουν πάλιν τὰς εἰκόνας. Ἄλλ' ὅμως σοβαρὰ ἀποτελέσματα δὲν ἔφεραν τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον κατώρθωσαν, ἦτο, ὅτι ἐκράτουν ἄσβεστον τὴν διχόνοιαν τῶν Χριστιανῶν καὶ διαιώνιζαν τὰς ἔριδας.

στ'. Ὁ Αὐτοκράτωρ Θεόφιλος, ὁ ὁποῖος ἐβασίλευσεν εἰς τὰ 842, ἦτο ὁ τελευταῖος εἰκονομάχος Αὐτοκράτωρ. Μαζὶ μὲ τὸν θάνατόν του ἔπαυσε καὶ ὁ πόλεμος κατὰ τῶν εἰκόνων ἀφῆκε διάδοχόν του τὸν τριετῆ υἱόν του Μιχαὴλ τὸν Γ' καὶ ἐπίτροπον καὶ κηδεμόνα του τὴν Αὐτοκράτειραν Θεοδώραν. Ἡ Θεοδώρα συνεκάλεσε νέαν σύνοδον, ἣ ὁποία ὥρισεν, ὅτι πρέπει νὰ γίνηται ἡ προσκύνησις τῶν εἰκόνων ὁ σχετικὸς ὅρος τῆς Συνόδου εἶναι αὐτός: « Ἡ τιμὴ τῆς εἰκόνος μεταβαίνει εἰς τὸ πρωτότυπον ὁποῖος προσκυνεῖ τὴν εἰκόνα, προσκυνεῖ τὴν ὑπόστασιν τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον εἶναι γραμμένον εἰς αὐτήν· ἡ προσκύνησις αὐτῇ δὲν εἶναι λατρευτικὴ, ἀλλὰ τιμητικὴ· προσκύνησις καὶ λατρεία ἀνήκει εἰς τὸν Θεόν, καὶ μόνον εἰς τὸν Θεόν ».

Ἡ ἰδία Σύνοδος ἐπανηγύρισε τὴν ὀριστικὴν ἀναστήλωσιν τῶν εἰκόνων, τὴν Κυριακὴν, ἣ ὁποία ἐπλησίαζε τότε καὶ ἦτο Πρώτη Κυριακὴ τῆς Μεγάλης Νηστείας: — 19 Φεβρουαρίου 842.

Καὶ πανηγυρίζεται ἀπὸ τότε ἡ ἡμέρα αὐτὴ καὶ λέγεται « Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας », διότι ἡ Συνοδικὴ ἀπόφασις, πρὸς πανηγυρίζομεν, εἶναι ὁ θρίαμβος τῆς Ὁρθῆς πίστεως (ὀρθῆς δοξασίας) ἐναντίον πάσης αἰρέσεως.

Τὴν ἡμέραν αὐτὴν ψάλλεται τὸ τροπάριον:

« Τὴν ἄχραντον εἰκόνα Σου προσκυνοῦμεν, Ἄγαθέ, αἰτούμενοι συγχώρησιν τῶν πταισμάτων ἡμῶν, Χρι-

στὲ ὁ Θεός· βουλήσει γὰρ ἠυδόκησας ἀνελθεῖν ἐν τῷ Σταυρῷ ἵνα ρύσῃς, οὓς ἔπλασας ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ. "Ὅθεν εὐχαρίστως βοῶμεν Σοι· χαρὰς ἐπλήρωσας τὰ πάντα, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, παραγεγόμενος εἰς τὸ σῶσαι τὸν κόσμον »*.

28. Τὸ σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΦΩΤΙΟΣ

Ἄξιώσεις τῶν Παπῶν. Οἱ Βούλγαροι καὶ Ρῶσοι γίνονται Χριστιανοί. Ἐπικρατοῦν ἀντίθετοι ἀντιλήψεις εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἱεραρχίαν

Σχίσμα εἶναι τὸ σχίσμιμον καὶ ξεχώρισμα, τὸ ὁποῖον ἐγένεν εἰς τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ — εἰς τὰ 867 — καὶ κρατεῖ ὑπὲρ 1000 ἔτη τώρα χωρισμένους τοὺς Χριστιανούς εἰς δύο μεγάλας ἀντιμαχομένας μερίδας.

Εἴπομεν εἰς τὰ προηγούμενα πῶς διεμορφώθη τὸ ἱεραρχικὸν — διοικητικὸν — σύστημα εἰς τὰς πρώτας Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ πῶς ἐδίδετο λύσις εἰς τὰ διάφορα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα.

Ὁ Πατριάρχης ἦτο ὁ ἀνώτερος Πνευματικὸς Ἀρχηγός. Ὅλοι οἱ Πατριάρχαι ἦσαν ἰσότιμοι καὶ κανεῖς δὲν ἀνεμγνύετο εἰς ὑποθέσεις ξένης περιφερείας. Τὰς ἀρχὰς αὐτὰς ἠκολούθουν μὲ προσοχὴν καὶ αὐστηρότητα οἱ ἀνώτεροι κληρικοὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Δὲν ἐγένετο ὁμῶς τὸ ἴδιον καὶ εἰς τὴν Λύσιν. Ἐκεῖ ὁ

* Δηλ. « Ἀγαθὲ Χριστέ, Θεέ μας, προσκυνοῦμεν τὴν Ἁγίαν Εἰκόνα σου, ζητοῦντες συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν μας· διότι κατεδέχθης μὲ τὴν θέλησίν σου νὰ ἀναβῆς εἰς τὸν Σταυρόν, διὰ νὰ σώσῃς τὰ πλάσματά σου ἀπὸ τὴν σκλαβίαν τοῦ κακοῦ. Δι' αὐτὸ εὐχαρίστως σοῦ φωνάζομεν: « Σωτὴρ μας, ποῦ ἦλθες νὰ σώσῃς τὸν κόσμον, τὸν ἐγέμισες ὅλον ἀπὸ χαρὰν ».

Πατριάρχης τῆς Ρώμης, ὁ « Πάπας τῆς Ρώμης », ἔγινε μὲ τὸν καιρὸν ὁ ἀπόλυτος δεσπότης τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως. Ὅπως ἦτο καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις. Κατὰ τὸν ἕνατον αἰῶνα, σχεδὸν ὅλοι αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Δύσεως ἀνεγνώριζαν ὡς κεφαλὴν καὶ ἀρχηγόν τὸν Πάπαν, ἐνῶ ἀρχικῶς ἦσαν αὐτοκέφαλοι καὶ ἀνεξάρτητοι!

Ἄλλ' ὅμως δὲν ἐφάνη ἀρκετὴ ἢ ἐπιτυχία αὐτῆ εἰς τὸν Πάπαν τῆς Ρώμης. Ἐπεδίωκαν ὅπως - ὅπως αὐτὸς καὶ οἱ διάδοχοί του νὰ ἔχουν εἰς τὴν ἐξουσίαν τὸν καὶ τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς Πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ δικαιολογοῦσαν μὲ κάθε τρόπον τὸ πρᾶγμα ἦσαν, ἔλεγαν, οἱ διάδοχοι τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ἦσαν οἱ Πατριάρχαι τῆς Πρωτεύουσας τοῦ Κράτους καὶ ἄλλα.

Οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ἀνατολῆς δὲν ἐδέχοντο οὔτε ν' ἀνοίξουν κἄν συζήτησιν διὰ τὸ ζήτημα αὐτό· οἱ Πάπαι ὅμως δὲν ἔπαυαν νὰ ζητοῦν ἀφορμὴν κατάλληλον διὰ νὰ ἀναμιχθοῦν εἰς τὰ ζητήματα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ ἔτσι μία κρυμμένη ἀντίδρασις ἐρριζώσεν εἰς τὰς δύο ἀδελφὰς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία δὲν ἐβράδυνε νὰ φέρῃ τὸ σχίσμα!

Ἄφορμαί, πού ὁδηγοῦν εἰς τὸ σχίσμα

Αἱ ἀφορμαὶ δὲν ἐβράδυναν νὰ δοθοῦν:

α) Εἰς τὰ 857 μ.Χ., Αὐτοκράτωρ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἦτο ὁ ἀνήλικος Μιχαὴλ ὁ Γ', τὸν ὁποῖον ἐπετρόπευεν ἡ μήτηρ του Εὐδοκία καὶ ὁ θεῖος του Βάρδας. Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἦτο ὁ Ἰγνάτιος, ἄνθρωπος μὲ μόρφωσιν μεγάλην καὶ μὲ ἦθη αὐστηρά. Ὁ βασιλικὸς Ἐπίτροπος Βάρδας ἦλθεν εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὸν Ἰγνάτιον καὶ τὸν καθήρεσεν ἀπὸ τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον!

Ἡ προᾶξις αὐτὴ ἔκαμε τὴν χειρίστην ἐντύπωσιν εἰς τὴν Κοινωνίαν, καὶ ὁ Βάρδας, διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τὴν κοινὴν γνώμην, ἔκαμε Πατριάρχην τὸν πρωτοσπαθάριον τῆς Αὐλῆς (ἀνώτατον ὑπάλληλον) **Φώτιον**, πού εἶχεν ἐξαιρετικὴν μόνωσιν, σπανίαν ἱκανότητα, μεγάλην σοφίαν καὶ εὐγενικὴν καταγωγὴν.

Ὁ Φώτιος ἀπὸ λαϊκὸς ἀνώτατος ὑπάλληλος πού ἦτο, ἐπέρασεν εἰς διάστημα ὀλίγων ἡμερῶν ὅλους τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς βαθμοὺς* καὶ ἐχειροτονήθη Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως! Τὴν προᾶξιν αὐτὴν τῆς Πολιτείας τὴν ἐχειροκρότησε μὲ ἱκανοποίησιν ὁ Λαός, τὴν ἀνεγνώρισεν ὁμοφώνως ὁ Κληρὸς καὶ τὴν ἐπεκύρωσε πολυάριθμος σύνοδος ἐπισκόπων, ἡ ὁποία συνεκεντρώθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ἰγνατίου κατ' ἀρχὰς δὲν εἶχαν καμμίαν ἀντίρρησην. Ἀργότερα ὅμως ἤρχισαν τὴν ἀντίδρασιν καὶ ἔλεγαν, ὅτι δὲν ἀναγνωρίζουν ὡς κανονικὴν τὴν χειροτονίαν τοῦ Φωτίου.

Ὁ Φώτιος ἐσκέφθη νὰ ἐκκαθαρίσῃ ὀριστικῶς αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ νὰ δώσῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ σκεφθῆ καὶ νὰ λάβῃ μέτρα δι' ἄλλα γενικώτερα ζητήματα, τὰ ὁποῖα εἶχαν ἀπομείνει ἅλυστα ἀπὸ τὰς διαμάχας τῆς εἰκονομαχίας. Δι' αὐτὸ ἐπροσκόλεσεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μεγάλην σύνοδον τῶν Ἐπισκόπων καὶ ἔστειλε πρόσκλησιν, ἕξδὸν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Πατριάρχας, καὶ εἰς τὸν Πάπαν τῆς Ρώμης (ὅπως ἐγένετο πάντοτε προκειμένου νὰ συγκληθῆ Μεγάλῃ Σύνοδος).

* Καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ἄνδρες εἶχαν χειροτονηθῆ πρὶν ἐπίσκοποι καὶ Πατριάρχαι ἀμέσως ἀπὸ λαϊκοί, πού ἦσαν — **Ἀμβρόσιος, Ταράσιος κ.ἄ.** — διότι δὲν ὑπῆρχεν ἐκκλησιαστικὸς κανὼν, πού νὰ τὸ ἀπηγόρευεν.

Τὴν πρόσκλησιν εἰς τὸν Πάπαν τὴν συνώδευσεν ὁ Φώτιος, ἀπὸ λεπτότητα καὶ εὐγένειαν, καὶ μὲ ἐπιστολὴν ἰδι-
κὴν του καὶ μὲ ὁμοίαν τοῦ Αὐτοκράτορος. Δι' αὐτῶν τοῦ
ἐγνώριζαν τὴν μεταβολήν, ἣ ὅποια ἔγινεν εἰς τὸν Πατριαρ-
χικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τότε Πάπας ἦτο ὁ Νικόλαος ὁ Α', ἄνθρωπος μὲ μεγά-
λην φιλοδοξίαν. Ἐκρινεν, ὅτι ἔφθασεν ἡ στιγμή νὰ θέσῃ
καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ τὰς διαταγὰς του. Καὶ
ἀπήντησε εἰς τὸν Φώτιον καὶ εἰς τὸν Αὐτοκράτορα μὲ με-
γάλην ἀνευλάβειαν· καὶ ἐδήλωνε ὅτι θὰ στείλῃ εἰς τὴν σύ-
νοδον ἀντιπροσώπους του διὰ νὰ ἐξετάσουν τὴν ὑπόθεσιν!

Ὁ Φώτιος δὲν ἔταράχθη ἀπὸ τὴν προσβλητικὴν διαγω-
γὴν τοῦ Πάπα! Ἡ σύνοδος συνεκεντρώθη καὶ ἐπεκύρωσε,
δίχως καμμίαν ἀντίρρησιν, τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου. Οὕτε
καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα ἔφεραν ἀντίρρησιν, ἀφοῦ
ἄλλως τε δὲν ἦτο τίποτε τὸ ἀντικανονικὸν (861).

Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐξηρέθισε πολὺ τὸν Πάπαν. Καὶ ἀ-
μέσως προσεκάλεσεν ἐκεῖνος ἄλλην σύνοδον εἰς τὴν Ρώμην,
ἀπὸ ὀλίγους ἰδικούς του ἐπισκόπους. Αὕτη ἀφώρισε καὶ
ἔπαισε τοὺς ἀπεσταλμένους ἀντιπροσώπους τοῦ Πάπα· ἐκή-
ρυξεν ἄκυρον τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου καὶ ἀφώρισε καὶ
τὸν ἴδιον τὸν Φώτιον.

Ἡ τοιαύτη συμπεριφορὰ τοῦ Πάπα ἦτο σχίσμα (σχί-
σιμον) πραγματικὸν εἰς τὰς ἀδελφικὰς σχέσεις τῶν δύο Ἐκ-
κλησιῶν! Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπροξένησεν ἀληθι-
νὴν κατάπληξιν καὶ ἐπροκάλεσε μεγάλον ἐρεθισμόν. Ἄλλ' ὁ
Φώτιος συνεβούλευε παντοῦ ψυχραιμίαν καὶ ὑπομονήν, τό-
σον εἰς τοὺς κληρικούς, ὅσον καὶ εἰς τοὺς λαϊκοὺς καὶ εἰς
τὴν Αὐλήν!

β) Τὰς τόσον διαταραγμένας σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλη-
σιῶν δὲν ἐβράδυνε νὰ τὰς παροξύνῃ νέα ἀφορμὴ.

Οἱ Βούλγαροι πρὸ ὀλίγου καιροῦ εἶχαν γίνει Χριστια-

νοί, μὲ τὰς ἐνεργείας, τὰς ὁποίας ἔκαμαν δύο ἀδελφοί, Ἕλληνες μοναχοὶ ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην (ὁ Μεθόδιος καὶ ὁ Κύριλλος) καὶ ἀνεγνώριζαν τὸν ἐκκλησιαστικὴν ἐξάρτησιν τῶν ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐκεῖνο εἶχε στείλει ἱερεῖς καὶ ἄλλους ἀνωτέρους κληρικούς, διὰ νὰ ὀργανώσουν τὴν τάξιν τῆς λατρείας εἰς τὴν Βουλγαρίαν.

Ὁ τότε βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων Βόγορις (861), ἀπὸ φόβον καὶ ὑποψίαν, μήπως τάχα ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐξάρτησις τῆς Βουλγαρίας ἀπὸ τὸ Βυζάντιον καταλήξῃ εἰς τὴν πολιτικὴν ὑποδούλωσιν τῆς Βουλγαρίας, ἀπεφάσισε νὰ στραφῇ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Πάπα. Ὁ Πάπας εὐκαιρίαν ἐζήτει! Ὑπόσχεται εἰς τὸν Βόγοριν πολιτικὴν ὑποστήριξιν καὶ λαμβάνει εἰς ἀντάλλαγμα τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐξάρτησιν τῆς Βουλγαρίας ἀπ' αὐτόν!

Ἀμέσως ἔφθασαν εἰς τὴν Βουλγαρίαν κληρικοὶ τοῦ Πάπα καὶ ἐπέφεραν τελείαν ἀνατροπὴν εἰς τὴν τάξιν, πὺ ἐπεκράτει ἕως τότε.

Πρὸς τοὺς κληρικούς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐφέροντο μὲ μεγάλην πρόκλησιν καὶ χλευασμὸν ἔτοποθετοῦσαν εἰς τὰς ἐκκλησίας ἰδικούς τῶν κληρικούς καὶ ἔλεγον, ὅτι δὲν ἔχει θέσιν ὁ πρῶτος τῶν κληρικός· ἔκαμαν νέας διδασκαλίας ξένας πρὸς τὴν Ἀγίαν Γραφήν καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν· ἐπρόσθεταν εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως (ἄρθρον 8ον) τὴν λέξιν «καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ»· δηλ. τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. Καὶ γενικῶς ἔφεραν εἰς τὴν Βουλγαρίαν μεγάλην ἀναστάτῳσιν καὶ ἐπροκάλεσαν σύγχυσιν καὶ ταραχὴν εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν Χριστιανῶν!

Τὸ σχίσμα γεγονὸς τετελεσμένον

Ὁ Πατριάρχης Φώτιος ἕως ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐκρατοῦσε ψυχραιμίαν. Ἀλλὰ τώρα βλέποντας τὸν Πάπαν νὰ

κάμνη τόσον προκλητικὴν ἐπέμβασιν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς ἰδικῆς του δικαιοδοσίας καὶ νὰ παρερμηνεύη καὶ νὰ ἀλλοιώνη τὴν καθωρισμένην πίστιν, ἐνόμισεν, ὅτι τὸ ἀνώτερον συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας τὸν ἠνάγκαζε νὰ κινηθῇ. Ἔστειλε λοιπὸν ἐγκύκλιον εἰς τοὺς Πατριάρχας καὶ Ἐπισκόπους τῆς Ἀνατολῆς καὶ τοὺς ἔκαμνε γνωστὰς τὰς καινοτομίας, τὰς ἀνθαιρεσίας καὶ τὰς παρεκτροπὰς τοῦ Πάπα τῆς Ρώμης. Καὶ τοὺς παρεκάλεσε νὰ συγκεντρωθοῦν εἰς τὴν Πρωτεύουσαν, διὰ νὰ κανονίσουν μίαν κοινὴν στάσιν.

Ἡ Σύνοδος ἔγινε τὸ θέρος τοῦ 867. Ὁ Φώτιος ἑκατηρῖασεν ἐνώπιον τῆς Συνόδου τὰς ἀνθαιρέτους ἐπεμβάσεις τοῦ Πάπα, τὰς καινοτομίας του εἰς τὴν λατρείαν, τὰς κίβδηλείας του εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, τὰς ἀλλαγὰς εἰς τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν καὶ εἰς τὴν λατρείαν!

Ἡ Σύνοδος καθήρξε καὶ ἀνεθεμάτισε τὸν Πάπαν Νικόλαον καὶ τὸν ἀπέκοψε — τὸν ἀφώρισε, καθὼς λέγουσιν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν γλῶσσαν — ὡσὰν σαπισμένον μέλος, ἀπὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κοινωνίας.

Ἀπὸ τότε διεκόπησαν αἱ σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ὅλαι αἱ προσπάθειαι πρὸς συνεννόησιν ἀπετύγχαναν, διότι αἱ ἀπαιτήσεις, πὺν προέβαλλαν οἱ Πάπαι τῆς Ρώμης, καὶ αἱ μεταβολαί, τὰς ὁποίας ἔκαμαν εἰς τὰ δόγματα καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς συνηθείας, ἦσαν ἀπαράδεκτοι.

Τέλος τὸ 1054 μ. Χ., ἐπὶ Πατριάρχου Μιχαὴλ Κηρουλαρίου, ἡ κατάστασις ἔφθασεν εἰς τὸ ἀπροχώρητον καὶ τὸ σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν ἔγινεν ὀριστικόν.

Καὶ ἐχωρίσθησαν οἱ Χριστιανοὶ εἰς δύο μεγάλας μερίδας.

Ἡ μία ἀκολουθεῖ τὰς ἀντιλήψεις τοῦ Πάπα (Καθολικοί).

Καὶ ἡ δευτέρα ἀκολουθεῖ τὰς ἀντιλήψεις τοῦ Πατριάρχου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως (Ὁρθόδοξοι).

Ἐγκαιροὶ προσπάθειαι διὰ τὴν Ἑνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν

Ἀμέσως ἀπὸ τότε κατεβλήθησαν πολλαὶ προσπάθειαι διὰ τὴν ἄρσιν τοῦ σχίσματος. Ὅλαι ὅμως ἀπέτυχαν. Ἐνας λόγος ἦτο ὁ πολιτικός· ὅλοι ἐφοβοῦντο τὴν πολιτικὴν ἐπικράτησιν τῆς Ρώμης καὶ τὴν ἀποκοπὴν ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν πολιτισμὸν. Καὶ ἄλλος λόγος, διὰ τὸν ὅποιον κρατεῖ ἀκόμη τὸ σχίσμα εἶναι, ὅτι οἱ Πάπαι δὲν ὑποχωροῦν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης· καὶ ἐπιμένουν εἰς τὰς παραλόγους ἀξιῶσεις τῶν.

Τόσον ἐπιμένουν, ὥστε εἰς τὰ 1870 μίᾳ παπικῇ σύνοδος ἐθέσπισεν, ὅτι «ὁ Πάπας εἶναι εἰς τὸν κόσμον ἀνώτατος θεματοφύλαξ καὶ ἔγκυρος ἐρμηνευτὴς τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας· εἶναι ἀλάθητος ὅταν ὁμιλῇ διὰ θρησκευτικὰ ζητήματα».

Καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα τώρα χρόνια, τὰ ἰδικά μας, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης ἠρνήθη ἐπιμόνως νὰ λάβῃ μέρος εἰς μίαν προκαταρκτικὴν προσπάθειαν, διὰ τὴν ἔνωσιν· ἐπρόβαλεν ὡς βᾶσιν διὰ τὴν ἔνωσιν τό: «νὰ παραδεχθοῦν ὅλοι οἱ ἄλλοι τὴν ρωμαϊκὴν (τὴν παπικὴν) διδασκαλίαν».

Οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Ρῶσοι Χριστιανοί

Οἱ δύο μοναχοὶ ἀδελφοὶ Μεθόδιος καὶ Κύριλλος, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, μετέφρασαν εἰς τὴν σλαβικὴν γλῶσσαν τὴν Ἀγίαν Γραφήν καὶ ἄπλωσαν τὸ φῶς τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τοὺς Σέρβους — Κροάτας — Δαλματοῦς, καὶ εἰς ἄλλους σλαβικοὺς λαούς, Μοραβούς — Ἀβάρους — Βοεμούς. Διὰ τοῦτο λέγονται Ἀπόστολοι τῶν Σλαύων.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἔγιναν καὶ οἱ Ρῶσοι Χριστιανοί. Ἡ βασιλικὴ Αὐλὴ τῆς Ρωσίας ἔδωκε τὸ παράδειγμα. Ἡ μεγάλη Δούκισσα Ὀλγα ἔγινε χριστιανή! Βραδύτερον, ἕνας ἐγγονός της, ὁ Βλαδίμηρος, ὅταν ἔγινεν Αὐτοκράτωρ,

ἔστειλε πρεσβείαν ἀπὸ Ρώσους εὐγενεῖς εἰς διαφόρους χώρας, διὰ νὰ ἐξετάσουν καὶ νὰ τὸν πληροφορήσουν, ποῖον ἦτο τὸ καλύτερον θρησκειομα. Ἐκεῖνοι, διερχόμενοι ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐθαύμασαν τὴν λαμπρότητα τῆς Θρησκείας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἅμα ἐπέστρεψαν ἐβεβαίωσαν τὸν Αὐτοκράτορα, ὅτι ὀρθότερα καὶ λαμπρότερα εἶναι ἡ Θρησκεία τὴν ὁποίαν ἔχουν οἱ Ἕλληνες! Αὐτὸς τὸ παρεδέχθη· ἔγινε Χριστιανὸς καὶ ἐνυμφεύθη τὴν Βυζαντινὴν πριγκίπισσαν Ἄνναν. Ἀπὸ τότε ὁ Χριστιανισμὸς ἐξηπλώθη εἰς ὅλην τὴν Ρωσίαν.

Καὶ ἀτυχῶς εἰς ἐποχὴν, ὅπου ὁ Χριστιανισμὸς ἦτο δεδομένος εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἡ Ἐκκλησία κατήντησε νὰ χωρισθῇ εἰς δύο.

Καὶ τώρα ἄς ἴδωμεν, μὲ κάθε συντομίαν, τὰ σπουδαιότερα σημεῖα εἰς τὴν Ἱστορίαν κάθε μιᾶς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ σχίσματος ἕως τὴν σημερινὴν ἐποχὴν. Ἄς παρακολουθήσωμεν πρῶτον τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν.

Α'. Η ΔΥΤΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

29. Θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις - Λούθηρος Διαμαρτυρόμενοι - Καλβινισμὸς

Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἀλλοιώνει τὴν λατρείαν

Μετὰ τὸ σχίσμα ἡ Δυτικὴ (Καθολικὴ) Ἐκκλησία ἐπέφερε πολλὰς μεταβολὰς καὶ ἀλλαγὰς εἰς τὴν λατρείαν.

- α) Τὰς τελετὰς τὰς ἔκαμαν μὲ πομπὴν καὶ ἐπιδείξεις.
 - β) Τὸ βάπτισμα τὸ ἔκαμαν μὲ ραντισμὸν.
 - γ) Εἰς τὴν θεῖαν μετάληψιν ἔδιδαν μόνον τὸν ἅγιον ἄρτον, ἀπὸ φόβον δὴθεν μὴ χυθῇ τὸ τίμιον αἷμα!
- Καὶ εἰς τὰ ἄλλα μυστήρια ἐπέφεραν μεταβολὰς.

δ') Μετέβαλαν τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως.

ε) Σπάνια ἐκήρυτταν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐρμήνευαν τὰ σχετικὰ μὲ τὴν Πίστιν.

στ') Παρεδέχθησαν καὶ εἰσήγαγαν καὶ ἀγάλματα εἰς τὰς Ἐκκλησίας.

ζ') Εἰσήγαγαν καὶ ὄργανικὴν μουσικὴν εἰς τὰς διαφόρους ἐκκλησιαστικὰς τελετάς.

η') Ἐπολλαπλασίασαν τὰς ἐορτάς.

θ') Ἡ λατρεία εἰς κάθε χώραν μόνον εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν ἔπρεπε νὰ γίνεται· καὶ

ι') Ἐθέσπισαν, ὅτι ὁ Πάπας εἶναι ἀλάθητος ἐρμηνευτὴς τῆς θρησκείας.

Ἠθικὴ κατὰπτωσις

Ὁ λαὸς μηχανικῶς ἔκαμνε τοὺς τύπους τῆς λατρείας, ἡ ἀληθινὴ εὐσέβεια ἔλειψε καὶ τὸ παράδειγμα εἶδιδετο ἀπὸ τὸν κληρὸν. Πάπαι ἀσεβεῖς καὶ διεφθαρμένοι ἐκάθησαν εἰς τὸν θρόνον!

Ἡ κληρὸς, πληροφορούμενος τὰ μυστικὰ τοῦ λαοῦ μὲ τὴν ἐξομολόγησιν, ἐλάμβανεν εἰς τὰς χεῖρας του ἓν ὄπλον σοβαρὸν διὰ νὰ τὸν ἐκβιάζῃ. Ὅποιος παρουσίαζε δυσκολίας εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ κλήρου ἀφωρίζετο. Καὶ πολιτεῖαι καὶ χῶραι ὀλόκληροι ἐτιμωροῦντο μὲ ἀπαγόρευσιν καὶ δὲν ἐγίνετο εἰς αὐτὰς καμμία θρησκευτικὴ πρᾶξις!

Οἱ αἰρετικοὶ ἐκαίοντο εἰς τὸ πῦρ ἔπειτα ἀπὸ ἀπανθρώπων ἀνακρίσεις, αἱ ὁποῖαι ὠνομάζοντο « Ἱερά Ἐξέτασις ».

Κάθε ἁμαρτωλὸς ἤμποροῦσε νὰ ἐξαγοράσῃ τὰς ἁμαρτίας του μὲ ἀφέσεις (συγχωροχάρτια), πού ἐσκόρπιζαν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ οἱ Πάπαι, ἀκόμη καὶ διὰ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους τους, διὰ νὰ εἰσπράξουν χρήματα, νὰ ἀγοράζῃ καθέννας, ἔστω καὶ ἂν εἶχαν πρὸ πολλοῦ ἀποθάνει, τέτοιαι ἀφέσεις

διὰ νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ δῆθεν ἀπὸ τὴν κόλασιν (ἀπὸ τὸ καθα-
τήριον πῦρ).

Γενικὴν ἄφεσιν ἀμαρτιῶν ἠμποροῦσε νὰ λάβῃ, ὅποιος
ἐπήγαινε εἰς τὴν Ρώμην κατὰ τὰ Ἰωβηλοῖα ἔτη *.

Ὁ Λούθηρος καυτηριάζει τὰς παρεκτροπὰς

Ἡ κατάχρησις αὕτη κατήνησεν ἀνυπόφορος τὸν 16ον
αἰῶνα, ὅταν ἦτο Πάπας ὁ Λέων ὁ Γ'. Αὐτὸς ἐξαπέλυσε
μοναχοὺς εἰς ὅλην τὴν Δύσιν, νὰ πωλήσουν ἀφέσεις καὶ νὰ
φέρουν χρήματα! Πλοῦτος ἄφθονος ἐγένετο τότε τὰ παπικὰ
ταμεῖα! Καὶ ἡ παντοδυναμία τῶν Παπῶν ἔπνιγε κάθε
διαμαρτυρίαν.

Τότε εἰς τὴν Βιττεμβέργην τῆς Γερμανίας κατέφθασεν ὁ
μοναχὸς Ἰζέτζελος, ὁ ὁποῖος ἐπωλοῦσε, χωρὶς συστολὴν,
ἀφέσεις!

Εἰς τὴν Βιττεμβέργην, ὁ μοναχὸς καὶ καθηγητὴς τῆς
Θεολογίας **Μαρτίνος Λούθηρος** ἔφριξεν ἀπὸ τὸ ἄκοσμον καὶ
ἀνήθικον αὐτὸ θέαμα. Καὶ ἀρπάξει ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ
Ἰζέτζελου τὰ συγχωροχάρτια καὶ τὰ ξεσχίζει! Ὁμιλεῖ δη-
μοσίως διὰ τὴν ἀνόητον ἐκμετάλλευσιν τοῦ Πάπα καὶ δη-
μοσιεύει ἔγγραφον σχετικὸν μὲ 95 ἄρθρα (θέσεις).

«Ὁχι, ἔλεγε, τὸν ἀμαρτωλὸν δὲν τὸν συμφιλιώνουν μὲ
τὸν Θεὸν τὰ χρήματα! παρὰ μόνον ἡ «ἀληθινὴ μετάνοια!»

Διαμαρτυρόμενοι (Προτεστάνται)

Τὸ ἔγγραφον τοῦ Λουθήρου ἐκυκλοφόρησεν εἰς ὅλην τὴν
Εὐρώπην. Ὁ Πάπας ἠπείλησεν ἐγγράφως (μὲ **Βουλλαν**—ἔγ-
γραφον) τὸν Λούθηρον, ὅτι θὰ τὸν ἀφορίσῃ, ἂν εἰς προθε-

* Ἰωβηλοῖα ἔτη=ἔτη ἀφέσεως, τὰ ὁποῖα ἐωρτάζοντο κατὰ 100,
βραδύτερον κατὰ 50 καὶ ἀκόμη βραδύτερον κατὰ 25 ἔτη.

σμίαν 60 ἡμερῶν δὲν θὰ ἀνεκάλει ὅσα εἶπε καὶ ἔγραψεν. Ὁ Λούθηρος, ὄχι μόνον νὰ ἀνακαλέσῃ δὲν ἐσκέφθη, ἀλλὰ ἀναψε μεγάλην πυρὰν καὶ ἐκεῖ, ἐνώπιον ἀμετροῦτου πλήθους, ἔρριψε καὶ ἔκασε πανηγυρικὰ τὴν **βοῦλλαν τοῦ Πάπα!** (1520). Καὶ ἐχωρίσθη ἀπ' αὐτόν. Ὁ Πάπας τὸν ἀφώρισε.

Καὶ δύο συνέδρια ἀπὸ Γερμανοὺς ἡγεμόνας καὶ ἀπὸ ἀνωτέρους κληρικούς, ποὺ ἔγιναν εἰς τὸ **Βόργς** (1521) καὶ εἰς τὸ **Σπάϊρ** (1529), ἀπεκήρυξαν τὰς ἐνεργείας τοῦ Λουθήρου καὶ ἔλαβαν μέτρα, διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἐξάπλωσιν τῆς διδασκαλίας του.

Ὁ Λούθηρος καὶ οἱ ὁπαδοὶ του διεμαρτυρήθησαν διὰ τὰ μέτρα αὐτά, καὶ ὠνομάσθησαν **Διαμαρτυρόμενοι** (**Προτεστάνται**) * Οἱ Διαμαρτυρόμενοι ἔκαμαν μεταρρυθμίσεις εἰς τὸ θερησκευτικὰ δόγματα καὶ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν (**Θρησκευτικὴ Μεταρρυθμίσις**): διεμόρφωσαν ἰδικόν των σύστημα Χριστιανικῆς λατρείας καὶ ἀπέκτησαν πολλοὺς ὁπαδοὺς.

Διδασκαλία τοῦ Λουθήρου

Τὰ σπουδαιότερα σημεῖα τῆς διδασκαλίας τοῦ Λουθήρου εἶναι:

α') Παραδέχεται μόνον τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ ἀπορρίπτει τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν.

β') Μόνον πίστιν θέλει καὶ δὲν ἀναγνωρίζει ἀξίαν εἰς τὴν ἐλεημοσύνην, νηστείαν, κλπ.

γ') Μόνον δύο ἐκκλησιαστικούς βαθμοὺς παραδέχεται, τοῦ διακόνου καὶ πρεσβυτέρου.

δ') Δὲν παραδέχεται τὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων.

ε') Ἀπὸ τὰ μυστήρια ἀναγνωρίζει: τὸ «**Βάπτισμα**» καὶ τὴν «**Θείαν Εὐχαριστίαν**», μόνον.

* Διαμαρτύρησις = Protestantio.

στ) Ἡ λατρεία γίνεται ἀπλῆ καὶ εἰς τὴν σχετικὴν γλῶσσαν τοῦ Λαοῦ.

Καλβινισμός

Παραλλήλως πρὸς τὸν Λούθηρον εἰργάζετο εἰς τὴν Ἑλβετίαν ὁ Ζβίγγλιος. Ἄγνωστοι μεταξὺ των καὶ οἱ δύο ἐκήρυτταν παρομοίως ἀρχάς. Ὁ Ζβίγγλιος ἐφρονεῦθη εἰς μίαν συμπλοκὴν μὲ τοὺς παπικούς καὶ τὸ ἔργον του τὸ ἐσυνέχισεν ὁ Ἰωάννης Καλβῖνος.

Οἱ Καλβινισταὶ πιστεύουν, ὅτι κατὰ τὴν Θεϊαν Εὐχαριστίαν ὁ Χριστιανός, εἰκονικῶς καὶ πνευματικῶς μεταλαμβάνει τὸ Ἄχραντον Σῶμα καὶ τὸ τίμιον Αἷμα τοῦ Κυρίου, καὶ ὄχι πραγματικῶς, καθὼς πιστεύομεν ὅλοι οἱ ἄλλοι Χριστιανοί. Πιστεύουν ἀκόμη, ὅτι ὁ Θεὸς ὥρισε ποιοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους θὰ σωθοῦν καὶ ποιοὶ θὰ μείνουν εἰς τὴν ἀπόλειαν. Καὶ ἔτσι φαντάζονται τὸν Θεὸν ἄδικον καὶ ὄχι Πατέρα Πανάγαθον καὶ τὸν ἄνθρωπον τὸν θεωροῦν ἀνίκανον ν' ἀκολουθήσῃ τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον προτιμᾷ. Ἔχουν καὶ ἄλλας διαφορὰς ἀπὸ τοὺς Διαμαρτυρομένους.

Τὸ σύστημα αὐτὸ εἶναι ὁ «Καλβινισμός» (1535) καὶ ἐπεκράτει εἰς ὅλην τὴν Ἑλβετίαν.

Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία

Ἀργότερα (1600) ὁ Καλβινισμὸς μετεδόθη εἰς τὴν Ἀγγλίαν· ἔγινεν ἐκεῖ δεκτὸς μὲ μερικὰς τροποποιήσεις, καὶ ἔτσι διεμορφώθη τρίτη ἐκκλησία, ἡ «Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία».

Ἀπὸ τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν λοιπὸν διεμορφώθησαν:

α) ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία.

β) ἡ Ἐκκλησία τῶν Διαμαρτυρομένων (Λουθηριανὴ ἢ Προτεσταντικὴ),

γ) ἡ Ἐκκλησία τῶν Καλβινιστῶν (Καλβινισμός).

δ) ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία.

καὶ μερικαὶ ἄλλαι μικρότεροι.

Οἱ Διαμαρτυρόμενοι, οἱ Καλβινισταί, οἱ Ἀγγλικανοὶ καὶ ἄλλοι ἀκολουθοῦν τὴν **Θρησκευτικὴν Μεταρρύθμισιν**.

Αἱ νέαι αὐταὶ Ἐκκλησῖαι κατεδιώχθησαν ἀνηλεῶς ἀπὸ τοὺς Πάπας. Καὶ τοὺς ἐδόθη μὲν εἰς τὰ 1555 δι' ὀλίγον διάστημα ἐλευθερία νὰ τελοῦν τὰ τῆς λατρείας των, συμφώνως μὲ τὰς ἀρχὰς καὶ μὲ τὰς πεποιθήσεις των, ἀλλ' ὅμως τὴν ἐλευθερίαν αὐτὴν τὴν διεδέχθησαν διωγμοὶ πολλοὶ καὶ σφοδροί. Μόνον εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς διάστημα ἑνὸς μηνὸς μόνον, ἀπὸ τὴν διαβόητον ἐκείνην **νύκτα τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου** (24 Αὐγούστου 1572), ἐξωλοθρεύθησαν 60 χιλιάδες Διαμαρτυρόμενοι καὶ Καλβινισταί*.

* Ἡ φοβερὰ ἐκείνη νύξ (24 Αὐγούστου 1572), κατὰ τὴν ὁποίαν ἤρχισαν αἱ σφαγαί, εἶναι γνωστὴ μὲ τὸ ἴδιον ὄνομα: «**Νύξ τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου**». Μεταφέρονται ἐδῶ (σχεδὸν μὲ τὰ ἴδια λόγια) περικοπαὶ ἀπὸ μία περιγραφὴν σχετικὴν, τὴν ὁποίαν κάμνει ὁ διδάσκαλος τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους μας Σχολῆς, ὁ πολὺς **Εὐγένιος Βούλγαρις**.

«Αὐτὴ εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον φρικτὰς τραγωδίας, ἀπὸ ὅσας προεκλήθησαν ἀπὸ ἀδιάκριτον ζῆλον μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν. Κατὰ τὰ μέρη τοῦ 1572 αἰῶνος ἐπροχώρησεν εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ἐπληθύνθη ὁ Καλβινισμός. Καὶ ἦσαν ἀπὸ πᾶσαν τάξιν καὶ ἡλικίαν, ἄλλοι λάτρει τοῦ Πάπα, καὶ ἄλλοι ὁπαδοὶ τοῦ Καλβίνου· ἀγκαλὰ ὁ παπισμὸς ὑπερίσχυε πάντοτε, σὺν παλαιὰ τοῦ ἔθνους θρησκεία, ἐναντίον τῶν νεωτεριστῶν. Στάσεις πολλαὶ καὶ πόλεμοι ἐμφύλιοι καὶ αἱματοχυσίαι συχναί, ἄλλοι φανεραὶ καὶ ἄλλαι ἀφανεῖς ἐγένοντο· καὶ αἱ περισσότεραι ἔπειτα ἀπὸ ἐπιβουλὴν καὶ ἐνέδραν.

»Ἡ καμπάνα δίδει τὸ σημεῖον πρὸς τὸ ἐξημέρωμα καὶ τὸ μακελειὸν ἤρχισε νὰ δουλεύῃ. Ἡ φονικὴ μανία εἰς τὸ Παρίσι ἐκράτησεν ἑπτὰ ἡμέρας· ἐθανατώθησαν οἰκτρῶς γέροντες, νέοι, παιδιὰ, βρέφη, γυναῖκες κιοφοροῦσαι. Ἄπ' ἐκεῖ ἐξῆλθε τὸ παράδειγμα, χωρὶς ἀναβολὴν εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς Γαλλίας· καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας· καὶ κατεσφάγησαν, ἐν ὀνόματι Κυρίου, ἕως ἐξῆντα χιλιάδες ἄνθρωποι· πολλοὶ κατεφυγαν εἰς ξένα βασίλεια· πληθοῦς ὑπεκρίθη, ὅτι ἐδέχθη τάχα τὸν Παπισμὸν· καὶ ὅσοι ἀπέμειναν παρω-

Β'. Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

30. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία

Σχίσμα — 1453

Ἐπειτα ἀπὸ τὸ σχίσμα ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπολιτεύθη μὲ αὐστηρὰν προσήλωσιν εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, εἰς τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν καὶ εἰς τοὺς Ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνας ἕως τὰ 1453, ὅποτε πλέον ἠκολούθησε τὴν μαύρην μοῖραν ὀλοκλήρου τοῦ Γένους!

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία κατὰ τὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας 1453—1811

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἤρχισε γενικὴ ἔξοδος τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς σκλαβωμένης χώρας μὲ κατεύθυνσιν πρὸς τὴν

ξύνθησαν καὶ ἐξηγριώθησαν. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἑλεσινὴ τραγωδία τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου ».

Οἱ Παπισταὶ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην ἐώρτασαν χαροσύνως τὰ τρόπαια τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Πάπας Γρηγόριος ΙΓ' ἔκαμε λιτανεῖαν καὶ ἀπέδωκε εὐχαριστήρια εἰς τὸν Θεόν! Ἐκοψε καὶ ἓνα νόμισμα, διὰ νὰ δαιωνίσῃ τὴν μνήμην τῆς ἡμέρας, καὶ ἐγράψεν εἰς τὴν μίαν πλευρὰν τὴν εἰκόνα τὴν ἰδικὴν του καὶ εἰς τὴν ἄλλην ἐξολοθρευτὴν ἄγγελον μὲ σταυρὸν καὶ μὲ ρομφαίαν. Ὅλος ὁ ἐπίλοιπος κόσμος ἔφριξεν, ὁ Χριστιανισμὸς ἐδάκρυσε καὶ ἡ Γαλλία θεωρεῖ μέχρι σήμερον τὸ ἔργον ἐκεῖνο στυγερὸν καὶ ἀποτρόπαιον καὶ θὰ ἤθελεν, ἂν ἦτο τρόπος, νὰ ἔσβηνε ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ αἰῶνος, κρᾶζουσα, ὅπως ὁ σοφὸς τῆς Ὁπάλιος, « εἶθε νὰ ἦτο χαμένη ἐκείνη ἡ ἡμέρα »!

Δύσιν. Ὁ Πορθητής, Μωάμεθ ὁ Β', ἄνθρωπος ἔξυπνος, ἐφέρεθη μὲ πολλήν διπλωματικότητα. Καὶ διὰ τὸ εἶναι καὶ σύμφωνος μὲ τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν (ἢ ὁποῖα ὠριε ρητῶς σεβασμὸν πρὸς τὴν Χριστιανικὴν), καὶ διὰ λόγους πολιτικῆς σκοπιμότητος (διὰ τὴν ἀποφύγη ἐξεγέρσεις καὶ ἄλλα), ἐκολάκευσε τοὺς χριστιανούς.

Ἐγραψε λοιπὸν μίαν προκήρυξιν ἐλληνιστί, ἢ ὁποῖα ἔλεγεν: «ἀπ' τὰ πράγματά σας καὶ ἀπ' τὰ παιδιὰ σας κι ἀπ' τὰ κεφάλια σας καὶ ἀπὸ πᾶσα σας πρᾶμα, τίποτις νὰ μὴ σᾶς ἐγγίσω, ἀμὴ νὰ σᾶς ἀναγκάσω νὰ εἶστε κάλλιο παρὰ πρὶν».

Προσέτι ἔκαμε Πατριάρχην τῶν Χριστιανῶν (ἢ τῶν Ρωμαίων καθὼς συνήθιζε νὰ λέγη ἢ Ὁσμανικὴ Κυβέρνησις), τὸν Γεώργιον Σχολάριον, ἕναν ἀπὸ τοὺς πλέον, λογίους ἄνδρας τοῦ Γένους, ὁ ὁποῖος εἶχε μάλιστα κάμει καὶ φοβεροὺς ἀγῶνας κατὰ τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν.

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπέτυχεν ὁ Μωάμεθ δύο πράγματα: Ἰκανοποίησε τοὺς νέους σκλάβους μὲ τὴν ἐκλογὴν καὶ ἐξησφαλίσθη ἀπὸ ἐνδεχομένην βοήθειαν τῆς Ρώμης, ἀφοῦ πλέον διὰ τὴν ἔνωσιν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ λόγος!

Ἡ χειροτονία τοῦ Πατριάρχου ἔγινε μὲ μεγάλας τιμὰς. Ὁ μεγάλος ἱστορικὸς τῆς πατρίδος μας Παπαρρηγόπουλος γράφει σχετικῶς αὐτὰ περίπου:

— «Ὁ Σουλτᾶνος προσεκάλεσεν εἰς τὸν Ναὸν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων τοὺς ἐπισκόπους τῶν γειτονικῶν ἐπαρχιῶν, τοὺς ἀξιωματούχους τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς καὶ τὸν λαόν. Καὶ ἐχειροτόνησαν Ὑπατον ἄρχοντα τῆς Ἐκκλησίας τὸν Γεώργιον Σχολάριον, ὁ ὁποῖος μετωνομάσθη Γεννάδιος Β'. Μετὰ τὴν χειροτονίαν, ὁ Σουλτᾶνος προσεκάλεσε τὸν νέον Πατριάρχην νὰ γευματίσουν ὁμοῦ, τὸν ὑπεδέχθη μὲ τιμὰς καὶ ὑπεσχέθη νὰ τοῦ παραχωρήσῃ πολλὰ προνόμια. Ὅταν ἐτελείωσε τὸ γεῦμα, ὁ Σουλτᾶνος τοῦ προσέφερεν ἰδιοχείρως ὀλόχρυσον δεκανίκιον, καταστόλιστον μὲ πολυτίμους

λίθους καὶ σμαράγδους, καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τὸ δεχθῆ, ὡς σύμβολον τῆς ἐξουσίας, τὴν ὁποίαν ἐλάμβανεν ὡς ἀρχηγὸς τῆς πίστεως. Ἐπειτα κατέβη μαζί του ἕως τὴν αὐλὴν τοῦ ἀνακτόρου, μολοντί ὁ Γεννάδιος προσεπάθησε ν' ἀποφύγη τὸ ἐντελῶς ἔκτακτον αὐτὸ δεῖγμα τῆς τιμῆς! Εἰς τὴν αὐλὴν ἦτο ἕτοιμος ἵππος ὀλόλευκος καὶ ἐκλεκτός, στολισμένος βασιλικῶς. Ὁ Σουλτᾶνος ἐβोधήθησε τὸν Πατριάρχην ν' ἀνεβῆ! καὶ ἔδωκε διαταγὴν νὰ τὸν συνοδεύσουν μὲ ἐπισημότητα ὄλοι οἱ Ἄρχοντες τῆς Αὐλῆς ἕως τὰ Πατριαρχεῖα!

Οὕτε ἐβράδυνεν ὁ Σουλτᾶνος νὰ ἐπικυρώσῃ ἐπισήμως τὰ προνόμια, τὰ ὁποῖα ὑπεσχέθη προφορικῶς εἰς τὸν νέον Πατριάρχην! Μὲ **Αὐτοκρατορικὸν βερατιον** (χρυσόβουλλον, ἔλεγαν οἱ Βυζαντινοὶ **Διάταγμα** λέγομεν σήμερον), ἐκανονίσθησαν τὰ δικαιώματα καὶ τὰ προνόμια τοῦ Πατριαρχείου. Βραδύτερον ὅμοια βεράτια ἐπεδίδοντο εἰς κάθε νέον Πατριάρχην. Τὸ πρῶτον ἐξηφανίσθη ἔνωρις καὶ δὲν εὐρίσκειται εἰς κανὲν ἀρχεῖον. Μὲ τὰ βεράτια αὐτὰ ὠρίζετο ὅτι:

«Ὁ Πατριάρχης χειροτονοῦσε τοὺς κληρικοὺς. Εἶχε τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Μοναστηρίων, πού ὑπῆρχαν ἕως τότε. Ἐδίκαζε τὰς παρεκτροπὰς τῶν κληρικῶν καὶ ἔκρινε πᾶσαν ὑπόθεσιν σχετικὴν μὲ τοὺς γάμους τῶν χριστιανῶν. Εἰσέπραττε φόρους ἀπὸ τοὺς κληρικοὺς καὶ περισσοτέρους ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς καὶ τοὺς διεχειρίζετο ὅπως ἤθελεν. Οἱ κληρικοὶ ἐφρόντιζαν διὰ τὴν λαϊκὴν ἐκπαίδευσιν καὶ δὲν ἐπλήρωναν φόρους εἰς τὸ Κράτος.

Ὁ Πατριάρχης εἶχε δικαιοδοσίαν εἰς ὅλον τὸ χριστιανικὸν πλήρωμα τῆς Ἀνατολῆς (δηλ. τοὺς Ἕλληνας, Ἀλβανούς, Βουλγάρους, Σέρβους, Σλάβους, Ἀρμενίους). Ὡς Ἀρχηγὸς δουλωμένου ἔθνους ἦτο ἀντιπρόσωπος καὶ προστάτης τοῦ ἀπέναντι τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Ἦτο ὁ Ἐθνάρχης του!

Ὁ ὀργανισμὸς τῆς Συνόδου καὶ τοῦ Πατριαρχείου διατηρεῖται ἕως τώρα, ὅπως ἦτο καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ ἰδι-

κοῦ μας Ἀυτοκράτορος μὲ σχετικὰς μόνον τροποποιήσεις. Ὁ Πατριάρχης διοικεῖ τὴν Ἐκκλησίαν μὲ Σύνοδον ἀπὸ 12 Μητροπολίτας καὶ μὲ Μικτὸν Συμβούλιον (ἀπὸ κληρικούς καὶ λαϊκούς).

Βραδύτερον κατεπατήθησαν πολλὰ ἀπὸ τὰ προνόμια αὐτά. Πολλαὶ Ἐκκλησίαι μετεβλήθησαν εἰς τζαμιά· οἱ κώδωνες διέκοψαν τὸν μελωδικὸν τῶν ἤχων· μυριάδες χριστιανῶν ἐξισλαμίσθησαν διὰ τῆς βίας· τὰ διαβόητα τάγματα τῶν Γενιτσάρων ἀπηρτίζοντο ἀποκλειστικῶς ἀπὸ χριστιανόπαιδα· οἱ χριστιανοὶ ἐξηγόραζαν τὴν ζωὴν τῶν μὲ τὸ **χαράτσι**· αἱ περιουσίαι καὶ ἡ τιμὴ τῶν δὲν εἶχαν καμμίαν ἀσφάλειαν· οἱ Σουλτᾶνοι ἀνέβιβαζαν εἰς τὸν Θρόνον καὶ κατεβίβαζαν ὅλως αὐθαιρέτως τοὺς Πατριάρχας.

Καὶ γενικῶς οἱ χριστιανοὶ ὑπέφεραν τὰ πάνδεινα καὶ αἱ πιέσεις διαρκῶς ηὔξανον.

Βραδύτερον ἡ τύχη τῶν ἐβελτιώθη κάπως καὶ μάλιστα ἀφ' οὔτου ἡ Ρωσία ἀνέλαβεν ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν τὴν προστασίαν τῶν Χριστιανῶν. Περισσότερον ἐβελτιώθη ἀφ' οὔτου οἱ Ἕλληνας ἔγιναν **Διερμενεῖς** ἢ **Ἡγεμόνες** εἰς τὴν Βλαχίαν.

Τὴν σχετικὴν αὐτὴν βελτίωσιν τὴν διετάραξεν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις τοῦ 1821. Οἱ κληρικοὶ πρῶτοι, καὶ πρῶτος ἐξ ὅλων ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε', ἐκόρεσαν μὲ τὸ αἷμα τῶν τὴν δίψαν τῶν Τούρκων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Υ. ΠΟΙΑΝ ΜΟΡΦΗΝ ΕΧΕΙ ΣΗΜΕΡΟΝ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ

31. Α'. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολική Ἐκκλησία

Καὶ τὰ τέσσαρα Πατριαρχεῖα: τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν Ἱεροσολύμων, τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπέκρουσαν τὴν ἐπέμβασιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης εἰς τὴν δικαιοδοσίαν των καὶ ὅλα ἀπὸ συμφώνου κατέληξαν εἰς τὸ σχίσμα.

Μετὰ τὸ σχίσμα αἱ σχέσεις μεταξύ των ἦσαν, καὶ εἶναι ἕως σήμερον, ἀδελφικαί, μὲ διοίκησιν ἐντελῶς ἀνεξάρτητον, δίχως νὰ παύουν νὰ ἐνεργοῦν ὁμοιοτρόπως, μετὰ προηγουμένην συνεννόησιν, εἰς σπουδαῖα θρησκευτικὰ ζητήματα. Καὶ τὰ τέσσαρα Πατριαρχεῖα ἀποτελοῦν τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν.

Α'. ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

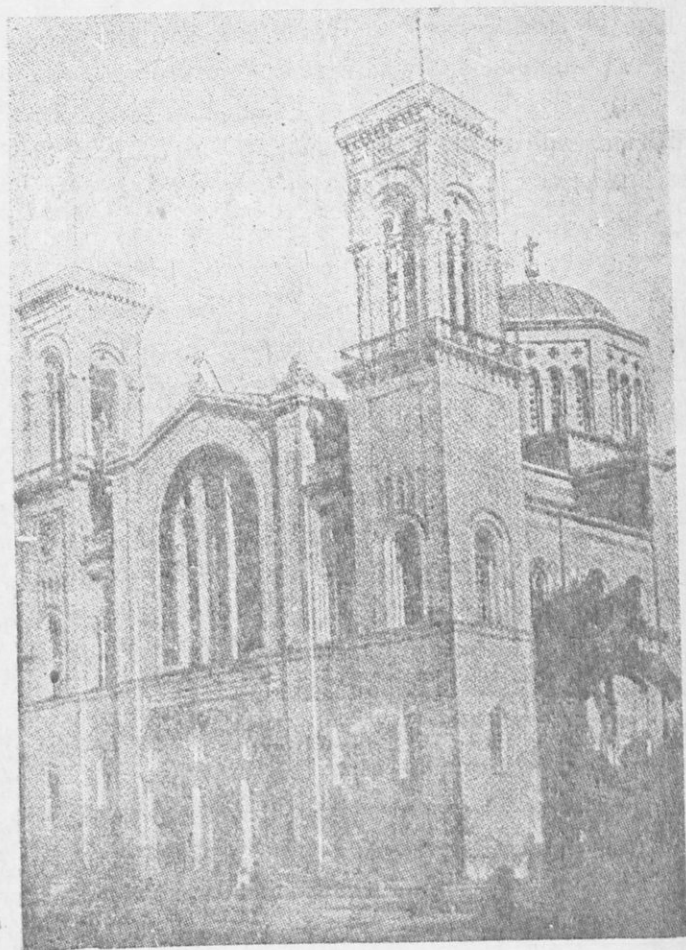
Εἶδαμεν εἰς τὰς ἀμέσως προηγουμένας σελίδας, ποία ἦτο ἡ σταδιοδρομία τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως — τὸ ὅποιον λέγεται καὶ Οἰκουμενικὸν — ἕως τὸ 1821.

Μετὰ τὸ 1821, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διήλθε πολλὰς δοκιμασίας. Πλὴν ὁμως ἔμεινε σταθερὸν καὶ ἀκλόνητον εἰς τὴν Θρησκευτικὴν καὶ τὴν Ἐθνικὴν ἀποστολήν του. Ἐξ αὐτοῦ ἔχουν ἠθικὴν ἐξάρτησιν πολλοὶ Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησῖαι:

1. Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος

Αἱ Ἐκκλησῖαι τῆς Κυρίας Ἑλλάδος, ἕως τοὺς χρόνους

τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, ἦσαν ἀνεξάρτητοι ἢ αὐτοκέφαλοι, ὅπως λέγονται εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν γλῶσσαν, ἔπειτα ὁμως

Ὁ Μητροπολιτικὸς Ναὸς Ἀθηνῶν

ἀνῆκαν κατ' εὐθείαν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ εἶχαν τὴν ἰδικὴν του τύχην καὶ χειροτέραν ἕως τὰ 1821. Μετὰ τὸ 1821 μέρος τῆς Πατρίδος

μας ανεκηρύχθη Ἐνεξάρτητον Κράτος μὲ πρωτεύουσαν τὸ Ναύπλιον. Ἀπὸ τότε ἡ συνεννόησις τῶν Ἐκκλησιῶν ἀπ' εὐθείας μὲ τὸ Πατριαρχεῖον συνήντησε δυσκολίας. Ἐπειτα ἡ Ἑλλάς, ὡς Κράτος ανεξάρτητον, εἶχε δικαίωμα ν' ἀποκτήσῃ καὶ Ἐκκλησίαν διοικητικῶς ανεξάρτητον, **Αὐτοκέφαλον**. Ὁμοίαν Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν εἶχαν οἱ Ρῶσοι ἀπὸ τὰ 1600. Τοιαύτη ἀρχὴ ἐπεκράτει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀνεκαθεν: Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Διοίκησις νὰ συμμορφώνεται πρὸς τὴν πολιτικὴν τάξιν.

Συνεκεντρώθησαν λοιπὸν εἰς τὸ Ναύπλιον (τὸν Ἰούλιον τοῦ 1833) οἱ ἐπίσκοποι τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀνεκήρυξαν « τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος **δογματικῶς** μὲν ἠνωμένην μὲ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ μὲ πᾶσαν ἄλλην Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, **διοικητικῶς** ὅμως Αὐτοκέφαλον ». Κατήρτισαν καὶ σύνοδον ἀπὸ ἑξ ἐπισκόπους διὰ νὰ διοικῆ καὶ νὰ κανονίζῃ τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα· εἰς αὐτὴν ἐλάμβανε μέρος καὶ εἷς ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως.

Τὸ Πατριαρχεῖον βραδύτερον, κατὰ τὸ ἔτος 1850, ἀνεγνώρισε καὶ ἀνεκήρυξεν Αὐτοκέφαλον τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξέδωκε σχετικὴν διαταγὴν, « **Συνοδικὸν Τόμον** », ὅπως λέγεται εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν φρασεολογίαν*.

Συμφώνως πρὸς αὐτὰ καὶ ἔπειτα ἀπὸ σχετικὰς τροπολογίας, τὰς ὁποίας ἡ πείρα ἔδειξεν ὡς ἀπαραιτήτους, ἡ Διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σήμερον εἶναι αὕτη**:

Ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος: Εἶναι ἡ ἀνωτάτη Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ· συγκεντρώνονται αὐτοδικαίως κατὰ τριετίαν καὶ λαμβάνουν μέρος εἰς αὐτὴν ὅλοι

* Ἰδὲ σχετικὸν μάθημα Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσοστόμου εἰς Λαϊκὸν Πανεπιστήμιον « Βραδυνῆς » ἀριθ. 3158)1933.

** Νόμος 5187 καὶ 5438.

οὐκ Ἐπίσκοποι τῆς χώρας — Μητροπολίται τιλοφοροῦνται τώρα*.

Ἐπὶ τὴν Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος: εἶναι ἀντιπρόσωπος τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ ἀπαρτίζεται ἐκ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ὡς προέδρου, καὶ ἀπὸ 12 Μητροπολίτας, οἱ ὅποιοι ὀρίζονται κατὰ σειράν δι' ἓν ἔτος. Εἰς τὰς συνεδριάσεις λαμβάνει μέρος καὶ ἀντιπρόσωπος τῆς Πολιτείας — Βασιλικὸς Ἐπίτροπος — μὲ συμβουλευτικὴν γνώμην καὶ δίχως ψῆφον.

Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὁ ἐκάστοτε Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Ἐξαρχος πάσης Ἑλλάδος. Προεδρεύει εἰς τὰς συνεδριάσεις καὶ ἀντιπροσωπεύει καὶ τὰς δύο Συνόδους: τὴν «Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τὴν «Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

* Ἔργα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας εἶναι:

Κάμνει πρότασιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὸν διορισμὸν τῶν ἐπισκόπων, τοὺς ὁποίους ἐκλέγει ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας.

* Ἔχει τὴν Ἀνωτάτην ἐπίβλεψιν τοῦ Κλήρου καὶ τῶν Μοναστηρίων.

Φροντίζει διὰ τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν καὶ κανονίζει τὰς θρησκευτικὰς διδασκαλίας, αἱ ὅποια πρέπει νὰ γίνωνται.

* Ἀπαρτίζει διάφορα διοικητικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια, τὰ ὅποια ἐκδικάζουν ἐπαγγελματικὰς παρεκτοπὰς τῶν ἱερομένων κ. ἄ.

Πᾶσα νέα χώρα, ἡ ὅποια ἀπλευθερώθη καὶ προσηγήθη εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος μετὰ τὸ 1821 (Ἑπτάνησος 1866, Θεσσαλία 1881, Ἡπειρος — Μακεδονία — Κρή-

* Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχει μία Ἀρχιεπισκοπὴ (Ἀθηνῶν) αἱ ἄλλαι λέγονται Μητροπόλεις καὶ εἶναι 72.

τη — Χίος — Σάμος — Μυτιλήνη 1912, Θράκη 1922), η-
νώθη ἐκκλησιαστικῶς μετὰ τὴν Αὐτοκέφαλον Ὁρθόδοξον Ἐκ-
κλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

2. Ἄλλαι Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου

Ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι
πρὶν ἀνῆκαν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον,
τῆς Ρωσίας, τῆς Ρουμανίας, τῆς Σερβίας, ποῦ τελευταίως ἔγι-
ναν Πατριαρχεῖα — τῆς Κύπρου — τῶν Ὁρθόδοξων τῆς Αὐ-
στρουγγαρίας καὶ τῆς Κάτω Ἰβηρίας.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας εἶναι σχισματικὴ, διότι ἀπε-
κηρύχθη ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον κατὰ τὸ 1870, ἐπειδὴ δὲν ἐ-
θεώρησεν ἀρκετὸν νὰ ἔχη ἐπισκόπους μόνον εἰς τὴν χώ-
ραν τῆς, ἀλλ' ἠθέλε νὰ ἔχη καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τοῦ
Ὀθωμανικοῦ Κράτους, ἂν καὶ δὲν ὑπῆρχεν οὐδαμοῦ ἀξιο-
λογος ἀριθμὸς Βουλγάρων. Τώρα τελευταίως ἡ Βουλγαρία
ἐζήτησε νὰ ἀρθῇ τὸ σχίσμα.

Β'. ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Τὸ Πατριαρχεῖον τῶν Ἱεροσολύμων εἶναι τὸ ἀρχαιότερον καὶ
ὀνομαστότερον. Ἐκεῖ εὐρίσκονται τὰ θεοβάδια μέρη τῆς
χριστιανικῆς Θρησκείας. Ἐπάλαισεν ἀνεκάθεν καὶ παλαίει
ἐναντίον διαφόρων ἐπιβουλῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν καὶ
αἰρετικῶν, αἱ ὁποῖαι συγκρούονται διὰ τὴν ἐπιζράτησιν εἰς
τὰ ἅγια προσκνήματα. Αἱ συγκρούσεις αὐταὶ πολλάκις ἐ-
φθασάν εἰς βιαιότητος καὶ αἱματοχυσίας. Ἡ περιοχὴ του
ἀπλώνεται εἰς ὅλην τὴν Παλαιστίνην, ἀλλὰ δὲν ἔχει ἀκμὴν
καὶ δύναμιν διὰ νὰ ἐπιβληθῇ. Μετὰ τὸν α' παγκόσμιον πό-
λεμον, τὴν πολιτικὴν διοίκησιν τῆς Παλαιστίνης τὴν ἔχουν

οὶ Ἄγγλοι καὶ συμπεριφέρονται πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον μὲ δικαιοσύνην καὶ μὲ εὐλάβειαν.

Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων διοικεῖ μὲ σύνοδον ἀπὸ Ἀρχιερεῖς καὶ Ἀρχιμανδρίτας καὶ φέρει τὸν τίτλον «Πατριάρχης Συρίας, Ἀραβίας, Πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Κανὰ τῆς Γαλλίας καὶ Ἁγίας Σιών».

Γ'. ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ἀντιοχείας ὑπῆρξε τὸ κέντρον τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν. Ὑπέφερε καὶ αὐτὸ πολλά, ἀπὸ προσηλυτιστικᾶς ἐνεργείας Καθολικῶν, Διαμαρτυρομένων καὶ Ἀράβων. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον περιωρίσθη ἡ ἔκτασίς του. Σήμερον ἡ δικαιοδοσία του φθάνει ἕως τὰ πέριξ τῆς Βηρυττοῦ, Δαμασκοῦ, Χαλεπίου, Ἀδάνων. Πιστοὺς ἔχει μόλις 300 χιλιάδας ἀραβοφώνους. Ἡ Διοίκησις γίνεται ἀπὸ τὸν Πατριάρχην μὲ δύο ἐπισκόπους βοηθοὺς του.

Δ'. ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας, κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἦτο εἰς μεγάλην ἀκμὴν· ἀλλὰ μὲ τὸν καιρὸν, καὶ ἰδίως ἀφ' ὅτου ἡ Αἴγυπτος κατεκτήθη ἀπὸ τοὺς Ἀραβας, ἐδοκίμασε πολλὰς καταδιώξεις. Ἐπὶ ἕξ ὀλοκλήρους αἰῶνας μὲ τοὺς Ἀραβας, καὶ ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας μὲ τοὺς Τούρκους, δὲν ἠῦραν ἡσυχίαν καὶ δὲν ἐγγώρισαν ἀσφάλειαν οἱ Χριστιανοὶ τῆς Αἰγύπτου. Μυριάδες ἐγίναν διὰ τῆς βίας Μωαμεθανοὶ ἢ ἐθανατώθησαν. Σήμερον δὲν ἔχει μεγάλην δικαιοδοσίαν καὶ οἱ ἐπίσκοποί του μόνον ὀνομαστικῶς, οἱ περισσότεροι, εἶναι τοποθετημένοι. Διοικεῖ ἀπ' εὐθείας τὸ Πατριαρχεῖον μὲ σύνοδον ἀπὸ ὀκτὼ ἐπισκόπων. Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας προσφωνεῖται **Μακαριώτατος**

καὶ φέρει τιμητικῶς τὸν τίτλον τοῦ Πάπα καὶ Τρισκαιδεκάτου Ἀποστόλου.

Αὕτη εἶναι μὲ ὀλίγα λόγια ἡ ἐξέλιξις καὶ ἡ σημερινὴ κατάστασις τῶν τεσσάρων Πατριαρχείων τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Τὰ Πατριαρχεῖα, αὐτὰ τὰ ἴδια, καὶ αἱ Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι, δίδουν τὴν ὀρθὴν ἐρμηνείαν εἰς τὴν Ἁγίαν Θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ.

Εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἀνήκουν, ἐκτὸς ἀπὸ ὀλίγας ἐξαιρέσεις, οἱ Ἕλληνες, οἱ Ρῶσοι, οἱ Ρουμᾶνοι, οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Μαυροβούνιοι, 150 ἑκατομμύρια περίπου.

Ἄλλαι Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι εἰς τὴν Ἀνατολήν

Εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὑπάρχουν καὶ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι χωρισμέναι ἀπὸ τὴν Ὁρθοδοξίαν διοικητικῶς, ὅπως εἶναι τῆς Βουλγαρίας, ἢ ἀποσχισμέναι δογματικῶς, ὅπως εἶναι αἱ Ἐκκλησίαι τῶν Νεστοριανῶν, Ἰακωβιτῶν, Ἀρμενίων, Κοπτῶν, Ἀθρησυνῶν καὶ Μαρωνιτῶν. Αὐτοὶ μὲ τὰς διαφόρους αἱρέσεις τῶν κατήντησαν νὰ γίνουν ἀντικείμενα προσηλυτισμοῦ ἀπὸ τὰς πολυωνύμους προπαγάνδας Καθολικῶν καὶ Διαμαρτυρομένων.

32. Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία καὶ αἱ διάφοροι Ἐκκλησίαι αὐτῆς

α'. Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία

Ὁ Παπισμὸς δὲν ἠμπόρесе νὰ φέρῃ εἰς τὴν διεύθυνσίν του ὅλας τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Κόσμου, καθὼς ἤθελε καὶ θέλει. Ὁ Παπισμὸς ἔχει περίπου 300 ἑκατομμύρια πιστοῦς, ἐπικρατεῖ εἰς τὴν Γαλλίαν, Ἰταλίαν, Ἰσπανίαν. Μέσην καὶ Νότιον Ἀμερικὴν καὶ ἐδρεῦει εἰς τὴν Ρώμην, εἰς ἰδιαιτέραν μικρὰν

περιοχήν, ἢ ὁποία πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν ἀνεξάρτητον οὐδέτερον Κράτος, μὲ τὸν τίτλον « Πόλις τοῦ Βατικανοῦ ». Τὸ Παπικὸν Κράτος ἔχει ἰδικόν του στρατόν, ἰδικήν του ἀστυνομίαν, ἰδικούς του δικαστάς, πρεσβευτάς εἰς τὰ ξένα Κράτη, νομίσματα καὶ γραμματόσημα.

Μὲ καμμίαν ἀπὸ τὰς ἄλλας χριστιανικὰς Ἐκκλησίας δὲν ἔρχεται εἰς συνεννόησιν, ἂν δὲν παραδεχθῶν, δίχως συζήτησιν, τὰς ἀρχάς του!

Αἱ σχέσεις τοῦ Παπισμοῦ μὲ τοὺς λαοὺς του εἶναι μόνον πνευματικάι. Ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης ἀπετίναξαν τὸν δεσποτισμὸν τοῦ Παπισμοῦ καὶ τοῦ ἀφῆρσαν κάθε κοσμικὴν δικαιοδοσίαν.

Κυριώτερον στήριγμα τοῦ Παπισμοῦ εἶναι τὰ μοναχικά του τάγματα (Ἰησοῦται — Φραγκισκανοὶ — Δομινικανοὶ — Ἀδελφαὶ τοῦ Ἑλέους).

β'. Ἡ Ἐκκλησία Διαμαρτυρομένων « Λουθηριανοὶ ἢ Προτεστάνται

Οἱ Διαμαρτυρόμενοι ἢ Προτεστάνται μετέβαλαν μὲ τὴν Θεοσχευτικὴν των μεταρρύθμισιν ὀλόκληρον τὸ ἐκκλησιαστικὸν σύστημα τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἔφθασαν εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ μένει εἰς τὸ διάμεσθον Καθολικισμοῦ καὶ Προτεσταντισμοῦ καὶ ἀποφεύγει μὲ ἐπιμέλειαν τὰς ἀντιθέτους μεταβολὰς καὶ τῶν δύο.

Οἱ Διαμαρτυρόμενοι μένουσιν πιστοὶ εἰς τοὺς δογματισμούς, τοὺς ὁποίους ἔκαμαν οἱ ἴδιοι, καὶ ἐπικρατοῦν εἰς τὴν Γερμανίαν, Γαλλίαν, Ἡνωμένας Πολιτείας.

γ'. Ἐκκλησία Καλβινιστῶν

Καὶ οἱ Καλβινισταὶ μένουσιν πιστοὶ εἰς τὰ δόγματα, τὰ ὁ-

ποῖα ὄρισαν οἱ ἴδιοι. Ἐπικρατοῦν καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς ὅλην τὴν Ἑλβετίαν, εἰς τὰς Κάτω Χώρας (Βέλγιον — Ὀλλανδίαν), εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν.

δ'. Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία

Αὐτὸν τὸν τίτλον ἔχει ἡ ἐπίσημος Ἀγγλικὴ Ἐκκλησία. Τὸ θρησκειῶμα της εἶναι μικρὰ παραλλαγή τοῦ Καλβινισμοῦ. Τὰ σχετικὰ μὲ τὴν πίστιν εἶναι κανονισμένα μὲ Νόμον τοῦ Κρατοῦς, Ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία ἔχει διαφόρους μορφὰς (Χαμηλὴ—Υψηλὴ Εὐρεΐα) τὰς χαρακτηρίζουν ἐλαφροὶ παραλλαγὰι μεταξὺ των εἰς τὰ δόγματα καὶ εἰς τὸ πνεῦμα.

Οἱ Διαμαρτυρόμενοι, οἱ Καλβινισταὶ καὶ οἱ Ἀγγλικανοὶ ὑπολογίζονται συνολικῶς εἰς 200 ἑκατομμύρια. Τὰ 2)3 σχεδὸν εἶναι οἱ Διαμαρτυρόμενοι καὶ τὸ ἄλλο 1)3 Καλβινισταὶ καὶ Ἀγγλικάγοι

Ἐπάρχουν εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν Ἐκκλησίου αἰρετικοὶ μὲ ἐλαχίστους ὀπαδοὺς (Οὐνῖται, Γραικοκαθολικοὶ — 5 ἑκατομμύρια — καὶ ἄλλοι).

33. Σύγχρονοι προσπάθειαι διὰ τὴν ἔνωσιν τῶν Χριστιανῶν

Ὁ Χριστιανισμὸς δυστυχῶς διηρέθη ἀπὸ ἀμοιβαίας παρεξηγήσεις, ἀπὸ παρερμηνείας, ἀπὸ ἀνθρωπίνους ἐγωϊσμοὺς καὶ πείσματα. Ἄλλ' ὅμως, ὅσον καὶ ἂν εἶναι χωρισμένοι, εἰς τὰς κυρίας γραμμάς του μένει Θρησκεία Πνευματικὴ, Θρησκεία τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας, Θρησκεία εὐγενική.

Τώρα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη κατεβλήθησαν ἐπαινετημέναι προσπάθειαι πρὸς πλατυτέραν, βαθύτεραν καὶ γενικωτέραν συνεννόησιν τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλη-

σιῶν, μέσῳ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὑψηλῆς Ἀγγλικανικῆς. Κατὰ τὸ 1922 ἔγιναν ἀρκεταὶ ὑποχωρήσεις καὶ συμβιβασμοὶ μετὰ τὰ Πατριαρχεῖα Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ μετὰ τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν. Οἱ Ἀγγλικανοὶ ἱεράρχαι, ἔπειτα ἀπὸ συνεννόησιν, παραδέχονται τὰ ἑπτὰ μυστήρια καὶ ἀναγνωρίζουν τὰς ἑπτὰ Οἰκουμενικὰς Συνόδους. Καὶ εἰς ἄλλα ζητήματα ἔχει γίνῃ συνεννόησις καὶ ἔφθασαν εἰς κοινὰς συμφωνίας, μετὰ τὸν ἀπώτερον σκοπὸν νὰ χρησιμεύσῃ ἡ συνεννόησις αὐτὴ ὡς βάσις τῆς ἐνώσεως ὀλοκλήρου τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἄς ἐλπίσωμεν, ὅτι ὁ Θεὸς τῆς Ἀγάπης γρήγορα θὰ κατευθύνῃ εἰς αἴσιον τέρμα τὰς προσπάθειάς αὐτάς.

Π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν α

Εἰσαγωγή	Σελ.	3
1. Ποία ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ κόσμου κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Χριστοῦ.....	»	3
I. Πῶς ἰδρύθη ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία		
2. Ἡ ἐφορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς καὶ ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος	»	5
3. Ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία — Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν	»	5
Ἐκλογή διακόνων	»	8
Ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος	»	9
Ὁ Φίλιππος	»	11
II. Πῶς διεδόθη ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία		
4. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος	»	12
Πρώτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου	»	15
Δευτέρα ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου	»	16
Τρίτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου	»	24
Τετάρτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου	»	28
5. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος	»	29
6. Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας	»	32
7. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς	»	33
8. Οἱ ἄλλοι ἀπόστολοι	»	35
III. Πῶς ἐξηπλώθη καὶ ἀνεπτύχθη ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία		
9. Ὁργανισμὸς τῶν πρώτων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν Διοικήσις — Ἐπίσκοποι — Πρεσβύτεροι — Διάκονοι — Ἐπαρχιακαὶ Σύνοδοι	»	39
10. Ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι — Σχέσεις των	»	40
11. Ἀγῶνες τοῦ Χριστιανισμοῦ διὰ τὴν ἐπικράτησιν	»	41

12. Οἱ διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν.....	»	44
Α'. Διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ Ἰδιώτας καὶ Ὁρ- γανώσεις	»	44
Β'. Διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τὸ ἐπίσημον Ρω- μαϊκὸν Κράτος	»	45
13. Μάρτυρες τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας	»	48
Α'. Ὁ Ἅγιος Γεώργιος.....	»	48
Β'. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος	»	49
14. Μέγας Κωνσταντῖνος — ὁ «Ἰσαπόστολος»	»	52

IV. Πῶς ἔζησε γενικῶς ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία

15. Αἰρέσεις ταράσσουν τὴν γαλήνην τῆς Χριστιανικῆς Ἐκ- κλησίας	»	58
16. Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης.....	»	63
17. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας	»	65
18. Ἀθανάσιος ὁ μέγας	»	66

Οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι

19. Ὁ Μέγας Βασίλειος.....	»	67
20. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς	»	71
21. Ἰωάννης Χρυσόστομος.....	»	73
22. Ὁ Θεοδόσιος ὁ Α' κατὰ τῶν ἐθνικῶν	»	77
23. Ὁ Ἰουστινιανὸς	»	79
24. Ὁ Ἡράκλειος καὶ ὁ ἀκάθιστος Ὑμνος. Ἡ Ὑψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ	»	82

Οἱ Ἀσκηταὶ

25. Ἀσκητισμὸς καὶ μοναχικὸς βίος	»	85
26. Τὰ μοναστήρια προσέφεραν ὑπηρεσίας.....	»	89
27. Εἰκονομάχοι — Εἰκονολάτραι.....	»	92
28. Τὸ σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν.....	»	97
Ὁ Πατριάρχης Φώτιος—Ἀξιώσεις τῶν Παπῶν—Οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ Ρῶσσοι γίνονται Χριστιανοί.....	»	97
Α'. Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία		
29. Θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις — Λούθηρος — Διαμαρτυ- ρόμενοι — Καλβινισμὸς.....	»	104
30. Β. Ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία	»	110

γ. Ποίαν μορφήν ἔχει σήμερον ἡ Ἐκκλησία

31. Α'. Ἡ Ὀρθόδοξος Ανατολικὴ Ἐκκλησία.....	» 114
32. Β'. Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία	» 121
33. Σύγχρονοι προσπάθειαι διὰ τὴν ἔνωσιν τῶν Χριστιανῶν	» 122

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Πρὸς τοὺς κ. κ. Γενικοὺς Ἐπιθ/τάς τῶν Σχολείων Μέσης καὶ Στοιχειώδους Ἐκπαίδευσως, τοὺς Δ/ντάς τῶν Παιδ/κῶν Ἀκαδημιῶν καὶ τῶν Πειραματικῶν Σχολείων τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, τὸν Γεν. Ἐπιθ/τὴν τῶν Ἰδιωτικῶν Σχολείων, τὸν Γεν. Ἐπιθ/τὴν τῶν Ξένων καὶ Μειον. Σχολείων, τὸν Δ/τὴν τοῦ Διδασκαλείου Μέσης Ἐκπαίδευσως, τοὺς Ἐπιθ/τάς τῶν Δημ. Σχολείων, τὸν Ἐπιθ/τὴν τῶν Μουσουλμανικῶν Σχολείων Ἀντικῆς Θεράκης, καὶ τοὺς Δ/ντάς τῶν Δημοσίων καὶ Ἰδιωτικῶν Σχολείων Μέσης καὶ Στοιχ. Ἐκπαίδευσως.

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς κειμένας διατάξεις «περὶ διδακτικῶν βιβλίων κλπ.» καὶ τὰς προτάσεις τοῦ Κεντρικοῦ Γνωμοδοτικοῦ — Διοικητικοῦ Συμβουλίου Ἐκπαίδευσως, τὰς περιλαμβανομένας εἰς τὰς ὑπ' ἀριθ. α) 111/25, 26, 29, 30/25-11-48, β) 118/12, 24, 25/20-12-48 πράξεις αὐτοῦ, τὰ περιεχόμενα τῶν ὁποίων ἀποδεχόμεθα,

Συ ν ι σ τ ῶ μ ε ν

Τὴν χρησιμοποίησιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς Ε' τάξεως τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» βιβλίου τοῦ Χαριλάου Δημητρακοπούλου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Φεβρουαρίου 1949

Ὁ Ὑπουργὸς
Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ

0020561038

Νέα Βοηθητικά Βιβλία

Α. 'Αλοΐζου - Γ. Σακκά				Κ. Στεργιοπούλου - Γ. Σακκά	
Παλαιά Διαθήκη	Γ'	τάξεως		'Αριθμητική & Προβλήματα	Γ' τάξεως
Καινή Διαθήκη	Δ'			'Αριθμητική & Προβλήματα	Δ' »
'Εκκλ. 'Ιστορία	Ε'			'Αριθμητική & Προβλήματα	Ε' »
Λειτουργική και Κατήχηση	ΣΤ'			'Αριθμητική & Προβλήματα	ΣΤ' »
Α. 'Αλοΐζου				Φυσ. Πειραματική	Ε'-ΣΤ' »
'Ελληνική 'Ιστορία	Γ'			Χημεία	Ε'-ΣΤ' »
'Αρχαία 'Ελλάδα	Δ'			Πειραματική και Χημεία	Ε' »
Βυζαντινή 'Ιστορία	Ε'			Πειραματική και Χημεία	ΣΤ' »
Νεώτερη 'Ελλάδα	ΣΤ'			Β. Παπαγεωργίου - Γ. Σακκά	
Γεωγραφία 'Ελλάδος	Δ'			Γεωγραφία 'Ελλάδος	Γ'-Δ' »
Γεωγραφία 'Ηπειρών	Ε'			Γραμματική Δημοτικής	Γ'-Δ' »
Γεωγραφία Εξόψεως	ΣΤ'			Γραμματ. Καθαρευούσης	Ε'-ΣΤ' »
Γραμματική Δημοτικής	Γ'-Δ'			Α. Γ. Καλούς οπούλου	
Γραμμ. Καθαρευούσης	Ε'-ΣΤ'			Παλαιά Διαθήκη	Γ' »
Ζωολογία	Γ'-Δ'			Καινή Διαθήκη	Δ' »
Ζωολογία	Ε'-ΣΤ'			'Εκκλησιαστική 'Ιστορία	Ε' »
Φυτολογία	Γ'-Δ'			Λειτουργική & Κατήχησης	ΣΤ' »
Φυτολογία	Ε'			Χ. Δημητρακοπούλου	
Φυτολογία	ΣΤ'			Ποιήματα & Προσευχές	Α'-ΣΤ' »
Φυτολογία	Ε'-ΣΤ'			Παλαιά Διαθήκη	Γ' »
Φυσική 'Ιστορία	Γ'			Καινή Διαθήκη	Δ' »
Φυσική 'Ιστορία	Δ'			'Εκκλησιαστική 'Ιστορία	Ε' »
Φυσική 'Ιστορία	Ε'			Λειτουργική & Κατήχησης	ΣΤ' »
Φυσική 'Ιστορία	ΣΤ'			Εδωγγελικά Περιγράφα	Ε'-ΣΤ' »
Πειραματική	Ε'			Δ. Ζήση	
Πειραματική	ΣΤ'			Γραμματική τής Νεοελληνικής Γλώσσης	Γ'-Δ' »
Χημεία	Ε'			Σ. Παπαδόκη - Χ. Πάτσι	
Χημεία	ΣΤ'			Πατριδογνωσία	Α' »
Χημεία	Ε'-ΣΤ'			Πατριδογνωσία	Β' »
Πειραματική και Χημεία	Ε'			Πατριδογνωσία	Γ' »
Πειραματική και Χημεία	ΣΤ'			Α. Βογιατζή	
'Αριθμητική & Προβλήματα	Γ'			Διηγήσεις για τους Θεούς	
'Αριθμητική & Προβλήματα	Δ'			και "Ήρωες	Γ' »
'Αριθμητική & Προβλήματα	Ε'-ΣΤ'			Οι 'Αρχαίοι 'Ελληνες	Δ' »
Γεωμετρία	Ε'-ΣΤ'			Ε. Καλλιτάκη	
Σ. 'Αλοΐζου - Γ. Σακκά				Γεωγραφία Κρήτης	Γ'-Δ' »
Γεωγραφία Στερεάς 'Ελλάδος	Γ'			Φ. Κοκινιάκη - Ε. Καλλιτάκη	
Γεωγραφία Πελοποννήσου	Γ'			Καινή Διαθήκη	Δ' »
Γεωγραφία Μακεδονίας	Γ'			'Ιστ. 'Αρχ. 'Ελλάδας	Δ' »
Μ. Λιευδάκη - Σ. 'Αλοΐζου				Πάτσι - Πλέσσα	
Παλαιά Διαθήκη	Γ'			Γραμματ. Καθαρευούσης	Ε'-ΣΤ' »
Καινή Διαθήκη	Δ'			Χ. Κακουλάκη	
'Εκκλ. 'Ιστορία	Ε'			Ζωολογία	Γ'-Δ' »
Λειτουργική και Κατήχηση	ΣΤ'			Ζωολογία	Ε'-ΣΤ' »
'Αριθμητική & Προβλήματα	Ε'			Φυτολογία	Ε'-ΣΤ' »
'Αριθμητική & Προβλήματα	ΣΤ'			Φυσική 'Ιστορία	Ε' »
'Αριθμητική & Προβλήματα	Ε'-ΣΤ'			Φυσική 'Ιστορία	ΣΤ' »
Γεωμετρία	Ε'-ΣΤ'			Ν. Αμπατζόγλου	
Ε. Χατζηγιάννη - Σ. 'Αλοΐζου				Θεοί και "Ήρωες	Γ' »
Μαθήματα Χημείας	Ε'			Καινή Διαθήκη	Δ' »
Μαθήματα Χημείας	ΣΤ'			Στρατή Παπαδόκη	
Μαθήματα Χημείας	Ε'-ΣΤ'			Γραμματική Δημοτικής	Γ'-Δ' »
Γ. Σακκά				'Αρσινός Ταμπακοπούλου	
Μυθικά Χρόνια	Γ'			Γραμματική Δημοτικής	Δ'-ΣΤ' »
'Ιστορικά Χρόνια	Δ'			Π. Βαβουλέ	
Βυζαντινά Χρόνια	Ε'			Γιά να μάθης όρθογραφία.	
Νεώτερα Χρόνια	ΣΤ'			(Γραμματ. Δημοτικής)	Δ'-ΣΤ' »
Γεωγραφία 'Ηπειρών	Ε'				
Γεωγραφία Εξόψεως	ΣΤ'				
Γεωμετρία	Ε'				
Γεωμετρία	ΣΤ'				
Σακκά - Πεκλάρη - Ξηρογύρη					
Φυσική 'Ιστορία	Ε'				
Φυσική 'Ιστορία	ΣΤ'				